

Autors: Antonio Ferrer Márquez, Lourdes Larripa Férriz, Begoña María-Tomé Gil, Sara Pérez Díaz, Albert Vilallonga Ortiz (ISTAS); Ana Belén Sánchez López.

Autor del capítol sobre Catalunya: Albert Vilallonga Ortiz (ISTAS).

Revisió: Begoña de Benito Fernández y Virginia Moreno Medina (ECOEMBES).

Disseny de portada: EDIPAG.

Revisió de la versió catalana: Jordi Pietx Colom i Irene Dieste Escabosa (ECOEMBES).

Traducció: Esther Pujadas.

Maquetació: Alba Ortega Codina.

Aquest treball s'emmarca dins del conveni subscrit entre ECOEMBES i l'Institut Sindical de Treball, Ambient i Salut -ISTAS- per al desenvolupament d'accions tendents a la protecció del medi ambient i unes pràctiques que afavoreixin el consum responsable i sostenible.

Madrid, març 2017

Barcelona, octubre 2018 (versió catalana)

INDEX

1. Presentació	5
2. Compres verdes i socialment responsables (CVSR). Definició del concepte	6
3. Importància de les compres verdes i socialment responsables en el marc d'una economia circular i hipocarbònica	6
4. Criteris ambientals, socials i ètics en les CVSR	8
4.1 Criteris ambientals	8
4.2 Criteris socials i ètics en els processos de compres i contractacions	10
4.3 La referència de les etiquetes i certificats per orientar els processos de compres i contractacions	12
5. Compres verdes i socialment responsables en l'àmbit de l'empresa	20
5.1 Introducció	20
5.2 Compres verdes i socialment responsables en el marc de la gestió empresarial	21
5.3 Metodologia per a la implementació del procés de compres verdes i socialment responsables a l'empresa	28
6. Compres verdes i socialment responsables a les administracions públiques	33
6.1 Introducció	33
6.2 Marc legal de les compres públiques verdes i socialment responsables	37
6.3 La compra pública d'innovació (CPI)	46
6.4 Implementació del procés de compres i contractacions públiques verdes i socialment responsables	49
6.5 Eines de CVSR per a administracions locals de mida petita	54
7. El paper dels treballadors en les compres verdes i socialment responsables	57
8. Glossari de definicions relacionades amb les compres verdes i socialment responsables	59

9. Compres verdes i socialment responsables a Catalunya	64
9.1 Marc normatiu català	64
9.2 Ecoetiquetes	68
9.3 Material de referència	71
9.4 Organitzacions i treball en xarxa	80
9.5 Bones pràctiques	87
9.6 Més informació	93
10. Bibliografia	94
ANNEXOS	
11. ANNEX I.- Exemples d'iniciatives de CVSR desenvolupades a l'Estat espanyol	97
12. ANNEX II.- Exemples d'iniciatives de CVSR desenvolupades a la Unió Europea i en l'àmbit internacional	104
13. ANNEX III.- Exemples de compres verdes i bones pràctiques en un centre de treball	110
14. ANNEX IV. - Recursos de referència sobre CVSR i contractació pública	116

1. PRESENTACIÓ

Els impactes ambientals associats al model de producció i consum vigent, l'amenaça del canvi climàtic, la creixent pressió sobre uns recursos naturals cada vegada més escassos i els costos i impactes socials associats a aquests problemes estan portant les autoritats públiques i les empreses a implantar un nou marc de desenvolupament basat en una economia circular i hipocarbònica que doni resposta a la necessitat de reduir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, fer un ús eficient dels recursos, reduir la producció de residus i introduir millores en la seva gestió.

D'altra banda, les empreses i organitzacions han incorporat les preocupacions socials i ambientals en la seva gestió com a part de la seva estratègia de negoci mitjançant el desenvolupament de polítiques de responsabilitat social, en un context d'una societat cada vegada més compromesa i reivindicativa que exigeix a les administracions i empreses compromisos més grans a l'hora d'assumir les seves responsabilitats davant d'aquests problemes.

En aquest escenari, la **compra verda i socialment responsable** és una eina molt important per assolir els objectius socials i ambientals pretesos amb les noves polítiques que s'estan dissenyant i començant a implantar.

El present document pretén contribuir a aquest propòsit, proporcionant a administracions, empreses i altres agents interessats un conjunt de recursos i informacions sobre la inclusió de criteris ambientals, socials i ètics en les polítiques de compres i contractació que puguin ser-los útils en el seu compromís per incorporar aquestes qüestions en el marc de la seva gestió. Aquest estudi s'emmarca dins del conveni subscrit entre ECOEMBES i l'Institut Sindical de Treball, Ambient i Salut -ISTAS- per al desenvolupament d'accions que tendeixin a la protecció del medi ambient i unes pràctiques que afavoreixin el consum responsable i sostenible.

En aquest àmbit, existeixen múltiples manuals i guies d'extraordinària qualitat i utilitat, per la qual cosa un dels objectius que s'ha pretès amb aquest treball ha estat recopilar-los, amb l'objectiu de possibilitar, a totes les persones que hi estiguin interessades, que aprofundeixin en l'estudi de les compres verdes i socialment responsables. Alhora, s'ha volgut elaborar un material que aportï una perspectiva general sobre aquesta qüestió, perquè pugui orientar les persones que encara no tinguin coneixements en aquest camp. Tot això, acompanyat d'alguns exemples i iniciatives posats en pràctica per empreses i administracions públiques de diversos àmbits.

Per acabar, s'ha volgut posar en valor la contribució dels treballadors en la millora del comportament ambiental i social d'administracions públiques i empreses, a través de la seva col·laboració en les polítiques ambientals i socials implantades en els seus centres de treball, i en particular a través de la seva implicació en les qüestions referides a les compres verdes i socialment responsables.

En el marc de la col·laboració existent, les unitats d'ISTAS i d'ECOEMBES a Catalunya van veure l'interès i l'oportunitat de traduir i adaptar aquesta guia, afegint-hi un capítol específicament dedicat al context català de la compra verda i socialment responsable, i les iniciatives existents per promoure-la.

2. COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES (CVSR). DEFINICIÓ DEL CONCEPTE

Les compres verdes i socialment responsables (CVSR) es caracteritzen per la integració d'aspectes ambientals, socials i ètics en les decisions de compra i contractacions de serveis i subministraments, tant en l'àmbit de les administracions públiques como en el de les empreses i la resta d'organitzacions.

Per tant, les compres verdes són les adquisicions de productes i serveis respectuosos amb el medi ambient, que durant el seu cicle de vida ofereixen el nivell de qualitat del servei adequat i generen un impacte ambiental global menor, que requereixen menys recursos (materials, aigua, energia, etc.), eviten o redueixen la generació de residus i emissions, no contenen elements tòxics, faciliten el seu reciclatge i recuperació posteriors i incorporen materials reciclats.

Per la seva banda, les compres socialment responsables, a més dels aspectes ambientals, tenen en compte aspectes socials, ètics i d'altra mena en les decisions de compra i contractació de serveis. Una política de compres és responsable quan la cadena de subministrament i la relació amb els proveïdors d'una empresa o organització està basada en la sostenibilitat social i ambiental.

3. IMPORTÀNCIA DE LES COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES EN EL MARC D'UNA ECONOMIA CIRCULAR I HIPOCARBÒNICA

La Unió Europea (UE) està impantant i promovent un model de producció i consum basat en una economia circular i baixa en carboni com a resposta al canvi climàtic i a la necessitat de reduir les seves emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, assegurar un ús sostenible dels recursos materials i energètics i fomentar la prevenció de la producció de residus, així com la seva correcta gestió, d'acord amb criteris ambientals.

Per a la UE, aquest model pot crear ocupació segura a Europa, promoure innovacions que proporcionin un avantatge competitiu i aportar un nivell de protecció de les persones i el medi ambient del qual Europa n'estigui orgullosa. També pot oferir als consumidors productes més duradors i innovadors que aportin estalvi econòmic i més qualitat de vida/¹.

El concepte de compres verdes i socialment responsables (CVSR) s'emmarca en aquest esforç i és essencial per assolir els objectius de la UE en matèria de política ambiental, social i econòmica, entre els quals:

¹/ Comunicació COM(2014) 398 final: "Cap a una economia circular: un programa de zero residus per a Europa".

- Aportar un nivell elevat de protecció a les persones i el medi ambient;
- Disminuir les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i lluitar contra el canvi climàtic;
- Reduir els residus i millorar les ràtios de reciclatge;
- Eliminar o reduir les substàncies tòxiques perjudicials per a la salut i el medi ambient;
- Millorar els nivells de competitivitat i innovació;
- Crear ocupació verda i millorar els nivells de cohesió social i de desenvolupament local sostenible;
- Proporcionar productes més duradors i innovadors que aportin estalvi econòmic i més qualitat de vida.

Per tant, les CVSR són una eina important per assolir els objectius de les polítiques ambientals relacionades amb el canvi climàtic, la utilització dels recursos i la producció i el consum sostenibles, així com per aconseguir altres objectius socials. Això és especialment rellevant en el marc dels processos de compres i contractacions de les administracions públiques, sobretot si es té en compte que les institucions europees gasten al voltant del 14 % del PIB en compres i contractes públics (1,8 bilions d'euros anuals). En aquest àmbit de les administracions públiques, l'objectiu de la CVSR és promoure les compres i facilitar l'adjudicació de contractes a empreses que adoptin mesures que afavoreixin la protecció ambiental, la inserció sociolaboral, el comerç just o l'ocupació de qualitat, vetllant perquè els diners públics es gestionin d'acord amb l'interès de la ciutadania amb orientació d'interès públic. A més, s'ha demostrat que el sector públic és un important agent exemplaritzant i impulsor del canvi en el sector privat.

El paquet de mesures adoptades per la Comissió Europea per promoure una economia circular especifica la importància d'adoptar pràctiques d'adquisició i contractació de béns i serveis ambientalment i socialment responsables com a mitjà per "estimular la transició d'Europa cap a una economia circular que impulsarà la competitivitat mundial, fomentarà el creixement econòmic sostenible i crearà nous llocs de treball"². Les CVSR, tot i que no són obligatòries, formen part essencial de les mesures a disposició de les institucions públiques europees per assolir l'objectiu marcat per a l'any 2020: convertir la UE en una economia 'intel·ligent', que fomenti el creixement intel·ligent a través de la innovació, sostenible, que utilitzi els recursos de manera més eficaç, que sigui ambientalment més responsable i més competitiva i integradora, creadora d'ocupació amb cohesió social i territorial.

La CVSR pot ajudar a aconseguir una administració pública més eficaç, que utilitzi més eficaçment els recursos al seu abast i millori la coordinació entre els diferents actors implicats en el procés de contractacions públiques (institucions, empreses i altres organitzacions subministradores de béns i serveis i públic beneficiari).

2/ Vegeu més informació a: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-6204_es.htm

Ja el 2008, la Comissió Europea, en el marc del seu *Pla d'acció sobre consum i producció sostenible i una política industrial sostenible*, feia referència a l'enorme potencial de les compres públiques en la reducció de la petjada ambiental de les institucions públiques. En aquest sentit, va publicar una comunicació específica sobre la definició i el procés relacionat amb les compres i contractació pública verda.

La CVSR és també una de les eines existents a disposició d'administracions i empreses en relació amb la reducció de l'impacte ambiental d'origen industrial. Junt amb altres línies de treball, diversos documents programàtics han reconegut el valor de la CVSR per estimular els productes i tecnologies ambientals (Política integrada de productes (IPP), Pla d'acció per a les tecnologies ambientals (ETAP) i Pla d'ecoinnovació³).

De la mateixa manera, en la revisió de l'Estratègia de Lisboa (2006) es destacava la importància de la compra pública amb criteris ambientals i socials en la millora de la competitivitat, la creació d'ocupació sostenible, la millora de la cohesió social i el desenvolupament d'una economia basada en el coneixement i en la innovació. Per maximitzar els beneficis econòmics, socials i ambientals de la CVSR per als països membres de la UE es recomanava desenvolupar plans d'acció de compra i contractació pública verda en l'àmbit de país. Aquesta estratègia incloïa la CVSR com un dels elements essencials disponibles per a administracions i empreses en el seu camí cap a la sostenibilitat ambiental i social i fixava objectius concrets de compra i contractació pública verda.

4. CRITERIS AMBIENTALS, SOCIALS I ÈTICS EN LES CVSR

4.1 CRITERIS AMBIENTALS

La incorporació de criteris ambientals en els processos de compres i contractacions ha de tenir com a objectius:

- L'adquisició de productes i la contractació de serveis que generin el menor impacte ambiental global possible, des de la perspectiva del cicle de vida, alhora que es garanteix la qualitat necessària del producte o servei.
- La tracció ambiental sobre la cadena de subministrament (proveïdors, subministradors, empreses licitadores, etc.).

³/ Vegeu més informació a: <https://ec.europa.eu/environment/ecoap/about-action-plan/objectives-methodology>.

Alguns dels criteris que es poden tenir en consideració, tant pel que fa a l'adquisició de béns com per a la contractació de serveis, són:

- Utilitzar menys recursos en la fabricació i ús posterior (materials, aigua...).
- Menys energia en els processos productius.
- Matèries primeres procedents de recursos gestionats de manera sostenible.
- Productes procedents de processos productius que han tingut en compte la minimització d'emissions de CO₂.
- Productes que evitin o redueixin la generació de residus i emissions, facilitin la seva recuperació o reciclatge posteriors i incorporin materials reciclats.
- Menys manteniment, sobretot quan aquesta acció porti associat algun impacte ambiental rellevant.
- Durabilitat del producte i opcions de reparació.
- Productes que impliquin utilitzar menys substàncies i productes auxiliars.
- Exclusió o minimització del contingut de substàncies perilloses en la fabricació i contingut dels productes i en el seu ús i manteniment posteriors.
- Compres de proximitat, promovent i enfortint l'activitat local i utilitzant mitjans de transport de mercaderies menys contaminants.
- En el cas del transport de persones, promoure el transport públic, l'adquisició de flotes de vehicles de motor no contaminants, de tracció elèctrica o, per exemple, fomentant l'ús de la bicicleta entre els treballadors.
- Ús de fonts d'energies renovables per subministrar calor i electricitat, afavorint-ne l'autoconsum.
- Compra d'aliments procedents de l'agricultura ecològica.
- Compra de la fusta i els seus productes derivats procedents de la tala legal i de boscos gestionats de manera sostenible.

Així mateix, el compromís ambiental d'una organització s'ha de traslladar també sobre la seva cadena de subministrament, per la qual cosa hauria d'adoptar una sèrie de criteris a exigir als seus proveïdors i subministradors. Per fer-ho, cada organització hauria d'elaborar un conjunt de requisits ambientals de compliment obligatori i establir un procediment d'avaluació dels seus proveïdors per garantir-ne el compliment.

Entre els requisits, es poden destacar els següents:

- La implantació d'un sistema de gestió ambiental certificat.
- L'adquisició de matèries primeres procedents de recursos gestionats de manera sostenible.
- La compra de productes certificats.
- La implantació d'un model de transport i distribució eficient i sostenible.

4.2 CRITERIS SOCIALS I ÈTICS EN ELS PROCESSOS DE COMPRES I CONTRACTACIONS

La inclusió de criteris socials en la compra i en la contractació considera, entre altres aspectes, qüestions com la qualitat en l'ocupació, la perspectiva de gènere, la contractació de persones amb capacitats diferents, la contractació d'empreses d'inserció i centres especials d'ocupació, el suport a l'economia social i a petites i mitjanes empreses, la promoció de la igualtat d'oportunitats i del disseny i l'accessibilitat per a tots i el foment de la responsabilitat social empresarial (RSE).

Per la seva banda, l'adopció de criteris ètics ha de pretendre garantir, com a mínim, el compliment dels Convenis fonamentals de l'Organització Internacional del Treball (OIT) i la Declaració Universal de Drets Humans, entre altres. S'ha de traduir, per exemple, en l'exigència a les empreses i productors que ofereixin garanties que els productes a subministrar o a utilitzar en l'acompliment del servei s'han elaborat en condicions laborals dignes d'acord amb els postulats del treball decent.

Un altre criteri ètic a considerar és optar per les alternatives procedents del comerç just per a aquells productes i serveis en els quals existeixi aquesta opció.

La inclusió de criteris socials i ètics s'ha d'aplicar en totes les fases del cicle de vida del producte i del servei.

Alguns criteris que s'han de tenir en compte són:

- Comprar o contractar proveïdors que garanteixin condicions laborals dignes i ètiques.
- Promoure el desenvolupament local, cosa que redunda en una vinculació econòmica i social més gran de la comunitat amb l'empresa o organització.
- Exigir el compliment estricte de la normativa laboral, la millora de la qualitat de l'ocupació, la promoció de la contractació indefnida i la millora de les condicions laborals.
- Contractar empreses amb una adequada política de prevenció de riscos laborals, també les empreses subcontractades pel contractista.
- Llibertat d'afiliació sindical i reconeixement efectiu de la negociació col·lectiva.
- Inserció sociolaboral a través de la contractació de persones en situació d'exclusió que estiguin desocupades i que tinguin dificultats importants per integrar-se al mercat de treball ordinari.
- Subcontractació d'alguna part de l'execució del contracte a centres especials de treball o empreses d'inserció sociolaboral.
- Adquisició de productes procedents del comerç just.

- Aplicació d'un pla d'igualtat entre homes i dones i de mesures de conciliació.
- Mesures per prevenir, controlar i erradicar l'assetjament sexual, així com l'assetjament per altres motius.
- Prevenció de l'explotació infantil.
- Lluita contra la pobresa.
- Garantir el dret al treball en les empreses de les persones discapacitades en condicions laborals favorables d'igualtat i dignitat amb el compliment estricte o millora de la legislació existent en aquest àmbit.
- Establir les condicions d'accessibilitat necessàries, entesa com el conjunt de condicions de comprensibilitat i usabilitat que han de complir l'entorn, els espais, els edificis, els mitjans de transport, els processos, els productes, els instruments, els aparells, les eines, els dispositius, els mecanismes i els elements anàlegs perquè totes les persones puguin utilitzar-los i gaudir-ne amb seguretat i comoditat de la manera més autònoma i natural possible.

ALGUNS EXEMPLES PER A LA INCORPORACIÓ DE CRITERIS SOCIALS I ÈTICS EN LES POLÍTIQUES DE COMPRES I EN LA RELACIÓ AMB SUBMINISTRADORS I PROVEÏDORS DE BÉNS I SERVEIS

Inserció sociolaboral i discapacitat

- Contractació de persones amb discapacitat, o en situació d'exclusió social per executar el contracte.
- Subcontractació de centres especials d'ocupació i empreses d'inserció per executar el contracte.
- Les condicions d'execució poden incloure la formació professional de determinats grups, com els aturats de llarga durada o els joves sense ocupació.

Polítiques de gènere

- Igualtat de retribució i perspectives professionals de les dones.
- Aplicació d'un pla d'igualtat o de mesures de conciliació laboral i familiar i personal.
- Disseny, gestió i avaluació amb perspectiva de gènere. Compromís de presentar un informe d'impacte de gènere amb indicadors i dades desglossades per sexe del projecte o servei.
- Contractació de dones, o contractació de dones en llocs de responsabilitat o qualificats, o contractació de dones en situació d'exclusió.

Comerç just

- Compra de productes de comerç just.

Condicions laborals

- Percentatge més elevat de plantilla indefinida.
- Compromís de respectar i complir les condicions laborals del conveni col·lectiu d'aplicació legal.
- Millores voluntàries en matèria laboral, salarial o de seguretat i salut laboral.
- Allargament dels permisos maternal/paternal/lactància.

Entorn i comunitat

- Participació o contribució en projectes de valor per a la comunitat (programes educatius, sanitaris, culturals, esportius, etc.).
- Establiment d'associacions amb organitzacions o causes de la comunitat i de relacions de patrocini o participació dels empleats.
- Constituir procediments per al diàleg obert i transparent amb les parts interessades de la societat.

4.3 LA REFERÈNCIA DE LES ETIQUETES I CERTIFICATS PER ORIENTAR ELS PROCESSOS DE COMPRES I CONTRACTACIONS

Les etiquetes i els certificats ambientals proporcionen informació sobre el comportament ambiental de productes i serveis i són molt útils a l'hora d'identificar els que compleixen certs requisits ambientals.

En primer lloc, cal esmentar l'**Etiqueta Ecològica de la Unió Europea (EEE)**, l'objectiu de la qual és promoure productes que puguin reduir els efectes ambientals adversos, en comparació amb altres productes de la seva mateixa categoria, contribuint així a un ús eficaç dels recursos i a un elevat nivell de protecció del medi ambient.

L'EEE identifica i certifica productes i serveis que tenen un impacte menor sobre el medi ambient en relació amb altres productes i serveis de la seva mateixa categoria. D'aquesta manera, els compradors i consumidors obtenen informació fiable i poden optar per comprar productes més respectuosos amb el medi ambient.

Els criteris per poder obtenir l'EEE s'estableixen per categories de productes i serveis. Hi ha una sèrie d'aspectes que s'han de tenir en compte a l'hora d'establir aquests criteris, entre els quals destaquem els següents:

- Els impactes ambientals més significatius, en particular sobre el canvi climàtic, el consum de recursos, aigua i energia, la generació de residus, les emissions i l'alliberament i ús de substàncies perilloses.
- La substitució de substàncies perilloses per altres de més segures o l'ús de materials o dissenys alternatius.
- La possibilitat de reduir l'impacte ambiental per la durabilitat i la reutilització dels productes.
- Aspectes ètics i socials.

Actualment, aquesta etiqueta ecològica inclou 34 grups de productes i serveis, inclosos el paper, tèxtils, productes de neteja, lubricants, electrodomèstics, productes per a la llar i el jardí i allotjament turístic.

Més informació

- <https://www.miteco.gob.es/es/calidad-y-evaluacion-ambiental/temas/etiqueta-ecologica-de-la-union-europea/>
- <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/>

D'altra banda, la certificació forestal és un procés d'avaluació a què se sotmet de manera voluntària una empresa forestal, i la realitza una tercera part independent (entitat certificadora), a través d'auditories de camp i consultes a tots els implicats. Aquest procés culmina amb una declaració escrita o un certificat.

Avui dia, existeixen dos tipus de certificació forestal: FSC (Forest Stewardship Council) i PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification).

El **segell FSC** garanteix al consumidor que els productes forestals certificats procedeixen de boscos aprofitats de manera racional, d'acord amb uns estàndards internacionals que tenen en compte aspectes ambientals, socials i econòmics i que defineixen els nivells mínims de bona gestió per als boscos de tot el món.

Dins del sistema FSC existeixen dos tipus de certificació:

1. **Certificació de Gestió Forestal.** És un procés d'avaluació al qual se sotmet de manera voluntària una unitat de gestió o empresa forestal, i el porta a terme una tercera part independent (entitat certificadora) a través d'auditories de camp i consultes amb tots els implicats. Aquest procés culmina amb una declaració escrita o amb un certificat FSC, que garanteix al consumidor que els productes forestals certificats procedeixen de boscos aprofitats de manera racional.
2. **Certificació de Cadena de Custòdia.** Implica l'avaluació de la línia de producció forestal, des de l'arbre fins al producte final, incloent totes les etapes de processament, transformació, manufactura i distribució, per verificar que la fusta utilitzada procedeix d'un bosc ben gestionat.

La certificació FSC implica un compromís i una exigència ambiental i social més grans, fonamentada en l'existència de les Cambres de Representació (Econòmica, Social i Ambiental), que doten el procés de més transparència, participació i accés a la informació.

Per la seva banda, la **certificació PEFC** també promou la gestió sostenible dels boscos per aconseguir que estiguin en equilibri social, econòmic i ambiental.

L'objectiu de la certificació PEFC és assegurar que els boscos del món siguin gestionats de manera responsable, i que la seva multitud de funcions estiguin protegides per a les generacions presents i futures. Per això compta especialment amb la col·laboració de propietaris i empreses del sector forestal, els quals, apostant per la certificació dels seus boscos i indústries, estan assegurant la sostenibilitat del sector.

La certificació PEFC proporciona el marc per aplicar unes normes comunes acordades internacionalment a tots els seus sistemes de certificació nacional, i als gestors forestals i empreses de transformació de productes forestals.

Els productes d'origen forestal (fusta, paper, suro, bolets, resines, essències...) que disposen del certificat PEFC pretenen garantir als consumidors que estan comprant productes de boscos gestionats sosteniblement. D'aquesta manera, els compradors poden ajudar a combatre la tala il·legal i fomentar les principals funcions que juguen els recursos forestals com:

- Contribuir al manteniment de nombrosos ecosistemes i a la diversitat biològica.
- Ser el suport econòmic de moltes poblacions rurals i l'origen d'una important indústria de transformació.
- Tenir un paper social i cultural cada vegada més reconegut.

Igual que l'etiqueta FSC, la certificació PEFC pot ser sobre la gestió forestal o sobre la cadena de custòdia, certificant empreses sostenibles.

En l'àmbit de la pesca, l'**Ecoetiqueta MSC** (Marine Stewardship Council) es concedeix al peix i marisc procedents de pesqueres sostenibles.

Marine Stewardship Council
Pesca sostenible certificada

A diferència de les etiquetes i certificats ambientals analitzats anteriorment, els quals tenen caràcter voluntari, l'etiquetatge energètic és obligatori i està regulat per diverses normatives de la UE.

L'**Etiqueta Energètica Europea** obliga a identificar el comportament ambiental d'un producte d'acord amb una lletra i un color que mesura l'eficiència energètica del producte⁴.

L'objectiu de l'etiqueta energètica és informar els consumidors de l'eficiència i els valors de consum d'energia d'un electrodomèstic, de manera que puguin escollir aparells que tinguin millor rendiment ambiental. En el cas d'alguns productes, l'etiqueta també indicarà el consum d'aigua, així com el nivell de soroll i de calor, la capacitat de càrrega i una altra sèrie d'informacions específiques de cada categoria de producte (per exemple, els televisors inclouen un pictograma que indica si té o no un interruptor de posició d'apagament).

⁴/ Actualment, existeix marcatge energètic per a tres categories de productes: aparells d'ús domèstic, automòbils i edificis.

La norma s'aplica als següents tipus d'aparells domèstics:

- frigorífics, congeladors i aparells combinats;
- rentadores, assecadores de roba i aparells combinats;
- rentavaixelles;
- forns;
- televisors;
- escalfadors d'aigua i altres aparells d'emmagatzematge d'aigua calenta;
- fonts de llum domèstiques;
- aparells d'aire condicionat.

L'etiqueta és uniforme per a tots els productes d'una mateixa categoria.

Existeixen 7 classes d'eficiència, identificades per un codi de colors i lletres que van des del color verd i la lletra A, per als equips més eficients, fins al color vermell i la lletra D, per als equips menys eficients. Dins del grup de màxima eficiència (A) hi ha tres categories (A+, A++ i A+++).

Per la seva banda, l'etiqueta **Energy Star** d'eficiència energètica es correspon amb equips ofimàtics (ordinadors, monitors, etc.) amb bon rendiment energètic. Aquesta etiqueta, que també té caràcter obligatori, permet als consumidors identificar els aparells que consumeixen menys energia i contribueixin a garantir la seguretat energètica i la protecció del medi ambient.

Dues etiquetes més molt reconegudes en l'àmbit europeu són el **Cigne Nòrdic** (Nordic Swan Ecolabel, en anglès)⁵ i l'**Àngel Blau** (Blue Angel, en anglès)⁶.

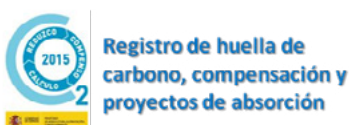
5/ Vegeu més informació en anglès a la pàgina web <http://www.svanen.se/en/About-us/>.

6/ Vegeu més informació en anglès a la pàgina web <https://www.blauer-engel.de/en>.

Pel que fa als **certificats de gestió ambiental**, les dues referències principals són la norma internacional **ISO 14.001** i el **Reglament europeu EMAS**.

Distintiu de petjada de carboni, compensació i projectes d'absorció del Ministeri de Medi Ambient.

Portal de càlcul, reducció i compensació de CO₂ d'ECODES: <http://www.ceroco2.org/>.

El **Segell d'agricultura ecològica** certifica que es tracta d'un sistema de producció agrícola que exclou específicament l'ús de fertilitzants i pesticides sintètics i organismes modificats genèticament. És un segell interessant per exigir a proveïdors d'aliments en menjadors escolars i d'oficines, en serveis d'àpats d'esdeveniments, etc.

La norma **UNE-EN ISO 50001** estableix els requisits que ha de complir un sistema de gestió energètica amb la finalitat de realitzar millores contínues i sistemàtiques del rendiment energètic de les organitzacions.

RISCTOX és una base de dades sobre substàncies perilloses que pretén oferir informació clara, organitzada i breu sobre els riscos per a la salut i el medi ambient de les substàncies químiques que poden estar presents en els productes que es manegen o es generen en una empresa:
<http://risctox.istas.net>.

El portal SUBSPORT de suport a la substitució de substàncies perilloses és una plataforma multilingüe i gratuïta d'intercanvi d'informació sobre substàncies i tecnologies alternatives, que proporciona eines i orientació per avaluar substàncies i gestionar-ne la substitució.
<https://www.subsport.eu/?lang=es>

Comercialitzadors d'electricitat verda i cooperatives d'energies renovables: <https://rescoop.eu/renewable-energy-citizen-initiatives/map>.

Respecte al comerç just, el **Segell de Comerç Just** és una garantia dels valors ètics del producte. Els productes que porten aquesta distinció han estat produïts en condicions de treball dignes i comprats a un preu just que dona suport al desenvolupament sostenible de l'organització productora.

La norma OHSAS 18001 especifica els requisits per a un sistema de gestió de la seguretat i salut en el treball (SST), destinats a permetre que una organització controli els seus riscos en aquest àmbit i en millori el seu compliment.

L'etiqueta **TCO** garanteix que el producte compleix amb els requisits per als criteris de qualitat i ambientals que es van establir en estreta col·laboració amb científics, experts, sindicats i usuaris per a impressores, ordinadors, telèfons i televisors.

El Pacte Mundial i la Iniciativa per al Report Global (Global Reporting Initiative) són estàndards internacionals per elaborar memòries de responsabilitat social corporativa.

El Pacte Mundial de Nacions Unides opera a Espanya a través de la Xarxa Espanyola, que actualment compta amb més de 2.500 entitats adherides a aquesta iniciativa de responsabilitat social empresarial, el 14 % de les quals són grans empreses, el 76 % són pimes i el 10 % són altres tipus d'entitats (tercer sector, sindicats/associacions empresarials i institucions educatives).

La norma SA 8000 (Social Accountability 8000) és un estàndard de certificació internacional que fomenta en les empreses el desenvolupament, el manteniment i l'aplicació de pràctiques socialment responsables en el lloc de treball.

Adoptar la norma SA 8000 implica que l'empresa considera l'impacte social de les seves operacions, a més de les condicions en què treballen els seus treballadors, socis i proveïdors.

El distintiu empresarial **Igualtat a l'Empresa** està promogut pel Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat per a aquelles empreses que destaquen per l'aplicació de polítiques d'igualtat entre dones i homes en les condicions de treball, en els models d'organització i en altres àmbits com els serveis, productes i publicitat de l'empresa.

Un distintiu que premia l'accessibilitat és el segell d'**Empresa Accessible** expedit per l'Ajuntament de Santa Cruz de Tenerife per a les empreses que garanteixin i millorin els criteris mínims d'accessibilitat.

El **Segell Làbora** és un exemple d'acreditació que posa en valor el compromís d'una empresa que ha formalitzat una contractació laboral amb una persona en risc d'exclusió social. El Programa Làbora està liderat per l'Institut Municipal de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona amb la col·laboració de les entitats socials representades per ECAS (Entitats Catalanes d'Acció Social), FEICAT (Empreses d'Inserció de Catalunya) i Creu Roja, i del teixit empresarial de la ciutat.

5. COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES EN L'ÀMBIT DE L'EMPRESA

5.1 INTRODUCCIÓ

Les empreses tenen un paper fonamental en la consecució i millora dels estàndards ambientals i en la gestió dels impactes sobre la societat, objectius pretesos amb les compres verdes i socialment responsables.

D'altra banda, la incorporació de criteris ambientals i socials en la producció i subministrament de productes i en la prestació de serveis proporciona diversos avantatges que, a més, permet millorar els resultats econòmics.

Tenir en compte l'impacte ambiental del cicle de vida de productes i serveis ofereix l'oportunitat d'innovar i desenvolupar millores en els processos productius per fer-los més eficients en el consum de recursos naturals, matèries primeres i energia. Alhora, tot això permet reduir els costos de producció i manufacturar productes més competitius.

La compra verda i responsable converteix les inversions del sector privat en un avantatge competitiu. Les posiciona en millors condicions per entrar en nous mercats amb més requeriments ambientals i socials i, al mateix temps, encarar millor el futur a mesura que els requisits ambientals siguin més exigents.

La promoció de la compra verda incentiva la indústria per desenvolupar tecnologies i productes “verds” i promoure’ls en el mercat. En particular, les empreses petites i mitjanes es poden beneficiar d’aquest tipus de compra, ja que ofereix una oportunitat de trobar mercats per a les seves solucions i productes innovadors.

A més, les compres verdes i socialment responsables milloren la reputació i la imatge corporativa perquè contribueixen a assolir un entorn més sostenible i socialment just. Això també implica una millora de les relacions amb la comunitat i l’entorn on desenvolupa la seva activitat. En una societat en què els temes ambientals i socials van adquirint cada vegada més rellevància i la concienciació va en augment, els consumidors, ja ho siguin com a ciutadans o com a empreses, demanen més compromisos en aquestes qüestions. Per tant, les empreses que s’adaptin a aquests requisits puixants del mercat en sortiran més enfortides, diferenciant-se i anticipant-se als seus competidors. I, al contrari, les que no s’hi adaptin ho tindran més difícil per competir, corrent el risc de quedar relegades o excloses del mercat.

Per això, les compres verdes i socialment responsables són una eina de gestió molt important per a les empreses, de cara a respondre a les diferents pressions que incideixen sobre la seva gestió empresarial, en particular sobre la seva gestió ambiental i la seva responsabilitat social (normativa, inversors, accionistes, administracions, treballadors, consumidors, ONG, etc.).

5.2 COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES EN EL MARC DE LA GESTIÓ EMPRESARIAL

En l’àmbit de l’empresa, el marc de les compres verdes està caracteritzat per la voluntarietat, en la mesura que no hi ha un context regulador de referència com el que existeix en l’àmbit de les administracions públiques amb les normes i disposicions sobre contractació pública ecològica.

A priori, una empresa decideix voluntàriament emprendre o implantar una política de compres verdes en la seva organització. Però això no significa que no existeixin una sèrie de condicionants o forces de tracció que obliguin l’empresa a adoptar mesures o decisions en aquest sentit, fins i tot tan eficaces com podria ser una obligació legal dirigida a exigir compres amb aquesta orientació (la contractació pública ecològica és una força tractora important, per exemple). Les compres corporatives són un element clau de la gestió empresarial, per la qual cosa en el context de la seva gestió ambiental, aquest procés pren també una rellevància especial si una empresa decideix executar aquesta gestió ambiental de manera decidida i compromesa.

Convé tenir en compte que la incorporació gradual de la dimensió ambiental dins de la gestió empresarial ha estat motivada, fonamentalment, per una normativa ambiental cada vegada

més rigorosa, com a resposta a l'evident deteriorament del medi ambient ocasionat pels impactes derivats de les activitats productives i pels que estan associats al consum de béns i serveis, per la irrupció en el mercat de les preocupacions de la societat pel medi ambient i pel creixent compromís de les empreses en aquest context. Els principals factors impulsors que han portat les empreses a adoptar polítiques ambientals han estat l'adaptació i el compliment de la normativa i la millora de la imatge, però en els darrers anys han anat prenent importància altres factors com l'interès dels stakeholders en aquestes qüestions, l'accés al finançament o l'increment de la responsabilitat social empresarial.

Font: elaboració pròpia

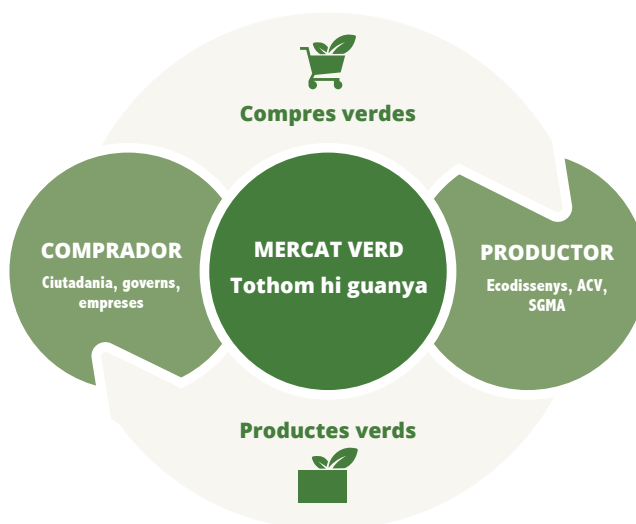
També ha contribuït a això el fet que la Unió Europea hagi dissenyat una estratègia per incorporar la sostenibilitat en la seva política industrial, a través d'un plantejament integrat que pretén fomentar el consum i la producció sostenibles i que ha comportat el desplegament d'una sèrie d'eines i normatives aplicables sobre els processos productius, els productes i els serveis (anàlisis del cicle de vida, sistemes de gestió ambiental, directives d'ecodisseny i eficiència energètica, ecoetiquetes, etc.).

Quan l'empresa desenvolupa la seva gestió ambiental de manera coordinada, planificada i organitzada, ho sol fer a través d'un sistema de gestió ambiental, actuant sobre:

- L'organització de l'empresa.
- La planificació de les activitats i operacions de producció.
- El disseny i la definició dels productes i serveis.
- Els recursos disponibles.

Compres verdes i producció sostenible

Les Compres Verdes fomenten la gestió especialment respectuosa amb el medi ambient i el desenvolupament de productes ecològics en el mercat

Font: elaboració pròpia a partir de <http://www.igpn.org/>

La millora contínua del comportament ambiental d'una empresa passa per tractar les qüestions relacionades amb les compres i contractació de serveis, i no només les que estan relacionades amb els seus processos productius, ja que d'aquestes compres se'n poden derivar impactes ambientals significatius.

Per tant, els processos de compres o de contractació de serveis i subministraments verds en una empresa són essencials per:

- Respondre a les pressions i forces de tracció que porten una empresa a desenvolupar una gestió ambiental adequada.
- Assolir l'objectiu de millora contínua del seu comportament i repercussió ambiental.

Eroski, empresa cooperativa de distribució, desenvolupa diverses iniciatives dirigides a compatibilitzar el desenvolupament de la seva activitat amb la preservació de l'entorn i el benefici social. Entre aquestes iniciatives destaquen la construcció comercial sostenible, les botigues ecoeficients, l'ecodisseny aplicat als seus envasos i embalatges o la implantació de compres verdes certificades. Va ser la primera empresa de distribució a adherir-se a la compra sostenible de peix i marisc.

Desenvolupa el programa *Despilfarro Cero*, que garanteix que a les botigues EROSKI cap aliment apte per al consum no és rebutjat, sinó que es dona a organitzacions socials de l'entorn proper de cada botiga.

Responsabilitat social i ambiental d'Eroski

D'altra banda, la responsabilitat social de les empreses (RSE), pel seu impacte en la societat, també configura un marc voluntari per a la incorporació de criteris ambientals, socials i ètics en les decisions de compra i contractació de les empreses.

Àmbits de la RSE

Font: elaboració pròpia

Per això, i per assumir plenament la seva responsabilitat social, les empreses han d'aplicar, en estreta col·laboració amb les parts interessades, un procés destinat a integrar les preocupacions socials, ambientals i ètiques, el respecte dels humans i les preocupacions dels consumidors en les seves operacions empresarials i en la seva estratègia bàsica de gestió.

S'ha de traduir en una manera de gestionar l'empresa que impliqui la seva col·laboració amb la societat, incorporant-hi les seves preocupacions com a part de la seva estratègia de negoci (necessitats i expectatives de les parts interessades) i assumint el compromís de donar compte de les seves actuacions amb la transparència adequada.

Una política de responsabilitat social empresarial s'hauria d'estendre sobre el model de compres corporatiu i la seva cadena de subministrament, en ser, aquests, elements fonamentals de la seva relació amb la societat, així com pels impactes de diversa índole que hi estan associats. Aquest model de compres corporatiu incideix plenament en els diferents àmbits de la RSE (ambiental, social, laboral, ètic...) i sobre les expectatives i necessitats de la majoria dels seus grups d'interès.

De la mateixa manera, la responsabilitat social d'una empresa també es desplega sobre el comportament de la seva cadena de subministrament. Atès que l'acompliment social i ambiental de les empreses i organitzacions depèn, en gran mesura, de les empreses integrades en la seva cadena de valor —fins al punt que la seva reputació es pot veure afectada pel seu comportament— és fonamental incorporar criteris ambientals, socials i d'altra índole en la selecció de proveïdors.

Per tant, la gestió de la cadena de subministrament també és un aspecte clau de la gestió empresarial enfocada al compliment de polítiques ambientals i de responsabilitat social, en el qual la incorporació de criteris de sostenibilitat en els processos de compres i contractació de productes i serveis i en l'acompliment de l'activitat de contractistes i empreses suministradores és un element essencial per a la credibilitat, el rigor i l'aplicació d'aquestes polítiques.

DHL, empresa líder en el mercat del sector logístic, va ser la primera companyia del sector a fixar-se un compromís de reducció d'emissions de CO₂. Entre les iniciatives que han portat a terme hi ha l'adquisició de vehicles més eficients i amb prestatgeries, i l'actualització dels plans tàctics de rutes de recollida i repartiment de cada terminal. Han desenvolupat el programa GoGreen, per reduir les emissions de CO₂ i altres impactes ambientals associats al transport i distribució de mercaderies, oferint serveis a la seva cadena de subministrament per reduir-los.

DHL, solucions de logística ecològica

Aquest enfocament s'assembla molt a l'efecte tractor que exerceix la contractació pública ecològica sobre la cadena d'empreses que liciten o volen licitar a un contracte públic en què s'hagin inclòs clàusules d'indole ambiental, social o laboral en el plec de condicions. Igualment, una empresa que incorpora condicions d'aquest tipus en l'acompliment de l'activitat dels seus proveïdors (per exemple, en el món de l'automoció pràcticament tota la cadena de subministrament té implementat un sistema de gestió ambiental) exerceix tracció sobre tota aquesta cadena, amb els beneficis ambientals i social que això implica.

La compra i contractació verda i responsable de serveis i subministraments és una eina perquè les empreses compleixin la seva política ambiental i la seva responsabilitat social, i és perfectament integrable en les diferents polítiques corporatives o sistemes de gestió de les organitzacions. D'aquesta manera, s'assegura que aquesta actuació queda implantada en l'activitat de l'organització i, alhora, enriquirà i donarà valor a aquestes polítiques i sistemes de gestió, estenent la seva acció a la cadena de subministrament.

(Són de la pàgina següent)

7/ [Reglament \(CE\) n. 1907/2006](#), del Parlament Europeu, relatiu al registre, l'avaluació, l'autorització i la restricció de les substàncies i preparats químics (REACH).

8/ *Declaració de Rio sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament*, 1992. Principi de precaució: "Quan hi hagi perill de dany greu o irreversible, no s'haurà d'utilitzar la falta de certesa científica absoluta com a raó per postergar l'adopció de mesures eficaces en funció dels costos per impedir la degradació del medi ambient".

A més, les compres verdes i socialment responsables, i en general la utilització de criteris sostenibles en les relacions amb els proveïdors, són un vector rellevant per a la promoció de la innovació en el sector privat.

Malgrat que aquest sector no estigui sotmès a les normes de contractació pública ecològica i que, per tant, disposa de més flexibilitat per introduir criteris ambientals i socials en la redacció dels seus contractes, cada vegada hi ha més empreses que desenvolupen polítiques que inclouen termes molt similars als de les compres i contractacions públiques verdes i socialment responsables.

COMPRES VERDES I GESTIÓ DEL RISC QUÍMIC

En el cas de l'eliminació o minimització de substàncies perilloses –tant en les compres com en la producció– sí que existeix una normativa que obliga les empreses a fer canvis en la seva gestió ambiental i empresarial en general.

El Reglament REACH/⁷, aprovat l'any 2006, incorpora alguns aspectes molt importants per motivar un canvi en la política i gestió industrials, sobretot en les empreses del sector químic:

- Introdueix el Principi de precaució/⁸, el qual estableix un marc per eliminar del mercat algunes de les substàncies més perilloses en cas d'existir al mercat alternatives viables més segures.
- Incorpora el principi de substitució, amb la finalitat de donar suport a l'objectiu de substitució final de les substàncies altament preocupants per substàncies o tecnologies alternatives adequades. Les empreses que demanin autorització per utilitzar-les hauran de facilitar una anàlisi de les alternatives tenint en compte els seus riscos i la viabilitat econòmica i tècnica de la substitució. És a dir, han de demostrar que no existeixen alternatives tècnicament o econòmicament viables.
- Trasllada la responsabilitat de l'administració a la indústria. REACH inclou que les empreses han de proporcionar informació sobre l'ús segur de les substàncies i gestionar adequadament els riscos d'utilitzar-les per garantir que la salut humana i el medi ambient no es vegin afectats.

Aquesta normativa obliga les empreses a introduir polítiques per eliminar les substàncies altament preocupants. Les empreses que s'avancin de manera voluntària a la normativa en eliminar aquestes substàncies preocupants —l'ús de les quals no està prohibit però es preveu que ho estigui en un futur— poden obtenir un avantatge competitiu davant de la resta de la indústria.

En general, anticipar-se a la normativa davant de previsible restriccions ambientals i socials i aplicar el Principi de precaució és una altra motivació perquè les empreses adoptin polítiques de CVSR.

Si s'aconseguís generalitzar que les empreses utilitzessin de manera habitual aquest tipus de criteris per seleccionar una llista preferent de proveïdors de productes i serveis, hi hauria un impacte en la millora de la sostenibilitat en cascada en tota la cadena de valor, actuant de punta de llança en la cerca de noves solucions per a un ús eficaç dels recursos.

GIRBAU, SA es dedica a la fabricació i venda de maquinària per a bugaderies de roba i acabats tèxtils. Té implantat un sistema de gestió ambiental verificat segons el Reglament europeu EMAS. Al marge dels aspectes i impactes ambientals associats a l'acompliment directe de la seva activitat, té en compte els aspectes ambientals que puguin ocasionar els seus proveïdors (la qual cosa inclou també els transportistes). Té implantat un procés de compra d'avaluació de proveïdors que considera diversos aspectes relatius a la gestió ambiental que aquests porten a terme. De la mateixa manera, també existeixen uns requisits ambientals que els proveïdors han de complir en el cas de les feines subcontractades que es fan dins de GIRBAU, SA.

Declaració ambiental de l'empresa

Si bé la relació de la innovació amb les grans empreses pioneres és innegable, cal que les petites i mitjanes empreses tinguin també possibilitat d'aportar el seu coneixement i experiència en el desenvolupament de nous processos de producció i subministrament de productes i serveis.

Per tant, promoure i equilibrar la participació de les pimes en las compres verdes generaria, d'una banda, més competència en l'obtenció de contractes públics (millor relació qualitat-preu en l'adjudicació) i, d'altra banda, maximitzaria el potencial de creixement i innovació, amb un efecte molt positiu en l'economia i la creació d'ocupació.

En el cas de les pimes, l'efecte de tracció de la cadena de subministrament és molt important perquè apliquin polítiques de CVSR. Quan les grans empreses obliguen els seus subministradors a determinats requisits en els productes i serveis que els proporcionen, estan empenyent nombroses pimes a introduir millores en la gestió ambiental.

La compra verda crea un nou marc d'oportunitats en l'àmbit de les empreses per:

- L'augment progressiu de la incorporació de clàusules i condicions de contractació entre proveïdors, subministradors, contractacions i subcontractacions.
- La millora de la informació sobre productes mitjançant ecoetiquetes i catàlegs.
- Facilitar la informació als proveïdors per orientar l'oferta.
- Sensibilitzar per ajustar la demanda i fomentar que les organitzacions comprin o contractin productes o serveis ecològics o cada vegada més respectuosos amb el medi ambient.

5.3 METODOLOGIA PER A LA IMPLEMENTACIÓ DEL PROCÉS DE COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES A L'EMPRESA

A continuació es desenvolupa una metodologia per a la implementació d'un procés de compres sostenibles en una organització, alineada amb dues de les principals referències internacionals, tant en el marc de la responsabilitat social empresarial (ISO 26.000) com en el dels sistemes de gestió ambiental (ISO 14.001).

Font: elaboració pròpia

A) Context de l'organització

Abans d'establir un procés de compres verdes i socialment responsables, l'organització ha d'analitzar el context i l'entorn en què opera, amb l'objectiu d'identificar els aspectes externs i interns que puguin tenir rellevància en l'establiment o funcionament del procés de compres responsables i en la consecució dels objectius que s'hi plantegi. Es tracta d'obtenir una visió global d'aquest context i determinar com pot incidir en la política de compres o en la gestió de la cadena de subministrament. En l'anàlisi d'aquest context, per exemple, hi haurà aspectes referits a la situació política, econòmica i financera, social, ambiental o cultural, aspectes vinculats al sector productiu en què s'enquadri l'empresa o aspectes associats a noves regulacions normatives, al desenvolupament de tecnologies, etc.

En el pla intern hi pot haver elements vinculats a decisions estratègiques de l'empresa, al desenvolupament de nous productes, entrada en nous mercats, socis comercials, demandes de l'accionariat, prevenció de riscos...

B) Lideratge i compromís

És essencial el compromís i la implicació de la Direcció de l'organització amb el procés de compres verdes i socialment responsables, així com alinear i integrar aquest procés dins de la gestió empresarial, de manera que sigui un element més a considerar en la presa de decisions.

El compromís de la Direcció s'ha de materialitzar en un document escrit que reculli la Política de compres responsables, en la qual es determini i defineixi aquest compromís empresarial i els seus objectius.

C) Implicació de la resta de l'estructura de l'organització

L'estratègia i la política de compres és un element vertebral de la gestió de l'empresa, en la qual hi ha implicats diversos departaments i àrees de negoci. Per això, l'adopció i implementació d'una política de compres verdes i socialment responsables necessita la implicació de tota l'organització i no fer que depengui només d'una decisió jeràrquica de la Direcció de l'empresa o del departament directament responsable d'aquesta matèria. La implicació i participació dels treballadors en aquest procés és molt rellevant, atès el seu coneixement i el seu paper en l'acompliment ambiental de l'activitat, del procés productiu implantat i de les pràctiques desenvolupades en l'organització.

D) Identificació dels grups d'interès i de les seves necessitats i expectatives

Un altre element clau és la identificació dels grups d'interès per a l'empresa (aquells sobre els quals té més impacte o que es poden veure més afectats per l'acompliment de l'empresa) i la determinació d'objectius sobre la política de compres per respondre a les seves necessitats i expectatives en aquest àmbit. Per a això, l'empresa ha de fer una anàlisi de rellevància dels grups d'interès i establir els mecanismes d'informació i comunicació per conèixer les seves necessitats i expectatives, garantint que s'alimenten i funcionen en les dues direccions (empresa ↔ grups d'interès).

La política de compres i els objectius que inclou han de respondre a les necessitats i expectatives dels grups d'interès de l'organització, per a la qual cosa cal conèixer aquestes qüestions sobre la base d'un procés de comunicació i intercanvi d'informació i d'opinions. L'anàlisi de la rellevància dels grups d'interès situarà les qüestions prioritàries de la gestió de la cadena de subministrament i de les polítiques de compres, però, atesa la rellevància de la gestió de la cadena de subministrament i del procés de compres en les polítiques de RSE, s'ha d'intentar aconseguir la satisfacció del màxim nombre de grups d'interès.

E) Diagnòstic de compres

En aquesta fase es farà l'anàlisi del model de compres implementat en l'organització i dels impactes ambiental, social, laboral, ètic, etc. que hi estan associats. És el que s'anomena *diagnòstic de compres*, en el qual resulta essencial determinar la rellevància de la compra en el procés productiu o en l'acompliment de l'activitat de l'organització i els riscos social, ambiental, ètic, etc. que hi estan associats. Aquest diagnòstic s'hauria de portar a terme des de la perspectiva de tot el cicle de vida del producte i servei i conclourà amb la prioritització dels productes i serveis sobre els quals cal incidir de manera particular i sobre els elements de tracció ambiental, ètica i social que cal implementar en la seva cadena de subministrament.

F) Criteris de compres responsables

Una cop determinats els impactes associats a la gestió de la cadena de subministrament i els riscos que se'n deriven, caldrà proposar incloure criteris socials, ambientals i ètics en l'adquisició de béns i serveis i en la gestió de la cadena de subministrament.

Per tant, aquests criteris aniran dirigits tant a productes i serveis com al comportament de proveïdors (tracció ambiental, social i ètica de la cadena de subministrament).

Aquests criteris es tracten en altres apartats d'aquest document, per això aquí només s'esmenten per sobre i sense afany d'exhaustivitat:

- Els criteris ambientals es basaran en la incorporació de requisits ambientals en l'adquisició de matèries primeres, productes, subproductes o serveis, tals com l'eficiència energètica, la reutilització, l'ús d'energies renovables, l'eliminació de substàncies perilloses, la minimització d'emissions, l'existència de certificacions ambientals, etc.
- Els criteris socials consideraran qüestions tals com la qualitat en l'ocupació, la perspectiva de gènere, la contractació de persones amb capacitats diferents o la contractació d'empreses d'inserció i centres especials d'ocupació.
- Per la seva banda, els criteris ètics incidiran en les garanties sobre el compliment de condicions laborals dignes i la lluita contra el treball infantil al llarg de tota la cadena de subministrament, així com el suport a iniciatives i productes de comerç just.

G) Comunicació

Dins de la comunicació cal diferenciar entre la comunicació externa i la comunicació interna, les quals presenten algunes particularitats pròpies i s'han d'entendre com un procés recíproc d'interlocució, de manera que permetin no només comunicar informació sinó també obtenir-ne.

De manera general, es pot dir que la comunicació té les finalitats següents:

- Garantir la implantació correcta de la política de compres responsables.
- Comunicar a la societat els avenços de l'organització en aquest àmbit.
- Establir un diàleg amb les parts interessades.

La comunicació externa ha d'estar orientada a comunicar les decisions i criteris aprovats en el marc de la política de compres responsables assumida per l'organització, tant als grups d'interès com, de manera específica, a tothom que formi part de la cadena de subministrament. També estarà enfocada a comunicar els resultats d'aquesta política i a obtenir l'opinió i la valoració dels grups que hi estan implicats.

La comunicació interna estarà dirigida, a més d'assolir els objectius anteriors, a consolidar la implicació dels diferents departaments i de tota la plantilla en la millora contínua de la política de compres verdes i socialment responsables.

H) Objectius

Dins de la planificació associada a la implementació de la política de CVSR, l'organització establirà una sèrie d'objectius amb la finalitat de complir els compromisos adquirits en la seva política de compres verdes i responsables.

Taula 1. Proposta bàsica d'objectius i indicadors de CVSR

OBJECTIU	INDICADOR
Compres verdes (%)	Valor de les compres verdes/valor total de compres de l'organització
Compra de productes de comerç just (%)	Nombre de productes amb certificat/total productes
Productes amb especificacions ambientals o socials establertes	Nombre de productes amb criteris
Proveïdors amb certificació ambiental (%)	Proveïdors certificats/total proveïdors
Proveïdors d'empreses d'economia solidària	Nombre de proveïdors d'empreses d'economia solidària
Auditories ambientals i socials dels proveïdors (%)	Nombre d'auditories/total de proveïdors

Els objectius són finalitats de caràcter general i es quantificaran quan sigui possible. Generalment s'associen a indicadors per poder-ne valorar el grau de compliment. Un objectiu pot estar compost per diverses metes que permetin conèixer-ne el grau d'avançament, avaluar els resultats en determinats terminis de temps i permetre així que la Direcció de l'empresa tingui una informació adequada per poder establir noves metes i objectius quan es revisi la política de compres. L'objectiu en si no es compleix simplement per implantar les metes que porta associades, sinó per assolir la finalitat establerta.

Els indicadors establerts han d'oferir una valoració exacta del comportament de l'organització, han de ser comprensibles i inequívocs i han de permetre la comparació any rere any, per poder avaluar l'evolució del comportament de l'organització en aquesta matèria.

I) Seguiment i avaluació

L'objectiu d'aquesta fase és que l'empresa avaluï com està gestionant la seva política de compres verdes i socialment responsables, com està evolucionant en relació amb els seus objectius i metes i com està millorant el seu comportament en aquest àmbit.

Els indicadors establerts seran un instrument per valorar i avaluar el grau de compliment dels objectius marcats. De manera general, han d'oferir una valoració exacta del comportament de l'organització, han de ser comprensibles i inequívocs i han de permetre la comparació any rere any.

Caldrà designar els responsables de les tasques de control, seguiment i avaluació de la política de CVSR i de la consecució dels objectius marcats.

Dins de les actuacions a desenvolupar s'esmenten les següents:

- L'avaluació periòdica del compliment dels objectius marcats.
- El tractament de les desviacions en el compliment dels objectius establerts.
- La realització d'auditories internes per comprovar que la política de compres responsables s'ha implantat i funciona correctament.
- L'auditoria a proveïdors.

J) Revisió

La Direcció de l'empresa, a intervals planificats, ha de revisar la seva política de compres responsables per assegurar que és adequada i eficient i per modificar-la si fos necessari. Per a això, haurà recopilat la informació rellevant, la qual es pot derivar, entre d'altres, de:

- els informes d'auditoria,
- les comunicacions de les parts interessades externes i
- el grau de compliment dels objectius i metes.

Quan la Direcció té tota la informació, haurà d'estudiar-la i avaluar-la per, posteriorment, prendre decisions amb la finalitat de millorar el seu procés de compres.

6. COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES A LES ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

6.1 INTRODUCCIÓ

El sector públic és el comprador i contractant de béns i serveis més gran. Es calcula que la despesa en compres públiques a la Unió Europea està al voltant del 14 % del PIB/⁹, mentre que a l'Estat espanyol assoleix la xifra del 18 % del PIB/¹⁰.

Aquest fet converteix les administracions públiques en el principal agent econòmic amb un ampli impacte sobre el mercat, el medi ambient i la societat. Per això, i considerant aquesta importància, resulta essencial incorporar criteris ambientals i socials en las compres i contractacions públiques.

⁹/ http://europa.eu/youreurope/business/public-tenders/rules-procedures/index_es.htm.

¹⁰/ Observatori de la Contractació Pública (<http://www.obcp.es/>).

En aquest sentit, les compres públiques verdes i socialment responsables materialitzen el compromís del sector públic en la protecció del medi ambient i en la promoció del consum i la producció sostenible i responsable, fomentant, alhora, una cohesió social, la igualtat d'oportunitats i la millora de les condicions laborals.

D'altra banda, les administracions públiques requereixen constantment als sectors productius i la ciutadania la seva implicació en la protecció del medi ambient i una actitud socialment responsable. Per això, la implementació de les compres verdes i socialment responsables de les administracions públiques juga un paper exemplaritzant i tractor del compromís adquirit i exigint a la resta de la societat.

La compra pública verda i socialment responsable també pot tenir un impacte rellevant en el mercat de béns i serveis. Les autoritats públiques poden proporcionar a la indústria incentius reals per al desenvolupament de tecnologies verdes i productes sostenibles i responsables. En alguns sectors, els compradors públics controlen una proporció significativa del mercat (per exemple, el transport públic, la construcció i els serveis de salut i educació), per la qual cosa les seves decisions tenen un impacte considerable. A més, en establir criteris de compra i contractació de serveis basats en el coneixement del cicle de vida ambiental i social, augmenta el control sobre la cadena de subministraments, promovent que siguin més respectuosos amb el medi ambient i actuïn sota premisses de responsabilitat social. De la mateixa manera, l'augment de la demanda de productes i serveis verds i socialment responsables indueix a la reducció progressiva dels seus preus, fent-los més competitius i, alhora, contribuint a augmentar-ne la demanda, provocant un cercle virtuos.

L'adquisició de béns i serveis verds i socialment responsables comporta una sèrie de beneficis ambientals i socials, ja exposats en altres apartats d'aquest document, però també porta associada una millor gestió de la despesa pública que possibilita estalvis econòmics (per exemple, a través de l'adquisició de productes i serveis de més eficiència energètica o que consumeixin menys recursos), la qual cosa permet destinar fons públics a altres partides socials que incrementin el benestar de la societat.

Així mateix, l'impuls de les compres verdes i socialment responsables des de les administracions públiques promou la creació i consolidació de nous nínxols d'ocupació, així com el desenvolupament d'empreses de l'economia social.

D'altra banda, en el si de les administracions públiques, les compres verdes i socialment responsables redonden en una millora de les condicions laborals dels seus treballadors, per exemple, en reduir els riscos d'exposició a substàncies perilloses o a través de la implantació de pràctiques amb un impacte menor sobre la seva salut. Així mateix, aquesta pràctica també té un impacte positiu sobre les pràctiques i comportaments d'aquest col·lectiu, que pot ser reproduït en la seva vida quotidiana fora dels seus centres de treball.

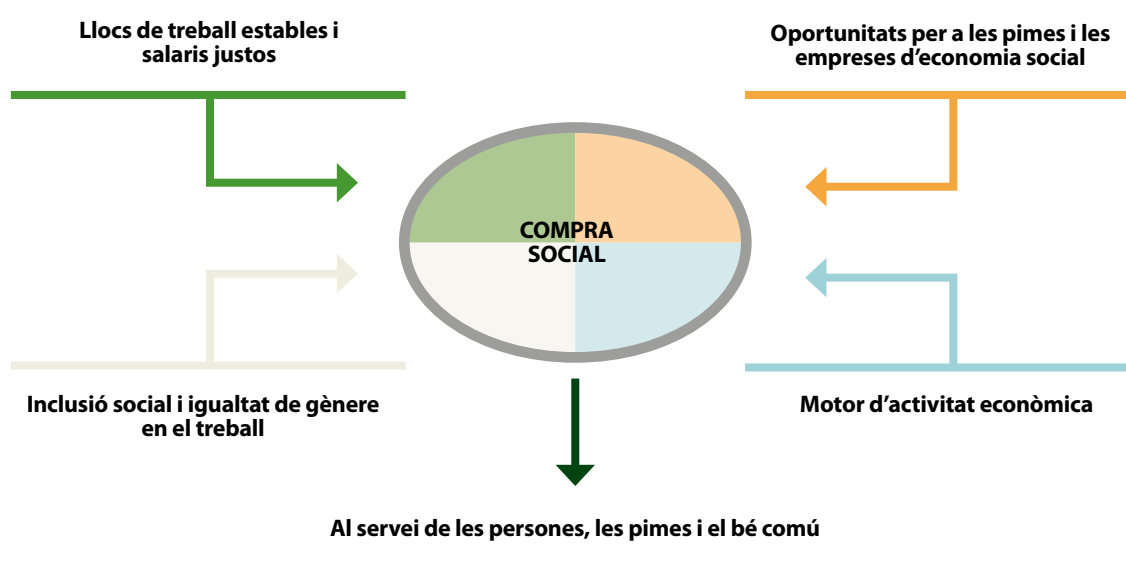
Per acabar, és important promoure la implicació de tota la comunitat interessada en la definició dels criteris de compra i contractació pública verda i socialment responsable (patronals, sindicats, cambres de comerç, associacions de veïns, entitats del tercer sector, etc.), garantint amb això la participació dels diferents col·lectius en l'elaboració dels objectius, principis i criteris de selecció, per evitar el rebuig de les polítiques públiques en aquesta matèria i obtenir el suport d'una part de la societat organitzada.

Entre els possibles avantatges de les CVSR en l'àmbit de les administracions públiques i en el marc de la licitació de contractes públics (contractació pública ecològica i socialment responsable), la Comissió Europea destaca, entre altres, els que es reproduïxen a continuació:

- **Garantir l'ocupació de qualitat**, a través del manteniment de les condicions relatives a la seguretat social, prevenció de riscos laborals, durada dels contractes i formació professional, no-prolongació de la jornada laboral, compliment dels convenis col·lectius, garantia dels drets sindicals, etc. Instar a complir unes condicions laborals adequades beneficia el benestar sociolaboral de la població, així com l'activitat productiva i la prestació dels serveis públics. També caldrà assegurar unes condicions laborals dignes en tota la cadena de subministrament del producte i l'acompliment del servei (respecte a les Convencions de l'Organització Internacional del Treball).
- **Ajudar en el compliment de lleis socials i laborals**, inclosos els programes i els compromisos de les polítiques que hi estan relacionades, tant en l'àmbit nacional com internacional. Igual que en les compres verdes, cal tenir en compte el cicle de vida en termes socials en les diferents fases de manufacturació dels productes i de prestació de serveis, tant en clau global com local, incloent l'extracció i producció de matèries primeres (per exemple, en el sector miner o en l'agricultura), la fabricació (en fàbriques i tallers, per exemple, amb el compliment estricte de les condicions de salut laboral), en la generació d'energia (producció neta i respectuosa amb el territori on s'obtingui), el transport, etc.
- **Fomentar la inserció sociolaboral**. Les compres socialment responsables promouen la inclusió social de col·lectius en risc d'exclusió, fomentant la igualtat d'oportunitats en l'accés al treball i condicions laborals dignes i no discriminatòries.
- **Garantir despeses públiques més redistribuïdes, disposar de més recursos i ser més eficaços**. Si la responsabilitat social s'apliqués àmpliament en les administracions públiques i en el sector privat, els recursos públics dedicats a corregir les desigualtats socials serien menys copiosos i es podrien dedicar a altres partides públiques (prestacions socials, xecs per a menjar, formació per entrar en el mercat laboral, polítiques de gènere per evitar desigualtats en l'àmbit laboral, fer front a la pobresa energètica, etc.).

COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

- **Estimular mercats amb consciència social.** Si les administracions públiques i les empreses exigeixen en tota la cadena de valor de què es nodreixen els productes i serveis adquirits amb un compromís social, això es traslladarà als seus proveïdors, augmentant els valors socials en les seves missions. Dos exemples d'aixó són:
 - **L'economia social i solidària**, la qual, a més, garanteix la rendibilitat econòmica i impactes socials i ambientals positius.
 - **El comerç just**, que contribueix al desenvolupament sostenible proporcionant millors condicions comercials i assegurant els seus drets als productors i treballadors.
- **Demostrar habilitats de governança sensibles als aspectes socials.** Sobretot, les administracions han de predicar amb l'exemple amb les polítiques que promouen en l'àmbit social i, en conseqüència, aplicar-se-les elles mateixes a l'hora de nodrir-se de productes i serveis. D'altra banda, serà un exercici de coherència que els donarà prestigi i augmentarà la confiança de la ciutadania en els seus governants. Igualment, les administracions públiques podran demostrar els seus dots de lideratge i capacitat per administrar el que és públic i regular en el sector privat.
- **Transparència quant a l'origen geogràfic dels productes i traçabilitat** al llarg de la cadena de subministrament. Per constatar el compromís amb la responsabilitat social és necessari que totes les fases del procés d'elaboració i subministrament de productes, així com l'acompliment de serveis, siguin conegudes i no hi hagi opacitats.

Font: elaboració pròpia a partir de l'Ajuntament de Barcelona, 2016

6.2 MARC LEGAL DE LES COMPRES PÚBLIQUES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

A) L'àmbit de la Unió Europea

Les compres i contractacions públiques estan sotmeses a unes regles específiques que regulen els procediments d'adquisició de béns i serveis i la preparació, selecció, adjudicació i execució dels contractes públics d'obres, subministraments i serveis. Estan reconegudes per les autoritats europees com una eina jurídica al servei de les administracions públiques de la UE per al compliment dels seus objectius i valors fonamentals, entre els quals la cohesió social, la redistribució de la riquesa, la igualtat i la justícia. Amb aquest objectiu, s'ha desenvolupat el marc legal necessari per evitar objeccions jurídiques a l'hora d'incloure clàusules socials i ambientals en la contractació pública.

Fins a l'any 2004, la proposta d'incorporació de criteris ambientals en els programes de compra pública estava inclosa en algunes comunicacions i programes europeus. Per exemple, en el sisè Programa de medi ambient de la Unió Europea, de l'any 2001, s'inclouen el foment de l'ús de l'etiqueta ecològica i la promoció d'una política de contractació pública respectuosa amb el medi ambient.

També l'any 2001, la Comissió va publicar una comunicació sobre la legislació comunitària de contractes públics i les possibilitats d'integrar els aspectes ambientals en la contractació pública/¹¹. En aquesta comunicació s'explicava que, tot i que la protecció ambiental no formava part explícita de la legislació europea relativa a les compres públiques, existien moltes oportunitats per integrar aquesta variable.

Dos anys més tard, la Comissió Europea incloïa, per primera vegada, la recomanació de posar en marxa plans d'acció de contractació pública verda/¹². L'objectiu del desenvolupament d'aquests plans d'acció tenia a veure amb la necessitat de fer créixer el mercat dels productes sostenibles, per a la qual cosa s'entenia que les administracions públiques podien ser motors poderosos d'aquests mercats si els seus programes de compra pública incloïen aquest tipus de productes.

L'any 2005, la Comissió Europea publicava dos informes importants: el primer, l'informe *Compres ecològiques. Manual sobre la contractació pública ecològica*, en el qual s'explicava com es podia promoure aquest tipus de compres en el marc de la legislació comunitària i es destacaven alguns exemples interessants en diferents sectors. El segon informe, *Compra pública verda a Europa. Revisió global 2005*, analitzava l'estat de les compres verdes en els diferents estats membres en aquell moment.

¹¹/ Comunicació interpretativa de la Comissió sobre la legislació comunitària de contractes públics i les possibilitats d'integrar els aspectes ambientals en la contractació pública.

¹²/ Llibre verd, de 7 de febrer de 2001, sobre la política de productes integrada (presentat per la Comissió) [COM (2001) 68 final.

COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

Un any abans, el 2004, es van desenvolupar dues directives europees de contractació pública, en les quals es va definir com es podien integrar clàusules ambientals i socials en els contractes públics/¹³. D'acord amb les experiències dels estats membres en la incorporació d'aquests criteris, les lliçons apreses i els obstacles trobats, aquestes dues directives van ser actualitzades l'any 2014/¹⁴.

Les noves directives aprovades el 2014 tenen com a objectiu simplificar el procediment de compra pública i fer-lo més flexible. Per primera vegada es regulen les fases de preparació i adjudicació dels contractes públics, a més de les d'execució i resolució. Una altra diferència important respecte a les directives anteriors té a veure amb l'impuls donat a les pimes en la contractació pública i el reconeixement del rol importantíssim que poden tenir els programes de contractació pública en la sostenibilitat a través de la promoció de l'ús més eficient dels recursos i de l'energia, de la lluita contra el canvi climàtic, el treball per millorar la innovació i els esforços per avançar en inclusió social.

Aquestes normes, malgrat que no introdueixen objectius vinculants de CVSR per a les administracions públiques de la UE, sí que en faciliten l'establiment i desenvolupament i expliciten la possibilitat que les autoritats públiques tinguin en compte les consideracions ambientals i socials en la definició dels seus contractes públics al llarg de tot el procés de contractació, des de la fase de preparació fins al procés de contractació i el d'execució i seguiment. Inclouen entre els seus objectius ambientals la protecció ambiental, la lluita contra el canvi climàtic i la protecció de la salut pública i ambiental. Entre els seus objectius socials inclouen la integració de les petites i mitjanes empreses en els programes de contractació pública i el compliment dels objectius socials en termes d'ocupació, igualtat i cohesió social. Per això, qualsevol administració pública podrà definir l'objecte d'un contracte amb referències socials o ambientals, sempre que l'objecte del contracte sigui determinat i precís, atengui a l'interès públic i compleixi la normativa relativa a les seves competències.

S'obre la possibilitat de reservar contractes a noves tipologies d'entitats (sense ànim de lucre, així com cooperatives o empreses de treball associat) en l'àmbit exclusiu dels serveis socials. Una altra novetat té a veure amb la possibilitat d'establir contractes reservats a qualsevol administració pública. Són contractes que permeten reservar la participació en la licitació exclusivament a centres especials d'ocupació i empreses d'inservici laboral. Aplicar-los depèn de la voluntat de cada administració pública, ja que la normativa no obliga a un percentatge mínim determinat de contractes reservats del total de la contractació pública/¹⁵.

13/ La Directiva 2004/17/CE, sobre la coordinació dels procediments d'adjudicació dels contractes en els sectors de l'aigua, l'energia, els transports i els serveis postals, i la Directiva 2004/18/CE, sobre la coordinació dels procediments d'adjudicació dels contractes públics d'obres, subministraments i serveis.

14/ Directiva 2014/24/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de febrer de 2014, sobre contractació pública i per la qual es deroguen la Directiva 2004/18/CE i la Directiva 2014/25/UE, del Parlament Europeu i del Consell, de 26 de febrer de 2014, relativa a la contractació per entitats que operen en els sectors de l'aigua, l'energia, els transports i els serveis postals i per la qual es deroga la Directiva 2004/17/CE.

15/ A l'Estat espanyol, les comunitats autònomes de Catalunya, Navarra, País Basc, Aragó o Castella i Lleó, entre altres, han regulat una reserva obligatòria per a contractes reservats i han establert uns imports pressupostaris anuals a contractes públics que obligatòriament seran reservats per a centres especials d'ocupació i empreses d'inservici.

Per primera vegada es permet utilitzar el criteri de no-compliment de la legislació ambiental per definir normes relatives a l'exclusió i selecció d'empreses en un procés de contractació pública/¹⁶.

Una altra de les novetats que van introduir les dues directives del 2014 és la capacitat de les administracions de sol·licitar l'acreditació de la implantació d'un sistema de gestió ambiental (SGA)/¹⁷.

Empreses d'inserció laboral i centres especials d'ocupació

Les empreses d'**inserció laboral** possibiliten l'accés a l'ocupació normalitzada de col·lectius en situació de desavantatge social o exclusió, després d'un període d'acompanyament i formació a través de l'acompliment d'un lloc de treball en una estructura mercantil de caràcter no lucratiu. És aquest, el seu valor afegit, a més d'oferir serveis de qualitat amb els recursos humans i tècnics necessaris. Es tracta d'una figura jurídica específica reconeguda mitjançant la Llei 44/2007, de 13 de desembre, per a la regulació del règim de les empreses d'inserció. Un dels seus requisits i característiques és que entre el 30 i el 50 % de la seva plantilla ha d'estar formada per persones en situació o en risc d'exclusió social.

Els **centres especials d'ocupació (CEO)** són empreses —amb ànim de lucre o sense— que, a més de produir béns o prestar serveis, tenen com a objectiu la inserció laboral de persones amb discapacitat, disposant dels serveis d'ajust personal i social que requereixin els seus treballadors, una adaptació més gran i millor de la seva relació social.

Els CEO han de comptar en la seva plantilla almenys amb un 70 % de treballadors amb discapacitat igual o superior al 33 %, obtenir la qualificació com a tals i estar inscrits en el registre corresponent. Estan reglamentats a través del Reial decret 2273/1985, de 4 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament dels centres especials d'ocupació.

Font: *Guía de contratación pública socialmente responsable*. Red de Economía Alternativa y Solidaria, REAS Euskadi, 2014

16/ En qualsevol cas, cal tenir en compte que la prohibició per contractar amb administracions públiques només s'executarà si l'empresa ha constituït una infracció molt greu sobre la qual hagi recaigut una sanció ferma de la qual se'n deriva una prohibició per contractar.

17/ Cal recordar que els dos SGA més utilitzats a la UE són la norma internacional ISO 14.001 sobre sistemes de gestió ambiental i el sistema de gestió i auditoria ambientals EMAS.

El 2014 es van aprovar dues directives més relacionades amb les compres i contractacions públiques/¹⁸, les quals especifiquen qüestions sobre la facturació electrònica i l'adjudicació de contractes de concessió.

En l'àmbit europeu, també existeix normativa específica sectorial que obliga al compliment d'una sèrie de normes mínimes en matèria ambiental i energètica. Alguns exemples són la compra de material ofimàtic o de vehicles de transport per carretera, que han de complir els reglaments mínims europeus d'eficiència energètica/¹⁹ i tenir en compte l'impacte ambiental del consum d'energia del vehicle durant tot el seu cicle de vida útil.

B) En l'àmbit de l'Estat espanyol

Malgrat el desenvolupament normatiu relacionat amb la CVSR a l'Estat espanyol, la incorporació de criteris ambientals i socials en les compres públiques ha tingut un recorregut desigual en les diferents administracions, les quals decideixen assumir els objectius marcats des de la UE de manera voluntària.

La transposició a la normativa espanyola de les primeres dues directives europees relacionades amb la compra pública (any 2004) es va produir l'any 2007, a través de la Llei 30/2007, de contractes del sector públic (aquesta norma recull mencions expresses en matèria social i ambiental, entre altres, al comerç just), i la Llei 31/2007, sobre procediments de contractació en els sectors de l'aigua, l'energia, els transports i els serveis postals.

L'any 2008 es va aprovar el Pla de contractació pública verda (PCPV) de l'Administració general de l'Estat (AGE), els seus organismes públics i les entitats gestores de la Seguretat Social/²⁰. Aquest pla fixava les condicions en què les administracions públiques podien introduir requeriments de caràcter ambiental i social en les diferents fases de la contractació pública, i establia objectius orientats a incorporar consideracions ambientals per adquirir i contractar una sèrie de grups concrets de productes, serveis i obres (construcció i manteniment, transport, energia, equips d'oficina, paper/publicacions, mobiliari, neteja i esdeveniments), que havien estat considerats com a prioritaris per la Comissió Europea.

El 2011 es publica el Reial decret legislatiu 3/2011, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de contractes del sector públic que integra i ordena totes les disposicions aplicables a la contractació del sector públic i que habilita legalment la introducció de criteris socials en els plecs de contractacions.

18/ La Directiva 2014/55/UE, relativa a la facturació electrònica en la contractació pública, i la Directiva 2014/23/UE, relativa a l'adjudicació de contractes de concessió.

19/ Reglament (UE) n. 174/2013, del Parlament Europeu i del Consell, de 5 de febrer de 2013, pel qual es modifica el Reglament (CE) n. 106/2008, relatiu a un programa comunitari d'etiquetatge de l'eficiència energètica per als equips ofimàtics.

20/ Ordre PRE/116/2008, de 21 de gener de 2008.

Una altra de les lleis que incorporen disposicions vinculades a la CVSR és la Llei 2/2011, d'economia sostenible, en la qual es reconeix la necessitat de reforçar la vinculació a paràmetres de sostenibilitat econòmica en la contractació pública. Aquesta llei refereix, entre els principis que han de guiar els poders públics, "la millora de la competitivitat, el foment de la capacitat innovadora de les empreses, l'estalvi i eficiència energètics, la promoció d'energies netes, la reducció d'emissions i el tractament eficaç de residus, la racionalització de la construcció residencial i l'enfortiment i garantia de l'estat social".

També el 2011 es va publicar el I *Informe general sobre l'estat de la contractació pública verda a l'Administració general de l'Estat, els seus organismes públics i les entitats gestores de la Seguretat Social*, en el qual es conclouia que la major part de les mesures implantades estaven relacionades amb la recollida separada de residus, la incorporació de paràmetres ambientals en els projectes d'obres, l'adquisició d'equips informàtics d'alta eficiència energètica (etiquetatge Energy Star) i l'execució de serveis de neteja de conformitat amb les orientacions establertes en el PCPV.

L'any 2014 s'aprova el Reial decret 163/2014, pel qual es crea el Registre de petjada de carboni, compensació i projectes d'absorció de diòxid de carboni, i en què s'estableix que les institucions públiques contractants podran incloure la petjada de carboni entre les consideracions de tipus ambiental en la contractació pública.

L'any 2015 es va publicar el II *Informe general sobre l'estat de la contractació pública verda a l'Administració general de l'Estat, els seus organismes públics i les entitats gestores de la Seguretat Social*.

Pel que fa a la transposició de les directives de contractació pública ecològica de l'any 2014, el febrer de 2017 encara no se n'havia aprovat el text legal; no obstant això, ja hi ha un projecte de llei de contractes del sector públic en el qual es transposen aquestes dues normes comunitàries/²¹.

Quant a les compres socialment responsables, cal mencionar la Llei 40/2015, de règim jurídic del sector públic, les principals clàusules socials de la qual inclouen l'impediment a les empreses de més de 50 treballadors de contractar amb les administracions públiques si no compleixen la quota de reserva legal d'ocupació del 2 % a favor de persones amb discapacitat, així com a les empreses contractar amb les administracions públiques si han estat sancionades amb caràcter ferm per infracció greu en matèria d'igualtat d'oportunitats i no-discriminació de les persones amb discapacitat o per infracció molt greu en matèria ambiental.

21/ La data límit de transposició era l'abril de 2016. La data per transposar el text relacionat amb les compres electròniques és l'octubre de 2018.

Per la seva part, la Llei 31/2015, que adoptava mesures de foment i promoció del treball autònom i de l'economia social, inclou també algunes clàusules socials: s'estén la possibilitat de reserva de contractes en els procediments d'adjudicació de contractes públics a les empreses d'inserció i es manté la possibilitat de reserva de contractes que ja existia per als centres especials d'ocupació. També estableix un nou incentiu per al supòsit de contractació de persones en situació d'exclusió social per empreses que no tinguin la condició d'empreses d'inserció ni de centres especials d'ocupació.

La taula següent reflecteix els objectius inclosos en al Pla de contractació pública verda per a una sèrie de productes i serveis.

Taula 2.- Grups de productes i serveis i objectius inclosos en el Pla de contractació pública verda (PCPV)

Productes i serveis	Objectius inclosos en el PCPV
Construcció i manteniment	Aconseguir estalvis energètics i d'aigua, així com garantir millores ambientals generals dels edificis en casos de rehabilitació integral o en el seu manteniment.
Transport	Contribuir a la disminució de la contaminació atmosfèrica generada pels vehicles de l'AGE i a la reducció del consum total de combustibles fòssils, i incorporar l'ús de biocombustibles en els vehicles del parc mòbil de l'Estat.
Energia	Compliment dels objectius inclosos en el Pla d'estalvi i eficiència energètics per als edificis de l'AGE i en el Pla d'activació de l'eficiència energètica en els edificis de l'AGE.
Equips d'oficina	Aconseguir una millora de la qualitat ambiental de manera general. Es preveu una reducció del consum d'energia i de paper, així com l'ús de paper reciclat, i una millora de la qualitat ambiental.
Paper/publicacions	Contribuir a la implantació de l'ús del paper reciclat, però també a la reducció dels consums totals de paper i, en particular, en el cas de les publicacions, el PCPV planteja la reducció del nombre de publicacions en suport paper.
Mobiliari	Comprar fusta d'origen legal i procedent d'explotacions gestionades de manera sostenible i sense utilitzar substàncies tòxiques en el seu tractament i, d'altra banda, fixa com a criteri d'adjudicació la garantia de disponibilitat de recanvis per a cinc anys. Estableix que la reparabilitat dels productes és una característica rellevant des d'un punt de vista ambiental.
Neteja	Aconseguir que tant els productes de paper com els petits contenidors siguin, en la seva totalitat, d'origen reciclat.
Esdeveniments	Contribuir al foment de l'ús del transport públic i a la minimització i gestió correcta dels residus generats en relació amb els esdeveniments.

Font: II Informe general sobre l'estat de la contractació pública verda a l'Administració general de l'Estat, els seus organismes públics i les entitats gestores de la Seguretat Social, 2015

Al gràfic següent es pot valorar el grau d'avenços en el compliment dels objectius del Pla de compra pública verda a l'Administració general de l'Estat. S'han realitzat avenços en totes les àrees, tot i que amb diferències entre les diverses administracions. Els sectors en què s'ha progressat més són la recollida separada de residus, sistemes d'estalvi d'aigua en els edificis, instal·lacions de partícules fines en els vehicles, equips informàtics energèticament eficients, impressores amb opció d'imprimir a doble cara i productes biodegradables i sense substàncies tòxiques en contractes de neteja.

Taula 3. Resum. Grau d'implantació de les mesures establertes en el Pla de compres públiques verdes de l'Administració General de l'Estat (AGE) el 2015

Construcció i manteniment	Implantació de sistemes de recollida separada de residus	
	Implantació de sistemes d'estalvi d'aigua en els edificis, o de plans d'implantació d'aquests sistemes	
	Inclusió, en els PPT de projectes de rehabilitació i obres de manteniment, d'ús de materials reciclats, materials fàcilment reutilitzables, recollida separada dels residus generats com a conseqüència de la intervenció	
	Inclusió, en els contractes de manteniment d'edificis, del manteniment preventiu de les instal·lacions	
Transport	Inclusió, en la flota de vehicles de l'organització, d'algun vehicle híbrid, elèctric o que funcioni amb biocombustible	
	Instal·lació de filtres de partícules en els vehicles dièsel de l'organització	
	Es disposa de vehicles amb classificació energètica A o B d'acord amb el catàleg de vehicles de l'IDAE	
	Incorporació de criteris d'eficiència energètica en el contracte de missatgeria o paqueteria de l'organització	
	En el cas del parc mòbil, s'han instal·lat filtres de partícules en els vehicles dièsel en què resulta tecnològicament adequat?	
Equips d'oficina	Equips informàtics certificats amb l'etiqueta Energy Star disponibles a l'organització o adquirits el 2014	
	Equips d'impressió adquirits el 2014 o abans amb compromís de compatibilitat amb paper reciclat i amb opció d'impressió a doble cara	
Paper i publicacions	Substitució de publicacions en suport paper per publicacions en suport electrònic	
	Introducció de criteris de sostenibilitat en els contractes de disseny o impressió de publicacions	
Productes i serveis de neteja	Inclusió, en les condicions d'execució del contracte de neteja, de determinats aspectes relatius als productes: biodegradabilitat i exempts de substàncies tòxiques	
	Paper higiènic i tovalloletes de cel·lulosa de paper reciclat	
	Papereres, contenidors, bosses d'escombraries i altres recipients, de materials reciclats	

COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

Mobiliari	Mobles de fusta verge procedent d'explotacions gestionades de manera sostenible	
	Ecoetiqueta UE en els criteris d'adjudicació	
	Inclusió, com a criteri d'adjudicació, de la garantia de disponibilitat de recanvis durant cinc anys en les compres de mobiliari	
Esdeveniments	Inclusió, en la propaganda dels actes organitzats per l'organització, de la informació sobre transports públics existents per accedir al recinte	
	Inclusió de la recollida separada dels residus generats com a conseqüència de l'acte	
Energia i altres actuacions	Estalvi energètic	
	Sistemes voluntaris / compromisos ambientals integrals	

Llegenda

	IMPLANTACIÓ MOLT ÀMPLIA-TOTAL
	IMPLANTACIÓ ÀMPLIA
	IMPLANTACIÓ MODERADA
	IMPLANTACIÓ MODERADA-BAIXA
	IMPLANTACIÓ INCIPIENT
	NO-IMPLANTACIÓ

Font: II Informe general sobre l'estat de la contractació pública verda a l'Administració general de l'Estat, els seus organismes públics i les entitats gestores de la Seguretat Social, 2015

En els àmbits autonòmic, regional i local, diverses administracions públiques han desenvolupat legislació pròpia amb l'objectiu d'introduir millores ambientals i socials en l'adjudicació dels contractes públics, però en d'altres el procés encara és incipient.

Segons un estudi realitzat el 2014 per la Fundació General de la Universitat d'Alcalá, gairebé dues terceres parts de les administracions d'àmbit local i autonòmic han adoptat mesures per promoure la compra verda, però només el 22,7 % manté compromisos explícits de compra i contractació verdes.

Mentre que les diputacions inclouen criteris ambientals en les seves contractacions en més d'un 75 % de les seves licitacions, els ajuntaments de més de 100.000 habitants només ho fan en menys d'un 25 % de les seves licitacions.

Segons aquest estudi, els principals productes adquirits per les administracions públiques espanyoles inclouen: ordinadors eficients des del punt de vista energètic, mobles d'oficina de fusta sostenible, edificis de baix consum energètic, paper reciclat, serveis de neteja ecològics a través de la utilització de productes de neteja respectuosos amb el medi ambient, vehicles elèctrics, híbrids o de baixes emissions i electricitat procedent de fonts d'energia renovables.

En l'enquesta realitzada a administracions autonòmiques, provincials i locals com a part del mateix estudi, les persones responsables de portar a terme les compres verdes destacaven precisament l'absència d'un marc normatiu com una de les barreres al creixement de les compres verdes en les seves respectives administracions. Altres barreres identificades són:

- Percepció errònia que els productes i serveis "verds" són sempre més cars
- Falta de coneixement sobre com desenvolupar criteris ambientals
- Falta de suport en la gestió i falta d'un enfocament estratègic
- Falta de compromís polític
- Certa dificultat en la cerca de proveïdors que compleixin els criteris ambientals necessaris
- Falta de formació dels funcionaris amb responsabilitats en la compra pública

La incorporació de criteris ambientals i socials per les comunitats autònomes, províncies i municipis s'ha portat a terme a través de l'elaboració de guies tècniques, catàlegs de bones pràctiques, codis de bones conductes i manuals.

Font: <http://www.conama.org/conama/download/files/conama2014/CT%202014/1896711304.pdf>

Per esmentar algun exemple destacable, a Euskadi les compres públiques verdes suposen un 20 % del total. L'Estratègia Basca de Desenvolupament Sostenible 2002-2020 ja considerava la importància d'incloure criteris ecològics en les compres públiques. Aquest territori va aprovar l'any 2008 el Programa de contractació pública verda 2011-2014 i va reforçar l'aplicació de la Llei 3/2011, de contractes del sector públic a través de la Resolució 6/2008, de 2 de juny, relativa a l'acord adoptat pel Consell de Govern "sobre incorporació de criteris socials, ambientals i altres polítiques públiques en la contractació de l'Administració de la Comunitat Autònoma i del seu sector públic". Aquest acord recull una sèrie de clàusules socials i ambientals que s'han d'incorporar en els plecs de tots els departaments, empreses públiques i organismes autònoms del Govern Basc, i que serveix, a més, com a referència per a les administracions locals. Aquest territori és un dels més avançats en el desenvolupament de la implantació de les CVSR. Ha elaborat diversos manuals d'informació, ha organitzat activitats de formació per al seu personal i ha establert un procés de diàleg amb empreses de diferents sectors per donar a conèixer els seus objectius en matèria de CVSR i aconseguir les millors opcions per coordinar l'oferta i la demanda dels serveis i béns requerits.

6.3 LA COMPRA PÚBLICA D'INNOVACIÓ (CPI)

El concepte d'«innovació» s'ha incorporat en les noves directives europees de contractes públics com una nova política pública, al mateix nivell que la social i l'ambiental, per ser considerada un motor essencial per al desenvolupament econòmic, la creació d'ocupació i la sostenibilitat.

La Directiva 2014/24/UE, en l'article 1.22, defineix innovació com la "introducció d'un producte, servei o procés nous o significativament millorats que inclou, entre altres, els processos de producció, edificació o construcció, un nou mètode de comercialització o un nou mètode d'organització de pràctiques empresarials, l'organització del lloc de treball o les relacions exteriors".

"La contractació administrativa també pot ser un estímul de la innovació i la sostenibilitat en àrees com la construcció d'edificis sostenibles, el reciclatge de materials, l'eficiència en el consum d'aigua o electricitat, l'ús d'energies netes i alternatives, l'ús de fustes certificades en el mobiliari, l'ús de vehicles oficials híbrids, l'electricitat verda, els equips informàtics de baix consum en CO₂ i que siguin energèticament eficients, els productes d'alimentació orgànica o el consum eficient de recursos en edificis públics."

La compra pública d'innovació (CPI) apleix un paper decisiu per a:

- la millora dels serveis públics mitjançant la incorporació de béns o serveis innovadors
- el foment de la innovació empresarial
- l'impuls a la internacionalització de la innovació utilitzant el mercat públic local com a client de llançament o referència

A) Procediments d'actuació per a la CPI a Espanya

La compra pública precomercial (CPP) és una contractació de serveis d'R+D per al disseny i desenvolupament de prototips que defineixin la millor solució a una demanda potencial de l'administració. Pot incloure la contractació de proves de producte limitades però no la compra de grans quantitats de solucions finals en fase comercial. Per adquirir els productes o serveis que puguin resultar d'aquest procediment caldrà iniciar-ne un altre de contractació nou i diferent. Aquest procediment no està regulat per les noves directives europees.

La compra pública de tecnologia innovadora (CPTI) consisteix en la compra d'un bé o servei que no existeix en el moment de la compra però que es pot desenvolupar en un període de temps raonable. L'esmentada compra requereix el desenvolupament de tecnologia nova o millorada per poder complir els requisits sol·licitats pel comprador. Està regulat per les noves directives europees de contractació.

El diàleg competitiu per adjudicar un contracte d'obres, serveis o subministraments després d'un diàleg amb els licitadors seleccionats. En comptes de respondre a unes prescripcions úniques prefixades, cada licitador presenta una oferta basada en la seva pròpia solució per a les necessitats que hagi definit l'autoritat contractant. Normalment el diàleg competitiu es fa servir en projectes grans i complexos en els quals les prescripcions tècniques no es poden definir anticipadament de manera adequada; i també quan fan falta negociacions prèvies o bé quan cal adaptar solucions fàcilment disponibles o incloure un projecte o solucions innovadores.

La licitació amb negociació és la contractació d'obres, serveis o subministraments que incloguin elements d'adaptació, disseny, innovació o altres característiques que facin inadequada l'adjudicació del contracte sense negociació prèvia. Al contrari que en el diàleg competitiu, aquí és un requisit previ que l'autoritat contractant especifiqui des d'un primer moment les característiques dels béns o serveis a contractar. Està regulat per les noves directives europees de contractació.

L'associació per a la innovació entre el sector públic i el privat. Es tracta d'un nou procediment que permet l'adjudicació d'un contracte per fases cobrint totes les etapes, des de l'R+D fins a la contractació d'un volum comercial de productes o serveis acabats, amb la participació d'un o més operadors econòmics en cada fase. La finalitat d'aquest nou procediment és permetre que les autoritats públiques treguin concursos per assolir una solució innovadora de manera conjunta amb el licitador. Està regulat per les noves directives europees de contractació.

La consulta preliminar de mercat. La consulta preliminar de mercat no està expressament regulada en les directives europees de contractació, tot i que estableixen la possibilitat d'utilitzar-la sempre que això no distorsioni la concurrència posterior.

QUIN ESCOLLIR?

Hi ha coneixement del mercat suficient per definir les prescripcions tècniques de la solució final?			
SÍ		NO	
		Consulta preliminar del mercat	
Cal R+D abans del procediment de contractació?			
SÍ		NO	
Vol adquirir productes o serveis innovadors a escala comercial dins del mateix procediment?		Es poden desenvolupar les prescripcions tècniques dels productes o serveis finals a contractar?	
SÍ	NO	SÍ	NO
Associació per a la innovació	Contractació precomercial	Procediment de licitació amb negociació	Diàleg competitiu
Els nivells de competència en el mercat o els terminis/recursos disponibles són inadequats per als procediments anteriors?			
Consideri una contractació conjunta o, només en casos excepcionals, l'exclusiva de les directrius.			

Font: Guia per a autoritats públiques sobre la contractació pública d'innovació, Procurement of Innovation Platform

B) Instruments financers per a la CPI

El Ministeri d'Economia i Competitivitat, amb el suport del Centre per al Desenvolupament Tecnològic i Industrial, porta a terme actuacions de foment de la compra pública innovadora i, d'aquesta manera, reforça el paper de les administracions públiques com a impulsors de la innovació empresarial.

Això s'aconsegueix treballant des dels dos àmbits següents:

- **El costat de la demanda** del gestor públic que treu a licitació els contractes de CPI. Per a això el Ministeri ha desenvolupat el Programa INNOCOMPRA, de suport als òrgans públics de les comunitats autònomes per al desenvolupament de projectes innovadors, amb cofinançament amb càrrec a Fons FEDER.
- **El costat de l'oferta**, és a dir, de les empreses que competeixen en les licitacions, ajudant-les en el joc competitiu a participar i presentar ofertes innovadores en els esmentats procediments de contractació. Per això també s'ha posat en marxa el Programa INNODEMANDA, instrument de finançament de suport a l'oferta tecnològica que concorri a procés de CPI, mitjançant

el qual les empreses es poden finançar el cost de la innovació tecnològica requerida en una licitació pública, de manera que l'entitat contractant pugui disposar d'ofertes més competitives i es faciliti més presència de productes i serveis innovadors a l'administració. Aquest instrument és finançat i gestionat pel CDTI.

6.4 IMPLEMENTACIÓ DEL PROCÉS DE COMPRES I CONTRACTACIONS PÚBLIQUES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

Com s'ha detallat en apartats anteriors, les administracions públiques tenen un marge ampli per incloure criteris ambientals, socials i ètics en les seves polítiques de compres i contractacions de béns, serveis i subministraments, sempre que no es vulnerin els principis de no-discriminació, equitat, proporcionalitat, transparència, lliure circulació de mercaderies i llibertat per proveir serveis.

Segons el *Manual de contractació pública ecològica de la Comissió Europea*²², el disseny dels contractes de licitació pública per a la compra de productes o la contractació de serveis han de tenir en compte tres tipus de factors principals:

- impacte ambiental del producte o servei seleccionat,
- impacte pressupostari i
- potencial per influir en el mercat.

A més, és important disposar d'objectius clars de contractació pública verda i social, que serviran per monitorar els avenços en l'administració i poder-los comunicar tant internament com externament al públic general.

També és convenient plantejar-se objectius operatius que es puguin referir, per exemple, al nivell de formació en matèria de contractació pública verda del personal responsable d'aquestes tasques, però també en matèria de responsabilitat social, de l'administració encarregada de definir i fer el seguiment de les contractacions públiques.

Les necessitats de formació estaran relacionades amb:

- Com integrar els factors ambientals en la licitació pública i com escollir els criteris verds més adequats per a la selecció i adjudicació dels productes i serveis.
- Com avaluar els costos del cicle de vida en les licitacions públiques.
- On trobar ajuda per formular els criteris ambientals i per conèixer els diferents certificats ambientals de productes i serveis, com funcionen i el seu nivell de rellevància en el mercat.

²²/Adquisicions ecològiques. Manual sobre contractació pública ecològica. 3a edició. Comissió Europea, 2016.

- Com avaluar les ofertes fetes pels licitadors.
- Com conèixer els productes o serveis disponibles en el mercat que compleixin els objectius verds establerts per la licitació, així com el seu cost i les seves característiques tècniques.

Així mateix, caldrà tenir en compte les següents qüestions relacionades amb la responsabilitat social:

- Desenvolupar objectius i un pla d'acció per tractar qüestions socials en les contractacions.
- Identificar els productes i serveis que tenen més capacitat per millorar el resultat social.
- Garantir que les pràctiques de contractacions estiguin obertes per a petites i mitjanes empreses.
- Obrir les contractacions a empreses d'economia social i del sector voluntari de la comunitat.

D'altra banda, és important que els empleats a càrrec de les contractacions tinguin els coneixements legals, financers, ambientals i socials necessaris per poder decidir fins a quin punt i en quines circumstàncies es poden incloure o es poden incorporar millor els factors ambientals i socials en el procediment de contractació.

A més, cal que tots els actors implicats estiguin formats, sensibilitzats i conscienciats, especialment els subministradors/proveïdors i els usuaris finals.

El diàleg amb usuaris interns o finals, organitzacions empresarials i sindicals és especialment interessant per avaluar les necessitats reals de l'adquisició de qualsevol material o servei tenint en compte el possible impacte ambiental i social del contracte.

És de gran utilitat consultar les empreses subministradores del producte per conèixer les diferents opcions disponibles que compleixin els criteris de sostenibilitat ambiental i social.

Tal com s'ha anat comentant anteriorment en aquest document, les normes tècniques, les etiquetes i els criteris ambientals definits tant per la Unió Europea com en l'àmbit nacional constitueixen fonts d'informació importants a l'hora d'elaborar les condicions d'una licitació pública.

Es poden incloure rendiments ambientals durant qualsevol fase del cicle de vida (en l'extracció de matèries primeres i la transformació, envasatge, distribució, ús o eliminació) entre les especificacions tècniques dels productes o serveis que es contractin, així com mètodes de producció concrets. Per poder definir millor quins criteris poden ser més utilitzats de manera més convenient en cada una d'aquestes fases convé tenir una visió general de l'impacte ambiental associat al cicle de vida d'un producte o servei específic que es licitarà.

Fins i tot quan el marc de licitació correspongui al compliment dels criteris establerts per una etiqueta ecològica determinada, s'han d'especificar quins són i acceptar criteris equivalents si fossin presentats per alguns licitadors.

Els criteris ambientals inclosos en els contractes es poden referir a l'impacte ambiental dels materials utilitzats per fabricar el producte (per exemple, paper 100 % reciclat), impacte dels processos de producció que es facin servir, consum d'energia i aigua que utilitzaran durant el seu funcionament, durabilitat del producte, nivell de reciclatge, característiques dels envasos utilitzats per als productes i tipus de transport. També es poden establir requisits que imposin limitacions a l'ús de substàncies perilloses en el producte.

Com a punt de partida, s'hauria de consultar la legislació que limita l'ús de substàncies perilloses, per exemple la Directiva RoHS, sobre restriccions en la utilització de determinades substàncies perilloses en aparells elèctrics i electrònics/²³, el Reglament REACH, relatiu al registre, l'avaluació, l'autorització i la restricció de les substàncies i preparats químics, i el Reglament CLP, sobre classificació, etiquetatge i envasatge de substàncies i mesclures.

En relació amb la contractació de serveis, els criteris ambientals dels contractes poden fer referència a la necessitat que el personal contractat tingui coneixements tècnics sobre el millor ús en termes ambientals del servei ofert, que els materials utilitzats en la prestació del servei compleixin determinades exigències ambientals, que es faci servir un nivell determinat d'aigua o energia en el desenvolupament del servei contractat o que es gestionin de manera adequada els residus produïts.

Es poden incloure clàusules per les quals s'impedeixi seleccionar empreses que hagin vulnerat la legislació ambiental internacional, europea, nacional o local o que presentin altres deficiències greus quant al seu comportament ambiental, tot i que mai durant un període superior als tres anys.

En qualsevol cas, es pot exigir a les empreses que presenten una oferta que demostrin que tenen capacitat tècnica suficient en les matèries relacionades amb la licitació. En aquest sentit, la implantació de sistemes de gestió ambiental, com EMAS o ISO 14001, pot servir de mitjà per demostrar aquesta capacitat.

La formació en temes ambientals del personal contractat per l'empresa, així com la seva experiència, també pot ser un requisit utilitzat per les administracions contractants que serveixi per assegurar-se de la capacitat tècnica de l'empresa contractada. Per exemple, si es proposa contractar serveis de manteniment d'un edifici, es recomana verificar que el personal ha rebut formació sobre mesures d'eficiència i estalvi energètic, ús de combustibles nets, reciclatge i gestió de residus i altres àrees rellevants dins de la gestió ambientalment responsable.

23/ Directiva 2002/95/CE, de restricció de certes substàncies perilloses en aparells elèctrics i electrònics, adoptada el febrer de 2003 per la Unió Europea.

Taula 4.- Passos bàsics que s'han de portar a terme en qualsevol procés de contractació pública verda i socialment responsable

Fases	Subfases
Fase de preparació	Familiaritzar-se amb el concepte de CVSR i conèixer alguns exemples d'èxit.
	Activitats d'informació, formació i creació de xarxes sobre CVSR dins de la pròpia administració.
	Identificació de necessitats (béns o serveis). Avaluació dels impactes ambientals i socials dels béns i serveis necessaris.
	Estudi de mercat d'opcions disponibles tenint en compte el cost del cicle de vida de cada producte i servei.
Expedient de contractació	Determinació de l'objecte del contracte.
	Definició de criteris d'admissibilitat i d'exclusió per motius ambientals.
	Exigència de capacitat tècnica.
	Definició de criteris de valoració i adjudicació (econòmics, ambientals, socials) i de valoració de proveïdors d'acord amb el compliment de les obligacions jurídiques de l'administració.
	Definició de les clàusules de condicions d'execució del contracte. Criteris ambientals i socials i mesures correctores.
	Aprovació de l'òrgan de contractació.
	Publicitat de la licitació.
Fase d'adjudicació	Avaluació de proveïdors d'acord amb els criteris establerts.
Fase d'execució	Comprovació del compliment de les clàusules d'adjudicació del contracte.
	Seguiment del contracte.
Fase de seguiment	Avaluació dels impactes econòmics, socials i ambientals dels serveis o béns adquirits per l'administració.
	Proposta de millores per a futures convocatòries.

Font: elaboració pròpia

Criteris i especificacions tècniques ambientals en la compra i la contractació públiques

Criteris ambientals

En els darrers anys, la Comissió Europea ha anat desenvolupant una sèrie de criteris ambientals per utilitzar en els contractes públics de compra de productes i serveis/²⁴.

Per definir aquests criteris es redacta un informe tècnic per a cada categoria amb informació i dades científiques sobre el seu cicle de vida.

²⁴/ Accés a la web de contractació pública ecològica de la Comissió Europea a través d'aquest enllaç: http://ec.europa.eu/environment/gpp/index_en.htm.

En concret, s'ha treballat en les categories següents/²⁵:

- Paper per a còpies i paper gràfic; inclou el paper blanc que es fa servir per a impressions, fotocòpies i escriptura (de fins a 170 g/m²)
- Productes i serveis de neteja
- Cogeneració
- Edificis d'oficines
- Equips elèctrics i electrònics en el sector de l'atenció de la salut
- Electricitat
- Alimentació i serveis de subministrament de menjars des de l'exterior
- Mobiliari
- Productes i serveis de jardineria
- Aparells de reproducció gràfica
- Il·luminació interior
- Equips ofimàtics
- Disseny, construcció i manteniment de carreteres
- Aixeteria sanitària
- Enllumenat públic i semàfors
- Matèries tèxtils
- Vàters i urinaris
- Transport
- Plafons murals
- Infraestructura d'aigües residuals
- Radiadors d'aigua

Es desenvolupen dos tipus de criteris en cada categoria: criteris bàsics i criteris detallats. Els primers són els criteris principals i més importants a tenir en compte per les administracions que vulguin fer el pas cap a les compres verdes, mentre que els segons són aspectes més de detall sobre el rendiment ambiental del producte o servei a licitar. Aquesta segona categoria s'adreça a les administracions que vulguin anar més enllà en les seves compres públiques verdes.

25/ Es pot accedir a totes les fitxes de producte definides per la Comissió Europea en aquest enllaç, on s'inclouen els impactes ambientals relatius a cada un dels productes i serveis especificats, així com als criteris ambientals que es poden fer servir i els modes de verificació en cada cas: http://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm.

Especificacions tècniques ambientals

Les especificacions tècniques es refereixen a les característiques dels subministraments o serveis que l'administració vol contractar i que es tenen en compte en la definició d'aquests serveis o productes. Poden estar basades en els paràmetres següents:

- A)** Criteris definits en ecoetiquetes. En cap cas no es podrà dir que només s'acceptaran productes que disposin d'un certificat ambiental concret, ja que aniria en contra del principi de no-discriminació. Sí que es pot fer referència als criteris concrets necessaris per certificar-se segons una etiqueta ecològica concreta. L'ecoetiqueta pot servir també com a mitjà d'acreditació, però també es poden acceptar altres mitjans.
- B)** Estàndards tècnics. Es pot formular la licitació fent referència a normes europees, internacionals o nacionals o a altres sistemes de referència tècnica per definir les especificacions tècniques del contracte. En cas d'utilitzar normes tècniques específiques (ISO, per exemple), sempre s'haurà d'especificar les mesures equivalents que també s'accepten.
- C)** Mètodes de producció, sempre i quan afectin directament l'objectiu del contracte i afectin directament la qualitat del producte. Un cas concret en què sí que es pot especificar la font d'origen de l'obtenció del producte és en el cas de la compra d'electricitat. En aquests contractes es pot especificar que ha de provenir de fonts d'energia renovable, malgrat que en el producte final no es diferenciï la font de producció.
- D)** Requeriments de prestació o funcionalitat. Es defineix el resultat del servei, no el camí que ha de seguir l'empresa adjudicatària per arribar fins a aquest objectiu. Un exemple habitual és el manteniment de temperatura d'un edifici a un valor determinat (18-22 °C a l'hivern i 26 °C a l'estiu, per exemple).
- E)** Ús de variants. El contracte pot acceptar variants respecte al subministrament del producte o servei especificat. Això se sol fer servir quan l'administració contractant no està segura de la disponibilitat en el mercat de productes o serveis ambientalment més respectuosos. Això permetrà rebre diferents ofertes que compleixin les característiques tècniques incloses en el contracte.

6.5 EINES DE CVSR PER A ADMINISTRACIONS LOCALS DE MIDA PETITA

Les administracions públiques de mida petita tenen a la seva disposició diverses eines que els permeten facilitar el procés de contractació de CVSR, com per exemple la compra conjunta, la centralització de compres, els sistemes dinàmics d'adquisició i els acords marc. Es tracta d'eines de compra pública eficient reconegudes per la Directiva 2014/24/EU, i que reconeixen explícitament que poden contribuir a ampliar la competència entre licitadors.

En l'àmbit nacional, aquests tipus de sistemes van ser reconeguts en la Llei 27/2013, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local, que pretén reforçar el paper de les diputacions provincials, cabildos, consells insulars o entitats equivalents en la coordinació de programes de compra pública, especialment entre municipis de menys de 20.000 habitants. Aquesta llei identifica els sistemes d'administració electrònica i la contractació centralitzada com dues de les eines que estan a disposició de les diputacions i entitats equivalents.

La implantació de més d'un d'aquests mecanismes incrementa l'eficiència administrativa, econòmica i de gestió del sistema de compres públiques, ja que es concentra la tramitació dels procediments en òrgans especialitzats i, d'aquesta manera, s'evita la multiplicitat d'òrgans de contractació dedicats a l'adquisició de productes similars i s'afavoreix la simplificació, tant administrativa com des del punt de vista econòmic. A més, s'aprofita la reducció de costos per economies d'escala, la qual cosa millora l'eficiència econòmica^{/26}.

- **Contractació centralitzada.** Consisteix en el fet que diverses administracions properes entre si decideixen unir-se per centralitzar les seves compres amb l'objectiu de poder obtenir avantatges econòmics més competitius i augmentar la influència en el mercat de productes verds, millorant també d'aquesta manera la dimensió ambiental. Aquests tipus d'acords són especialment interessants per a municipis petits, perquè units tenen més capacitat tècnica i econòmica. Aquest mecanisme de compra pública té un valor important en la professionalització del sistema de compra pública. Segons determina l'article 203.2 del Reial decret legislatiu 3/2011^{/27}, sobre contractes del sector públic, les centrals de contractació podran actuar adquirint subministraments i serveis per a altres òrgans de contractació, adjudicant contractes o celebrant acords marc per a la realització d'obres, subministraments o serveis destinats a aquestes obres. Tant les comunitats autònomes com les diputacions provincials poden fer servir aquest sistema de compra pública. Les entitats locals poden adherir-se als serveis especialitzats de contractació centralitzada creats per l'Estat, les comunitats autònomes o les diputacions provincials, però no associar-se entre elles per crear-los. A Europa existeixen bons exemples en els quals aquests tipus d'acords estan funcionant molt bé (la regió austríaca de Vorarlberg, per exemple), i l'ambientalització dels contractes públics s'està desenvolupant de manera eficient.

Per portar a terme aquesta contractació centralitzada s'han desenvolupat dues eines:

Acords marc^{/28}. Acords signats per diverses administracions públiques relatius a la compra conjunta de béns i serveis públics. Es tracta d'un sistema de central de compres que gestiona els contractes públics d'adquisició de productes i serveis. Aquests acords marc poden ser generals i específics i referir-se només a un nombre determinat de productes i serveis. En cas d'existir aquest tipus d'acord, les compres públiques es poden fer més verdes de manera més ràpida que si es fan per separat.

^{26/} Vegeu l'Informe 5/09, de 18 de desembre, de la Comissió Permanent de la Junta Consultiva de Contractació Administrativa del Govern de les Illes Balears sobre aquest tema:

<http://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=MCRST180Zl63557&id=63557>

^{27/} <http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2011-17887&tn=1&p=20150331&vd=#a203>

^{28/} <http://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2011-17887&tn=1&p=20150331&vd=#a203>

La Direcció General de Racionalització i Centralització de la Contractació (DGRCC) de l'Administració general de l'Estat (AGE) actua com a central de compres única. En total s'han desenvolupat 24 acords marc, als quals poden adherir-se administracions més petites.

Alguns d'aquests acords ja inclouen criteris ambientals, com per exemple en la compra de paper, el qual, des del punt de vista de les seves característiques ambientals, es pot comprar de tres tipologies: paper reciclat, paper parcialment lliure de clor (ECF) i paper totalment lliure de clor (TCF). No obstant això, la majoria de productes no incorporen específicament criteris ambientals ni socials.

Catàleg d'acords marc disponibles a la DGRCC, febrer de 2017

Font: <http://catalogocentralizado.minhafp.es/pctw/Acceso/inicio.aspx>

Les comunitats autònomes també han desenvolupat programes d'acords marc de compra pública. Es pot accedir a la informació de quins serveis i béns cobreixen aquests acords i els criteris de licitació en cada una de les seves pàgines web.

Contracte centralitzat. En el contracte centralitzat s'integren, en un únic expedient, les prestacions de serveis de diversos ministeris i organismes de l'Administració. A diferència de l'acord marc, en l'expedient de contractació es defineixen els serveis concrets que l'empresa està obligada a prestar, es determina l'import de licitació del contracte i se n'estableix el finançament. Inclou els serveis postals, de neteja, seguretat, telecomunicacions, de viatges i de llicències de programari.

- **Sistemes dinàmics d'adquisició o sistemes d'administració electrònica.** Són processos d'adquisició via electrònica, on s'utilitza la subhasta electrònica com a mode de contractació. Estan pensats per executar compres repetitives, per agilitzar el procés però sense restar transparència i igualtat de tracte entre competidors. Només es poden utilitzar en productes per als quals es disposi de característiques tècniques molt concretes i precises i que no incloguin característiques difícils de mesurar (disseny, innovació, etc.). En aquests casos, també es poden incorporar criteris ambientals a aquestes característiques, sempre que siguin igualment precisos i fàcilment mesurables i justificables. Es pot accedir a les plataformes de contractació desenvolupades per diferents comunitats autònomes, ajuntaments i altres entitats a través de la pàgina web de la Plataforma de Contractació del Sector Públic/²⁹.

7. EL PAPER DELS TREBALLADORS EN LES COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

La contribució dels treballadors a la millora del comportament ambiental i social de les empreses i administracions és fonamental, atès que són subjectes rellevants en l'acompliment de l'activitat i dels processos productius. El seu coneixement de les pràctiques i processos desenvolupats fa que siguin una força impulsora de possibles millores. La seva doble presència, a l'empresa i a la societat, els converteix en interlocutors amb la societat per traslladar-hi els esforços posats en marxa pels seus centres de treball i els avenços aconseguits. Amb la seva implicació en les polítiques ambientals i de responsabilitat social implementades als centres de treball, les possibilitats de diàleg amb els diferents grups d'interès d'una empresa poden ser més fàcils i fluides.

²⁹/ Plataforma de Contractació de la Generalitat de Catalunya, Plataforma de Contractació del Govern Basc, Plataforma de Contractació del Principat d'Astúries, Plataforma de Contractació del Govern de La Rioja, Plataforma de Contractació del Govern de Canàries, Plataforma de Contractació de Castella i Lleó i Plataforma de Contractació del Govern de les Illes Balears, així com de la Diputació Provincial de Valladolid, l'Ajuntament de Saragossa, l'Ajuntament de Madrid, l'Ajuntament d'Alcobendas, l'Ajuntament de Bilbao i l'Ajuntament de Logroño. S'hi pot accedir des d'aquí: <https://contrataciondelestado.es/wps/portal/perfilContratante>.

Per això, la seva participació i la dels seus representants contribueix a sumar garanties d'una millora contínua del comportament i de la repercussió i gestió de l'impacte de les organitzacions en el medi ambient i en la societat.

En aquest sentit, cada vegada hi ha més empreses a les quals se'ls reconeix, a través dels seus òrgans de representació, un paper específic de participació i col·laboració en l'acompliment de les polítiques ambientals i de responsabilitat social empresarial, reforçat, a més, per la seva condició de grup d'interès. Per exemple, en la indústria química està reconeguda la figura del delegat de medi ambient (DMA), amb competències específiques en aquesta matèria, sota la qual molts DMA col·laboren en la millora ambiental de les seves organitzacions. Aquesta figura està reconeguda també en moltes altres empreses de diferents sectors (administracions públiques, serveis, agroalimentari, metal·lúrgia, cimenteres, automoció, distribució...). De la mateixa manera, hi ha moltes organitzacions que disposen d'òrgans paritaris on tracten aquestes qüestions amb els representants dels treballadors (els comitès de seguretat, salut i medi ambient o els comitès de medi ambient existents en diverses empreses en són una mostra).

En el cas concret de les compres verdes i socialment responsables, i des de la perspectiva dels seus coneixements i experiència, la seva contribució pot ser molt eficaç. Per exemple, la millora de les condicions de seguretat i salut és un vector important per a l'adquisició de compres verdes, on, a partir de la seva experiència, pràctica i coneixement, els treballadors poden fer grans aportacions. El coneixement dels processos, les pràctiques quotidianes desenvolupades, la gestió dels recursos, l'emmagatzematge, etc. també són qüestions que influeixen en les decisions de les compres i en les quals els treballadors són protagonistes de primera línia.

Per això, la seva participació en els espais i òrgans de definició i gestió de les polítiques de compres verdes pot reportar múltiples beneficis.

A més, els treballadors poden tenir un paper actiu en vetllar que es compleixin adequadament les mesures de prevenció de riscos laborals o no es creïn situacions de discriminació laboral per cap motiu. En definitiva, el paper dels treballadors, tant a les empreses privades com a les administracions públiques, és essencial perquè les polítiques de sostenibilitat ambiental i de compromís social tinguin èxit.

Per promoure la responsabilitat i el compromís dels treballadors en l'optimització de les estratègies de CVSR des de les seves tasques quotidianes i els centres de treball, es recomana portar a terme una tasca de conscienciació i sensibilització que compregui tot el personal de l'organització.

Convé tenir en compte dos tipus d'activitats formatives:

- Les accions de sensibilització i informació adreçades al conjunt dels treballadors.
- Les accions formatives específiques per capacitar els responsables de compres, de proveïdors, de contractació de serveis i de gestió dels recursos (per exemple, departaments de manteniment, informàtica, logística, gestió de flotes).

L'activitat de sensibilització i formació haurà de ser estable i contínua en el temps i comptar amb la implicació dels representants dels treballadors per contribuir a la permeabilitat de tota la plantilla.

En aquest sentit, les organitzacions sindicals han d'incloure en els seus plans de formació els aspectes relacionats amb les CVSR, de manera que també promoguin la col·laboració i participació dels treballadors en aquest àmbit.

8. GLOSSARI DE DEFINICIONS RELACIONADES AMB LES COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

A continuació es presenta una sèrie de definicions relacionades amb les compres verdes i socialment responsables que poden tenir en compte les empreses i organitzacions a l'hora d'implementar i executar les seves polítiques i decisions en aquest àmbit. Algunes de les definicions han estat revisades, adaptades o simplificades perquè es puguin interpretar fàcilment en aquest context.

- **Anàlisi del cicle de vida.** Conjunt sistemàtic de procediments per recopilar i examinar les entrades i sortides de materials i d'energia, i dels impactes ambientals associats directament al funcionament d'un producte o a un sistema de serveis a través del seu cicle de vida.

Una anàlisi del cicle de vida (ACV) (Life Cycle Assessment (LCA), en anglès), també coneguda com *anàlisi del bressol a la tomba*, *balanç ambiental* o *avaluació del cicle de vida* (ECV), és una eina de disseny que investiga i avalua els impactes ambientals d'un producte o servei durant totes les etapes de la seva existència: extracció, producció, distribució, ús i final de vida (reutilització, reciclatge, valorització i eliminació/disposició dels residus/rebuig).

Per tant, l'ACV és una metodologia utilitzada en l'estudi del cicle de vida d'un producte i del seu procés de producció, amb la finalitat d'avaluar l'impacte potencial sobre l'ambient d'un producte, procés o activitat al llarg de tot el seu cicle de vida mitjançant la quantificació de l'ús de recursos ("entrades" com energia, matèries primeres, aigua) i emissions ambientals ("sortides" a l'aire, aigua i sòl) associats amb el sistema que s'està avaluant.

- **Cadena de custòdia.** La cadena de custòdia és un sistema de seguiment dels productes, serveis o proveïdors vinculats a la gestió i activitat d'una empresa des del seu origen, a través del procés de transport, emmagatzematge, transformació i comercialització, fins arribar al consumidor final. Amb la cadena de custòdia es pretén, per exemple, valorar aspectes ambientals, laborals o socials de l'empresa o garantir la traçabilitat d'alguns d'aquests aspectes.
- **Cadena de subministrament.** Conjunt de proveïdors que proporcionen productes, béns, serveis i subministraments a una empresa o organització i que poden ser objecte de tracció ambiental d'aquestes mateixes empreses a través de les seves decisions de compra i contractació.
- **Cadena de valor.** Descriu els processos d'una empresa pels quals transcorre, de manera horitzontal al llarg del cicle de vida, un producte o servei, des de la matèria primera a través de diverses etapes de transformació fins al consum.

- **Certificació FSC.** Sistema de certificació forestal. La certificació FSC garanteix que els productes tenen el seu origen en boscos ben gestionats que proporcionen beneficis ambientals, socials i econòmics.

El Consell d'Administració Forestal (en anglès, Forest Stewardship Council), més conegut per les seves sigles en anglès, FSC, és una organització no governamental d'acreditació i certificació forestal. La seva visió és que els boscos del món satisfacin els drets i necessitats socials, ecològics i econòmics de les generacions presents sense comprometre les de les generacions futures. Pretén promoure el maneig ambientalment adequat, socialment benèfic i econòmicament viable dels boscos del món.

- **Certificació PEFC.** Sistema de certificació forestal. PEFC España és una entitat sense ànim de lucre oberta a la participació d'associacions d'àmbit estatal o sectorial, productors forestals, industrials, comerciants, consumidors i ONG interessats en la gestió forestal sostenible.

La seva finalitat és promoure i divulgar la gestió forestal sostenible a través de la implantació a Espanya del sistema de certificació PEFC (Programa per al reconeixement de la certificació forestal; en anglès, Programme for the Endorsement of Forest Certification). Els seus objectius són impulsar i fomentar la certificació forestal, contribuir a millorar les condicions del medi rural, fomentar i impulsar l'oferta i la demanda de productes procedents de boscos gestionats de manera sostenible i dotar d'un benefici els associats i clients.

- **Certificació Fairtrade.** És un segell de garantia dels valors ètics d'un producte. Els productes que porten aquest segell han estat produïts en condicions de treball dignes i comprats a un preu just que dona suport al desenvolupament sostenible de l'organització productora.
- **Comerç just.** El comerç just és un sistema comercial solidari i alternatiu al convencional que es basa en unes condicions laborals i salaris dignes, tracte d'igualtat i retribucions econòmiques equitatives entre homes i dones, respecte dels drets dels treballadors, prohibició de l'explotació laboral infantil i protecció del medi ambient.

- **Compres socialment responsables.** Integració dels aspectes socials, ambientals i ètics en les decisions de compra i contractació de serveis i subministraments d'una empresa o organització. Una política de compres és responsable quan la cadena de subministrament i la relació amb els proveïdors d'una empresa o organització estan basades en la sostenibilitat social i ambiental.
- **Compres verdes.** Adquisició de productes i serveis respectuosos amb el medi ambient que durant el seu cicle de vida ofereixen el nivell de qualitat del servei adequat i generen menys impacte ambiental global, requereixen menys recursos (materials, aigua, energia, etc.), eviten o redueixen la generació de residus i emissions, no contenen elements tòxics, faciliten el seu reciclatge posterior i incorporen materials reciclats.
- **Contractacions públiques socialment responsables.** Definides el 2011 per la Comissió Europea com les "operacions de contractació que tenen en compte un o més dels aspectes socials següents: oportunitats d'ocupació, treball digne, compliment dels drets socials i laborals, inclusió social (incloses les persones amb discapacitat), igualtat d'oportunitats, disseny d'accessibilitat per a tothom, consideració dels criteris de sostenibilitat (incloses les qüestions de comerç ètic) i un compliment voluntari més ampli de la responsabilitat social de les empreses (RSE), alhora que respecten els principis consagrats en el Tractat de la Unió Europea (TUE) i les directives de contractació".
- **Contractació pública verda / compra pública verda.** És un procés mitjançant el qual les autoritats i entitats públiques decideixen adquirir productes, serveis, obres i contractes en els sectors especials (de l'aigua, energia, transports i dels serveis postals) amb un impacte ambiental reduït durant el seu cicle de vida en comparació amb els productes, serveis, obres i contractes en els sectors especials amb la mateixa utilitat bàsica adquirits d'una altra manera.
- **Economia hipocarbònica.** En general s'estableix que en una economia –i en una societat– baixa en carboni, les emissions de CO₂ són inferiors a les requerides per estabilitzar la seva concentració a l'atmosfera a llarg termini. Més concretament, el 4t informe de l'IPCC (Panel Internacional d'Experts del Canvi Climàtic) definia una economia baixa en carboni com una economia (mundial) les emissions globals anuals de la qual fossin de 15 Gt de CO₂ (per limitar el canvi climàtic entre 2 i 5 °C).
- **Etiqueta d'agricultura ecològica.** L'etiqueta d'agricultura ecològica de la UE ofereix als consumidors plenes garanties que l'origen i la qualitat dels aliments i begudes compleix els requisits establerts en el Reglament d'agricultura ecològica de la UE.
- **Etiqueta ecològica.** Etiqueta adherida als productes comercialitzats a la Unió Europea que són més respectuosos amb el medi ambient, amb l'objectiu d'estimular els consumidors a comprar-los.

L'objectiu és promoure productes que poden reduir els efectes ambientals adversos, en comparació amb altres productes de la seva mateixa categoria, contribuint així a un ús més eficaç dels recursos i a un elevat nivell de protecció del medi ambient. La consecució

d'aquest objectiu s'efectua proporcionant als consumidors orientacions i informació exacta, no enganyosa i amb base científica sobre aquests productes.

L'etiqueta mostra una flor amb el símbol de la UE i la porten els productes que han estat verificats per organismes independents que garanteixen el compliment de criteris estrictes relatius al medi ambient i a les prestacions del producte.

- **Etiqueta energètica europea.** Amb l'etiquetatge energètic es vol aconseguir que els compradors d'electrodomèstics, aparells de climatització o cotxes considerin l'eficiència energètica com un factor més a tenir en compte en la decisió de compra i, al mateix temps, promoure l'estalvi energètic i la protecció ambiental.

La informació que conté l'etiqueta es basa en les normes d'assaig establertes en la legislació europea. L'etiquetatge està regulat en les Directives d'ecodisseny-Ecodesign (2009/125/EC) i en la Directiva 2010/31, d'eficiència energètica; a més, existeix un calendari molt actiu de legislació sobre certificacions energètiques obligatòries de diferents PuEs (productes que utilitzen energia). Així mateix, la Directiva europea 2010/30/CE (també anomenada Directiva sobre etiquetatge energètic-Energy Labelling) es refereix a la indicació del consum d'energia i altres recursos pels productes relacionats amb l'energia a través de l'etiquetatge i la informació als usuaris finals.

- **Etiqueta Energy Star.** Energy Star és un programa de l'Agència de Protecció Ambiental dels Estats Units creat el 1992 per promoure els productes elèctrics amb consum eficient d'electricitat, reduint d'aquesta manera l'emissió de gasos amb efecte d'hivernacle de les centrals elèctriques. És molt conegut fora dels EUA perquè el seu logotip apareix en l'engegada de la majoria de plaques mare dels ordinadors personals i en les etiquetes de certificats, normalment acompanyat pel Certificat TCO (creat per la Tjänstemännens Centralorganisation de Suècia per identificar productes que compleixen normes ergonòmiques i de consum responsable).
- **Petjada d'aigua.** La petjada hídrica o petjada d'aigua es defineix com "mètrica (o mètriques) que quantifica (quantifiquen) els impactes ambientals potencials relacionats amb l'aigua", d'acord amb la norma internacional ISO 14046:2014, o també com el volum total d'aigua dolça utilitzat per produir els béns i serveis generats per una empresa, o consumit per un individu o una comunitat.

És una referència a tenir en compte en l'adquisició de productes, béns i serveis.

- **Petjada de carboni.** La petjada de carboni es coneix com «la totalitat de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH) emesos per efecte directe o indirecte d'un individu, organització, esdeveniment o producte». Aquest impacte ambiental es mesura portant a terme un inventari d'emissions de GEH o una anàlisi del cicle de vida segons la tipologia de petjada, seguint normatives internacionals reconegudes, tals com la ISO 14064, PAS 2050 o GHG Protocol, entre altres. La petjada de carboni es mesura en massa de CO₂ equivalent. Un cop conegudes la mida i la petjada, és possible implementar una estratègia de reducció o compensació d'emissions a través de diferents programes, públics o privats.

És una referència a tenir en compte en l'adquisició de productes, béns i serveis.

- **ISO 14.001.** La norma ISO 14001 és una norma voluntària d'àmbit internacional que conté una metodologia per implementar un sistema de gestió ambiental. Ha estat dissenyada perquè es pugui implementar en qualsevol organització independentment de la seva mida, sector i ubicació geogràfica.

Es tracta de la principal referència de certificació de sistemes de gestió ambiental implementada en organitzacions d'àmbit mundial.

- **Memòries GRI.** La iniciativa de report global Global Reporting Initiative (GRI) és una institució independent que va crear el primer estàndard mundial de criteris per elaborar memòries de sostenibilitat.

La funció de GRI és promoure l'elaboració de memòries de sostenibilitat en les organitzacions que vulguin informar de manera voluntària sobre els aspectes econòmics, ambientals i socials de les seves activitats, productes i serveis.

- **Reglament EMAS.** El Reglament EMAS (Eco-Management and Audit Scheme, o Reglament comunitari d'ecogestió i ecoauditoria) és una normativa voluntària de la Unió Europea que reconeix les organitzacions que han implantat un SGA (sistema de gestió ambiental) i han adquirit un compromís de millora contínua, verificat mitjançant auditories independents. Les organitzacions reconegudes amb l'EMAS tenen una política ambiental definida, utilitzen un sistema de gestió ambiental i periòdicament donen compte del funcionament de l'esmentat sistema a través d'una declaració ambiental verificada per organismes independents. Aquestes entitats són reconegudes amb el logotip EMAS, que garanteix la fiabilitat de la informació donada per l'esmentada empresa.

- **Responsabilitat social empresarial.** Segons la definició renovada per la Comissió Europea l'any 2011, és la responsabilitat de les empreses pels seus impactes en la societat.

La Norma ISO 26000 la defineix com "la responsabilitat d'una organització davant dels impactes que les seves decisions ocasionen a la societat i el medi ambient mitjançant un comportament ètic i transparent".

- **Sistema de gestió ambiental.** És un sistema estructurat de gestió que inclou l'estructura organitzativa, la planificació de les activitats, les responsabilitats, les pràctiques, els processos, els procediments i els recursos per desenvolupar, implantar, executar, revisar i mantenir al dia la política i els compromisos ambientals que subscriu una empresa o organització.
- **Tracció ambiental.** La tracció ambiental és la influència que pot exercir una empresa sobre el conjunt de les seves empreses proveïdores de productes i serveis en aspectes tals com el compliment legal, la incorporació de criteris ambientals en la seva gestió o en la implantació de certificacions ambientals. És una força impulsora de millores ambientals en la seva cadena de subministrament.
- **Tracció social.** La tracció social és la influència que pot exercir una empresa sobre el conjunt de les seves empreses proveïdores de productes, serveis i subministraments en aspectes com el compliment legal, la incorporació de criteris ètics, socials i ambientals en la seva gestió o en la implantació de certificacions, adreçades a materialitzar la seva responsabilitat social sobre la seva cadena de subministrament.

9. COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES A CATALUNYA

9.1 MARC NORMATIU CATALÀ

9.1.1 Legislació

El marc normatiu català està ple de referències a les compres verdes i socialment responsables. Principalment, en l'àmbit que pot legislar, l'adquisició de béns i serveis que li correspon a la Generalitat i les administracions públiques.

Una les primeres normatives amb incidència amb aquest àmbit referint-se al consum energètic és l'**Acord de Govern del 24 d'abril de 2007, pel desenvolupament del Programa d'estalvi i eficiència energètica als edificis i equipaments de la Generalitat de Catalunya**. On se'n parla amb el termes següents:

Considerant que la Generalitat de Catalunya, en el seu conjunt, és un dels principals consumidors d'energia del nostre país, el Pla d'energia atorga explícitament un paper important a l'efecte exemplificador de la mateixa administració i demostra la voluntat del Govern perquè l'Administració catalana passi a ser exemple en la política d'estalvi i eficiència energètica.

Entre les actuacions que caldrà desenvolupar de manera prioritària hi ha la incorporació, sempre que sigui possible, de criteris d'optimització energètica, com ara en maquinaria d'oficina, electrodomèstics, etc.

Amb posteritat, amb relació a la contractació d'obres públiques, subministraments i serveis es preveu la consideració d'aspectes social i ambientals en l'**Acord de Govern del 9 de desembre de 2009, en mesures en matèria de contractació pública**.

Les consideracions a incloure en la contractació pública que emanen de l'acord són:

- Mesures socials i de foment de l'ocupació
 - Contractació del sector públic amb Centres Especials de Treball
 - Foment d'ocupació especialment de persones aturades i amb dificultats d'incursió en el mercat laboral
 - Promoure la igualtat d'oportunitats entre dones i homes
- Mesures d'ambientalització
 - Incloure mesures d'ambientalització i criteris de sostenibilitat (estalvi i ús eficient de l'aigua i l'energia, la generació i gestió dels residus, l'ús de materials reciclats o reutilitzats, etc.)
 - S'hauran de tenir en compte les intruccions derivades de les guies d'ambientalització elaborades per la Generalitat (de productes tèxtils, d'esdeveniments, de menjadors col·lectius, etc.)

Amb la voluntat de fer un pas més en el camí de promoure l'economia verda i circular es dur a terme un nou acord. En concret l'**Acord de Govern del 26 de maig de 2015, de l'Estratègia d'impuls a l'economia verda i a l'economia circular**.

En matèria de compra pública verda, a Catalunya la Generalitat preveu, com un dels eixos en què s'ha de basar l'acció de Govern, l'impuls de les accions que afavoreixin aquelles iniciatives que garanteixin una gestió ambiental amb criteris de sostenibilitat. En aquest sentit, la contractació pública esdevé una eina de gran utilitat per tal d'incidir en l'assoliment d'aquest objectiu.

El Govern de Catalunya vol seguir desenvolupament estratègies de compra i contractació pública verda, no només per reduir l'impacte ambiental dels béns i serveis adquirits, sinó també pel rol que exerceixen com a estímul de l'ecoinnovació i de la demanda de béns i serveis més sostenibles i generació d'ocupació verda.

Continuant amb el propòsit de regularitzar la contractació pública en matèria de sostenibilitat s'inclou el balanç ambiental com criteri a sospesar en al compra pública. Fent-se referència explícita a la inclusió del cicle de vida a través del **Decret Llei 3/2016, de 31 de maig, de mesures urgents en matèria de contractació pública**.

Per a la valoració del cicle de vida cal valorar totes les fases necessàries per a l'execució del contracte, com ara:

- La fase de producció del bé o servei.
- La comercialització i el transport.
- L'ús del bé o servei, inclòs el consum d'energia, i els requeriments de manteniment, durant tota la vida útil, des de la compra de matèries primeres fins als costos d'eliminació i desmantellament.
- Els costos ambientals i energètics.

Darrerament, s'ha tornat a legislar posant l'accent en els aspecte socials tot concretant-los en l'**Acord de Govern del 20 de juny de 2017, el Codi per a una contractació pública socialment responsable en l'àmbit de l'Administració de la Generalitat de Catalunya i el sector públic que en depèn**.

La contractació pública socialment responsable consisteix a integrar aspectes socials, ètics i ambientals en els processos i fases de la contractació pública. També implica que les decisions en matèria de contractació no consisteixin només a contractar un servei o adquirir un producte per a una utilitat concreta, sinó que tinguin en compte d'altres aspectes relacionats amb la manera i les condicions de producció, els materials utilitzats, les conseqüències de la producció o les condicions laborals de les persones treballadores. Amb la inclusió de clàusules socials en la contractació, no només se satisfà una necessitat, sinó que també es contribueix a assolir

una determinada política pública. Consegüentment, arribar a assolir una contractació pública socialment responsable ha de ser un repte i una obligació per a tots els operadors públics.

Algunes de les clàusules de contractació pública socialment responsable són:

- Clàusules d'estabilitat laboral i de qualitat en l'ocupació
- Clàusules per a la igualtat de gènere
- Clàusules per a la inserció laboral
- Clàusules d'estabilitat i qualitat laboral
- Clàusules per a una compra pública ètica
- Clàusules lingüístiques
- Clàusula ètica
- Clàusules d'accessibilitat.
- Clàusules ambientals
- Clàusules d'aliments ecològics

Algunes lleis ambientals, no relacionades directament amb les compres, incorporen aquest fet com un dels mecanismes per ajudar a assolir els objectius de la norma. Un dels casos més recents és la **Llei 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic**. Que té com objecte la regulació de les mesures encaminades a la mitigació i l'adaptació al canvi climàtic.

Dos dels articles de l'esmentada llei fan èmfasi en la vàlua del compra pública com a eina útil per a fer front al canvi climàtic. Aquesta són els que segueixin:

Els departaments de la Generalitat

- Incloure en tots els procediments de contractació pública en què resulti adequat criteris d'adjudicació específics relatius a l'ús eficient de recursos i a la minimització de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle. La quantificació de l'ús de recursos i d'emissions de gasos s'ha d'incloure en el càlcul del cost d'inversió, d'explotació i de manteniment de l'objecte del contracte.

Contractació verda

- En el règim de contractació de tot el sector públic de Catalunya, s'han d'establir criteris objectius que promoguin la contractació verda.

9.1.2 Plans i programes

Igualment, en el contingut de diversos plans i programes, trobem referències a la compra verda. En concret a:

Un del plans a tenir en compte és el ***Pla d'estalvi i eficiència energètica als edificis i equipaments de la Generalitat de Catalunya 2011-2014***. En ell es fa referència explícita als objectius de reducció de consum energètic i la consegüent reducció de la factura energètica.

El objectius són els que segueixen:

- Reduir el consum d'energia del conjunt d'edificis i dependències de la Generalitat de Catalunya (inclosos els mateixos Departaments i el sector públic) en un 12 % en l'horitzó de l'any 2014.
- Reduir en un 4,4 % la factura energètica de la Generalitat de Catalunya a partir del 2014.
- Reduir en un 15,2 % la factura energètica dels edificis i dependències de la Generalitat de Catalunya en l'horitzó 2020-2025.

En el ***Pla d'actuació per a la millora de la qualitat de l'aire horitzó 2015*** es diu que s'ha de promoure l'adquisició i contractació de vehicles de baixes emissions i energèticament eficients.

El ***Programa català d'ecodisseny (ECODIScat) 2011-2015*** conté recomanacions perquè es consumeixin productes ecodissenyats. Partint de la premissa que l'ecodisseny ha de tenir en compte, aspectes imprescindibles com són els ambientals i els socials. Tot seguit proposa incentivar els consumidors a consumir productes i serveis més sostenibles, amb més difusió dels missatges ambientals associats als productes. Oferir mesures que ajudin al consumidor a escollir i a entendre el motiu de la seva elecció responsable reorientant els hàbits de consum i impulsar la difusió de les ecoetiquetes entre els consumidors.

En un altre àmbit de planificació el referit al l'energia el canvi climàtic, el ***Pla de l'Energia i Canvi Climàtic de Catalunya 2012-2020*** que té com a finalitat, entre d'altres, optimitzar l'estalvi, l'eficiència energètica i l'aportació de les energies renovables, i impulsar les aplicacions de les energies renovables al conjunt de la societat catalana.

Continua dient que per assolir la contractació pública és un dels principals eixos estratègics del pla com a instrument clau per assolir els objectius esmentats. Atès que l'Administració te un paper dinamitzador i exemplaritzant mitjançant instruments com la compra pública innovadora. A més té una funció pedagògica en l'àmbit energètic i de reducció d'emissions de GEH. Afegint l'objectiu d'incentivar la competitivitat i l'oportunitat de negoci de les empreses que ofereixin productes o serveis ecoeficients.

També el Pacte Nacional per la Indústria recentment aprovat 2017 parla d'incloure criteris socials i laborals als plecs de contractació pública garantint i potenciant els drets laborals i socials dels treballadors de les empreses que contractin amb l'administració

Algunes de les normatives existents, on s'inclouen criteris ambientals, són més específiques de la compra de productes molt concrets, com per exemple són:

- ***L'Acord del govern del 16 de juny de 2015 d'aprovació del pla de contractació pública alimentaria de Catalunya del 16 de juny de 2015***
- ***L'Acord de Govern del 3 de gener de 2017 per a l'adquisició de vehicles de baixes emissions i altres aspectes per la millora ambiental de les flotes de vehicles.***

Altres normatives relacionades:

La legislació catalana compta amb altres lleis, que tot i no estar directament relacionades, incideixen en àmbits socials a tenir en compte alhora d'adquirir béns i serveis per part dels administracions públiques. Objectius plantejats per aquestes lleis que també, es poden tenir presents en les compres de les empreses.

En concret ens referim a les següents lleis:

- ***Llei 13/2014, del 30 d'octubre, d'accessibilitat***
- ***Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes***

9.2 ECOETIQUETES

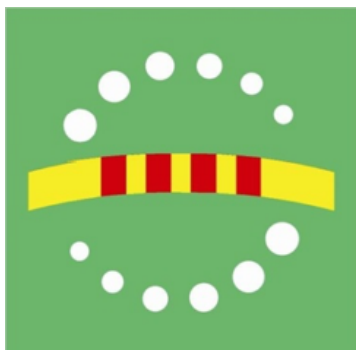
Un altre instrument molt efectiu al moment de triar els productes i serveis en les compres verdes són les ecoetiquetes, dos de les quals són d'exclusives de l'àmbit. Ens referim al Distintiu de garantia de qualitat ambiental i a la Certificació ecològica.

9.2.1 Distintiu de garantia de qualitat ambiental^{/30}

El Distintiu de garantia de qualitat ambiental és un sistema català d'etiquetatge ecològic que reconeix productes i serveis que superen determinats requeriments de qualitat ambiental més enllà dels establerts com a obligatoris per la normativa vigent.

30/ http://mediambient.gencat.cat/ca/05_ambits_dactuacio/empresa_i_produccio_sostenible/ecoproductes_i_ecoserveis/etiquetatge_ecologic_i_declaracions_ambientals_de_producte/distintiu_de_garantia_de_qualitat_ambiental/index.html

El Distintiu de garantia de qualitat ambiental és un sistema d'etiquetatge ecològic que es va crear a través del Decret 316/1994, de 4 de novembre, de la Generalitat de Catalunya.

Inicialment, l'abast del Distintiu es concretava en garantir la qualitat ambiental de determinades propietats o característiques dels productes.

Mitjançant el Decret 296/1998, de 17 de novembre, s'amplia l'àmbit del Distintiu de garantia de qualitat ambiental als serveis, de forma que es completa aquest sistema oficial de certificació ambiental.

El Distintiu atorga, d'una banda, una informació millor i més fiable als consumidors i usuaris i, d'altra banda, promou el disseny, la producció, la comercialització, l'ús i el consum de productes i de serveis ambientals.

L'ecoetiqueta és:

- És un sistema per identificar aquells productes i serveis que reuneixen determinades propietats o característiques que els fa més respectuosos amb el medi ambient.
- L'ús del distintiu està restringit a aquells productes i serveis que han estat sotmesos voluntàriament pels seus productors, comercialitzadors i titulars al sistema de verificació establert.

El seu Objectius són:

- Promoure el disseny, la producció, la comercialització, l'ús i el consum de productes i de serveis que afavoreixen la minimització de residus o bé la recuperació i reutilització dels subproductes, les matèries i les substàncies que contenen, i també dels que suposen un estalvi de recursos, especialment d'energia i aigua.
- Proporcionar als usuaris i als consumidors una informació millor i més fiable sobre la qualitat ambiental dels productes i dels serveis que els orienti en les seves decisions d'ús o de compra. És compatible amb altres sistemes oficials de garantia de qualitat ambiental.
- Els sol·licitants poden ser: Els fabricants de productes amb instal·lacions industrials a Catalunya i els distribuïdors de productes amb marca pròpia que es comercialitzen a Catalunya.
- Els titulars de serveis que es presten en l'àmbit territorial de Catalunya.

L'ús de l'ecoetiqueta:

L'atorgament del Distintiu de garantia de qualitat ambiental dóna dret a usar el logotip. En el logotip, s'ha d'especificar la propietat o característica del producte o del servei que satisfà els requeriments ambientals i que està definit en els criteris corresponents com a llegenda.

Catàleg de productes i serveis amb el Distintiu de garantia de qualitat ambiental:

http://mediambient.gencat.cat/web/.content/home/ambits_dactuacio/empresa_i_produccio_sostenible/ecoproductes_i_ecoserveis/etiqueta_ecologica_i_declaracions_ambientals/distintiu_garantia_qualitat_ambiental/Encart-Distintiu.pdf

9.2.2 La garantia de la certificació³¹

La certificació ecològica garanteix que els productes han estat produïts o elaborats seguint les normes de l'agricultura ecològica, i que han estat controlats en tot el seu procés de producció, elaboració, envasat i comercialització.

El Consell Català de la Producció Agrària Ecològica (CCPAE) és l'autoritat de control de Catalunya i la seva funció és auditar i certificar els productes agroalimentaris ecològics de Catalunya.

El CCPAE és una corporació de dret públic amb personalitat jurídica pròpia. Aquest òrgan està tutelat administrativament pel Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya.

La producció agrària ecològica, denominada també biològica o orgànica, és un sistema de producció i elaboració de productes agraris naturals. L'objectiu principal és l'obtenció d'aliments de màxima qualitat.

³¹/ <http://www.ccpae.org/>

9.3 MATERIALS DE REFERÈNCIA

9.3.1 Guies ambientals

En l'àmbit català al llarg dels darrers anys s'han anat editant una sèrie de guies i manuals per assessorar i facilitar les compres verdes i socialment responsables. Aquestes publicacions pretenen ser eines útils en el procés d'adquirir béns i serveis per a les administracions públiques i les empreses.

Una de les primeres guies publicada per la Generalitat l'anomenada **Guia de Compres Públiques Ambientalment Correctes**, adreçada a les administracions públiques, és una guia pionera i eminentment pràctica. En ella s'especifiquen els passos a seguir, tant des del punt de vista del comprador com del proveïdor/³².

En la guia afirma que pretén conscienciar sobre la necessitat que els proveïdors que serveixen a les administracions públiques en els seus procediments no siguin agressius amb el medi ambient, i que incloguin una visió global de la seva tasca i, en conseqüència, que considerin també els residus que generaran i la seva possible reutilització o reciclatge.

A continuació s'afegeix que adoptar aquests principis reportarà uns beneficis immediats, en forma d'estalvi de recursos naturals i de disminució dels residus que s'incineren o que es destinen a dipòsits controlats.

A més, recalca que aquesta actitud de les administracions genera un clima de confiança envers els productes reciclats i ambientalment correctes i que millora les economies d'escala en la producció i la distribució d'aquests productes, la qual cosa repercuteix molt positivament en el sector. Enfortir el sector del reciclatge és quelcom que pot ajudar en gran mesura a introduir massivament els productes reciclats en el mercat.

La guia està adreçada a les Compres Ambientalment Correctes de productes i serveis per part de l'Administració, així com també, per qualsevol empresa.

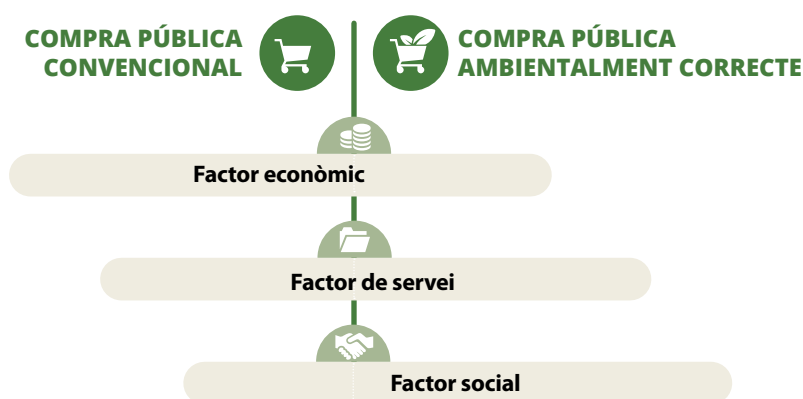
Incideix en que el camí cap a un desenvolupament sostenible, és una acció concreta de millora mediambiental emmarcada en el principi de prevenció de la contaminació, en la mesura que afavoreix la producció neta a les empreses i el tancament dels cicles de materials amb menor impacte negatiu ambiental, per la reducció del consum de recursos i la disminució d'emissions que suposa.

³²/ Guia de Compres Públiques Ambientalment Correctes. Generalitat de Catalunya. Departament de Medi Ambient. 2000

En definitiva, afirma que l'Administració Pública pot esdevenir un punt de referència en la promoció de la CPAC, i consegüentment fomentar el desenvolupament i la consolidació d'indústries respectuoses amb l'entorn, contribuir a reforçar el paper que pot assumir com a element dinamitzador del mercat d'aquestes compres i servir de model tant per als agents de compres públics i privats com per als mateixos conciutadans.

Finalment, conclou que les compres actuen directament sobre la demanda de productes i juguen un efecte multiplicador sobre les vendes (factor que motiva els fabricants a invertir en tecnologies netes, en Recerca i Desenvolupament –R+D– de productes, etc.).

Representació figurada del pes específic dels diferents factors en l'adquisició de productes i serveis

Font: elaboració pròpia

Entrant més a l'àmbit local el Consell d'iniciatives locals per a el medi ambient de les comarques gironines (CILMA) va treure a la llum la **Guia de compra verda per la prevenció del canvi climàtic a les administracions locals de les comarques gironines**³³.

Aquesta guia fa referència a com la compra pública pot ser un eina per fer front al canvi climàtic volent esdevenir un referent per a totes les administracions públiques catalanes.

El document especifica que en els sistemes urbans les emissions associades al canvi climàtic es produeixen essencialment en tres àmbit en la mobilitat, en l'edificació i en la producció industrial.

Pel que fa la mobilitat es donen criteris i pautes sobre la compra i contractació de serveis relacionats amb vehicles més eficients. En el cas de l'edificació es centra en la compra "d'electricitat verda". Pel que fa als processos industrials es centra en aquells productes que formen part de l'activitat administrativa quotidiana.

³³/ Guia de compra verda per la prevenció del canvi climàtic a les administracions locals de les comarques gironines. Ecoinstitut. el Consell d'iniciatives locals per a el medi ambient de les comarques gironines (CILMA). 2001

Productes i serveis ambientalment correctes

Font: elaboració pròpia

Entrant a la part concreta enumera les possibilitats legals i la manera adequada d'incloure criteris ambientals en al contractació i l'ús correcte de les certificacions ambientals en la contractació pública.

Un altra guia de referència que obre un camp nou en relació a la compra verda és la **Guia de solvència tècnica i gestió ambiental**³⁴ fent patent l'oportunitat que representen desenvolupi sistemes de gestió ambiental (SGA).

Incideix en que cada cop és més habitual que l'administració pública implanti sistemes de gestió ambiental (SGA) en les seves dependències o en els equipaments públics i que fomenti que determinades instal·lacions de titularitat pública disposin d'aquests processos de gestió ambiental.

³⁴/ Guia de solvència tècnica i gestió ambiental: Propostes pels contractes d'obres i serveis. Generalitat de Catalunya Departament de Medi Ambient i Habitatge. Direcció General de Qualitat Ambiental. 2010

Algunes d'aquestes instal·lacions són objecte de contractes de gestió de serveis públics, d'obres i/o d'explotació a mig termini (concessions o altres). Tant si es tracta d'instal·lacions o de serveis nous com existents, pot ser voluntat de l'administració titular posi com requisit a l'empresa adjudicatària de l'explotació un sistema de gestió ambiental implantat i certificat.

En aquest cas, el requeriment serà que l'empresa conegui i estigui familiaritzada a treballar amb procediments propis d'un SGA, cosa que l'empresa haurà d'acreditar d'alguna manera. Que la mateixa empresa disposi d'un SGA o bé de procediments de treball equivalents serà una de les formes d'acreditació possible.

La guia profunditza en la qüestió afirmant que la tendència és a demanar un SGA certificat, ja que aquests permeten a les empreses visualitzar i comunicar millor una política que altrament té un caràcter voluntari. Una possibilitat destacable podria ser comptar amb el certificat ambiental de rang europeu EMAS.

Amb posterioritat l'ajuntament de Barcelona a través de l'Agència d'Energia de Barcelona tragué la **Guia bàsica d'eficiència energètica en edificis municipals**³⁵.

La guia té la voluntat de:

- Servir de suport als titulars de noves edificacions municipals ajudant-los a adquirir els coneixements tècnics necessaris que els permetin exigir a les promotores requisits d'eficiència energètica addicionals als normatius.
- Marcar una sèrie de requisits mínims exigibles en l'àmbit de l'eficiència energètica en el cas de rehabilitacions d'edificis municipals ja existents.
- Proporcionar consells de bones pràctiques i bon ús energètic als responsables i usuaris de les instal·lacions municipals existents.

Continuant amb la mateixa tònica la Diputació de Girona edità la guia sobre **Contractació pública conjunta en els àmbits de l'eficiència energètica i les energies renovables**³⁶.

L'objectiu general d'aquesta guia és servir de motor de dinamització de la contractació pública conjunta en els àmbits de l'eficiència energètica i de les energies renovables, en entendre que són sectors estratègics per a les economies locals amb potencial per generar llocs de treball i crucials per avançar en la transició cap a una economia baixa en emissions de carboni.

35/ Guia bàsica d'eficiència energètica en edificis municipals. Agència d'Energia de Barcelona. Ajuntament de Barcelona. Novembre 2011. Novembre 2011

36/ Contractació pública conjunta en els àmbits de l'eficiència energètica i les energies renovables: Guia per entitats locals. Diputació de Girona. 2013

Per assolir aquest objectiu general, serà necessari:

- Dotar els ens locals de la informació, les eines i el coneixement necessaris per dissenyar i implementar estratègies de compra pública conjunta.
- Sensibilitzar els ens locals per augmentar les compres i la contractació de productes i serveis clau en els àmbits de l'eficiència energètica i de les energies renovables (làmpades més eficients per a enllumenat públic, substitució de calderes de combustibles fòssils per biomassa forestal, plaques solars fotovoltaïques, etc.).
- Promoure la implantació de bones pràctiques i fomentar la innovació a les Administracions locals i a les empreses.

Més enllà dels altres beneficis associats a la compra verda, la guia posa l'accent al potencial de creació d'ocupació mitjançant els contractes públics als sectors associats als serveis mediambientals, entre els quals, i principalment, el sector de l'eficiència energètica i les energies renovables, considerats un nou filó d'ocupació.

Una altra manera d'incidir en la compra verda és adquirint productes d'ecodisseny que tal com inclou el seu nom pretenen incorporar el vector ecològic en la seva concepció. Per fomentar aquest tipologia de productes s'ha elaborat el **Catàleg d'ecodisseny de Catalunya**³⁷.

L'ecodisseny, entès com una forma més eficient i innovadora per assolir millors solucions, una producció més intel·ligent i un consum més responsable, en definitiva, és un instrument clau per assolir els objectius de l'economia circular i ecoinnovadora.

Tal com especifica denominació és un catàleg de productes que tan pot ser d'ús de les AAPP com de les empreses per facilitar l'adquisició de productes.

L'ecodisseny està en línia amb un nou repte, clarament formulat: la transició cap a una economia poc consumidora de recursos, baixa en carboni i que no generi externalitats negatives, és a dir, el que entenem per economia circular.

Tal es mostra en aquesta iniciativa, els veritables agents del procés són les pròpies empreses que, al mateix temps que avancen per aquest camí, esdevenen més eficients i més competitives. Aquest Catàleg pretén ser una eina de gran utilitat per posicionar Catalunya en l'àmbit de l'ecodisseny i esdevingui un referent per tal que altres organitzacions incorporin la sostenibilitat en la seva estratègia empresarial.

37/ Catàleg d'ecodisseny de Catalunya. Generalitat de Catalunya. 2016

El Catàleg d'ecodisseny, en aquesta primera edició, inclou una setantena de productes es concep amb la idea que esdevingui un document viu que es pugui actualitzar periòdicament per afegir nous casos i experiències. Incorporant una ampla varietat de famílies de productes des del mobiliari, passant per la mobilitat i acabant per la concepció materialització d'espais. Concloent, una eina per a facilitar la tria dels productes a incorporar en la compra verda d'administracions públiques i empreses.

9.3.2 Guies de responsabilitat social

Pel que fa a les guies que pròpiament posen l'accent en l'adquisició de serveis i productes en l'àmbit de la responsabilitat social, trobem una sèrie de documents que inclouen criteris per ajudar a seleccionar els proveïdors des d'aquesta perspectiva. Tot i així s'ha de dir que aquests guies que posen l'èmfasi en els aspectes socials en molts casos inclouen, també els aspectes ambientals en aquest concepte.

Una de les guies pioneres que promouen productes amb respecte social està relacionada amb l'anomenat comerç just realitzada és la guia **Canviem de codi. El comerç just**³⁸.

El Comerç Just es defineix com un moviment social que impulsa unes relacions comercials i econòmiques més justes i equitatives en un món globalitzat. Els productes que s'importen i es comercialitzen sota aquesta denominació ens ofereixen unes garanties de salaris i condicions de treball dignes, absència d'explotació infantil, beneficis per a les comunitats locals i respecte pel medi ambient i la producció ecològica. Per això, el Comerç Just és una contribució important al desenvolupament dels països del Sud i promou un comerç internacional més just.

Precisament, un dels objectius del consistori, aprovat en plenari, és impulsar el Comerç Just, amb coherència amb això ha editat aquesta guia per facilitar-ne la compra.

Amb aquesta finalitat es concep aquesta guia pretenen donar informació, consells i orientacions pràctiques sobre el perquè, el com i a on podem adquirir i consumir productes de Comerç Just a la nostra ciutat. Les nostres decisions com a consumidors estan a la base dels canvis que requereix un desenvolupament més sostenible, és a dir més equitatiu i respectuós. Les nostres decisions com a consumidors responsables poden decidir la direcció i el ritme dels canvis que necessitem. Atès que esta concebuda pel consum amb sentit ampli la compra amb responsabilitat social de administracions públiques i les empreses hi esta compresa.

Si bé la responsabilitat social empresarial (RSE) no és estrictament quelcom directament relacionat amb les compres verdes i la responsabilitat social, la RSE s'entén com un camí que dur a complir amb les exigències que es demanen per a adquirir els seus productes i serveis

³⁸/ Canviem de codi. El comerç just. Guies d'educació ambiental. Setem i Ajuntament de Barcelona. 2007

des d'aquesta perspectiva. Per això la utilitat d'una com la **Guia d'impuls a la Responsabilitat social empresarial**³⁹.

La Guia és una bàsica i pràctica sobre com definir, implantar i comunicar una estratègia de responsabilitat social. I espera ser una eina de treball i consulta útil que contribueixi a facilitar i difondre la integració de la responsabilitat social empresarial i de la gestió ambiental en les organitzacions.

Aquesta publicació està formada per una part metodològica perquè les organitzacions puguin iniciar una reflexió sobre la seva estratègia de RSE i per un anàlisi de bones pràctiques en RSE d'organitzacions representatives a Catalunya

Com posa de manifest la pròpia guia la creixent importància dels aspectes de responsabilitat social empresarial que es reflecteix a través de l'actual política de contractació pública, la qual estableix que els poders adjudicadors de contractes poden exigir condicions especials en l'execució del contracte, referides a consideracions de tipus social i ambiental.

Entre les possibilitats d'integrar els aspectes ambientals a la contractació pública es troben el requeriment d'utilització de determinats tipus de materials bàsics o matèries primeres, l'ús d'un procediment concret de producció, l'obtenció d'etiquetes ecològiques, la implantació d'un sistema de gestió ambiental (ISO 14001/EMAS) i la consideració dels costos originats durant el cicle de vida dels productes. Aquesta incorporació de criteris ambientals en la contractació s'engloba dins el concepte de compra sostenible o «compra verda».

Una de les guies amb més fonaments de caire social que tenim a l'abast és la **Guia per a la inclusió de clàusules contractuals de caràcter social**⁴⁰ publicada per la Generalitat de Catalunya.

Aquesta guia recull un ventall d'exemples de possibles clàusules que es poden incloure en cadascuna de les fases dels procediments per a l'adjudicació dels contractes públics.

Algunes del clàusules susceptibles de ser incloses són les següents:

L'empresa adjudicatària està obligada a afavorir l'estabilitat de l'ocupació, la igualtat d'oportunitats entre homes i dones, la integració social dels col·lectius més desfavorits. També, ha d'incorporar la perspectiva de gènere i evitar els elements de discriminació sexista de l'ús del llenguatge i de la imatge. I ha d'adoptar en l'execució del contracte mesures per prevenir, controlar i eradicar l'assetjament sexual, així com l'assetjament per raó de sexe.

³⁹/ Guia d'impuls a la Responsabilitat social empresarial. Generalitat de Catalunya Departament de Medi Ambient i Habitatge. 2007

⁴⁰/ Guia per a la inclusió de clàusules contractuals de caràcter social. versió revisada 2014. Generalitat de Catalunya Departament d'Economia i Coneixement Junta Consultiva de Contractació Administrativa

Igualment, les empreses licitadores han de manifestar que han respectat les obligacions derivades de les disposicions vigents en matèria de protecció de l'ocupació, condicions de treball i prevenció de riscos laborals i protecció del medi ambient.

Al mateix temps, es valoraran les mesures de conciliació de la vida familiar i laboral implantades per l'empresa o les mesures addicionals que es comprometi a implantar.

A la vegada, L'empresa contractista vetllarà perquè en l'execució del contracte tots els productes que s'utilitzin proveniguin d'empreses que compleixin amb les normes internacionals aprovades per l'Organització Internacional del Treball, les quals, fonamentalment, tenen per objecte promoure els drets laborals, fomentar l'oportunitat de treball digne i millorar la protecció social.

Pel que fa a la subcontractació, més enllà de que l'empresa adjudicatària ha de complir la normativa sobre subcontractació

L'empresa contractista ha de comprovar, amb caràcter previ a l'inici de l'activitat subcontractada, l'afiliació i l'alta en la Seguretat Social dels treballadors de les empreses amb les quals subcontracti i ho ha de comunicar a l'òrgan de contractació compleixi totes les obligacions en matèria de seguretat i salut laboral i, més, concretament que compleix el que preveu la normativa quant a la coordinació d'activitats preventives i posada a disposició dels recursos preventius quan siguin necessaris

Però també, l'empresa adjudicatària ha de vetllar perquè l'empresa subcontractista, si ha de contractar nou personal per a l'execució del contracte, afavoreixi la contractació de persones en risc d'exclusió social

Darrerament, l'Ajuntament de Barcelona ha elaborat com a resultat del debat i el consens amb els sectors empresarials, sindicats, associacions i entitats ciutadanes la **Guia de contractació pública social**⁴¹.

La Guia de contractació pública social és una eina de transformació socioeconòmica, al servei de les persones i el bé comú, que amplia el ventall d'empreses que poden participar en els processos de licitació pública.

Aquest document, pioner a l'Estat, és conseqüència d'un canvi de paradigma en la consideració de la contractació municipal no únicament com una via d'adquirir béns i serveis com fins ara sinó com una de les principals eines de política econòmica municipals.

Els plecs de clàusules inclouran requisits per reduir la importància de l'oferta econòmica en els concursos públics i per potenciar la protecció de les petites i mitjanes empreses, els drets laborals,

41/ Guia de contractació pública social. Ajuntament de Barcelona. 2016

l'economia cooperativa, social i solidària, el comerç just, la igualtat de gènere, el respecte a la diversitat funcional, no sexista, i el respecte a la conciliació

L'Ajuntament de Barcelona impulsa la contractació pública socialment responsable incorporant en la compra pública municipal objectius de justícia social, sostenibilitat ambiental i codi ètic.

En aquesta guia es concreten mesures socials, d'inclusió social i d'igualtat de gènere, de justícia social per incentivar la contractació de les obres, els subministraments i els serveis amb empreses i professionals que executin els contractes públics amb un model de negoci basat en salaris dignes, contractació laboral estable amb protecció de la salut laboral, sostenibilitat ambiental i comportament ètic, a fi de promoure la participació democràtica dels agents productius i impulsar la innovació social.

Les mesures de contractació pública social que impulsa l'Ajuntament de Barcelona promouen l'empresa barcelonina ecosocial, amb un model de negoci amb responsabilitat social, de manera que la contractació de l'Ajuntament tingui en compte aquestes empreses.

Algunes de les condicions d'execució novedoses que es tenen en compte són:

- Subcontractació amb empreses d'economia social
- Manteniment de les condicions laborals durant la vigència del contracte
- Igualtat d'oportunitats i no-discriminació de les persones LGTBI
- Conciliació corresponsible del temps laboral, familiar i personal
- Accessibilitat universal
- Compliment de les normes sociolaborals en el procés productiu i en la distribució comercial

Altres guies:

Des de la Junta Consultiva de Contractació de la Generalitat de Catalunya es van aprovar una sèrie de guies de caire social i ambiental:

- Guia per a la inclusió de clàusules contractuals de caràcter social
- Guia d'ambientalització de menjadors col·lectius
- Guia per a la compra verda de vehicles
- Guia per a la contractació de productes tèxtils ambientalment correcta
- Guia d'esdeveniments ambientalment correctes
- Guia per a l'adopció de criteris mediambientals en els contractes de manteniment d'instal·lacions d'edificis

L'ajuntament de Barcelona també ha anat editant guies de caire temàtic, tals com:

- Guia per a l'estalvi energètic
- Guia de l'oficina verda
- Posem verdes les associacions
- Guia bàsica d'eficiència energètica en edificis municipals

La Diputació de Barcelona, al seu torn, també he editat guies per a les compres municipals:

- Eines per a la compra verda municipal. Fitxes per a la compra verda

9.4 ORGANITZACIONS I TREBALL EN XARXA

En base a això, en el subministrament de productes, així com, en la contractació de serveis, en l'adjudicació de la gestió d'establiments públics, com en la construcció de nous edificis pública o en la rehabilitació dels existents amb criteris d'estalvi i eficiència energètica la compra verda pot ser un dels puntals per aconseguir els objectius que s'han als quals s'han compromès aquestes entitats.

9.4.1 El Pacte dels Alcaldes pel Clima i l'Energia^{/42}

A principis de l'any 2008 la Unió Europea, com a concreció del Paquet energia i clima, va iniciar el Pacte d'alcaldes per l'energia sostenible local, una iniciativa a Europa per canalitzar i reconèixer la participació del món local en la lluita contra el canvi climàtic, i que ha aplegat milers de ciutats i pobles d'Europa en un moviment únic.

En els darrers anys el món local ha treballat de forma reeixida per implantar accions per mitigar el canvi climàtic (promoció energies renovables, l'eficiència energètica sobretot en edificis i l'enllumenat públics, i l'estalvi d'energia tant en el sector públic com de cara a les empreses). Però davant el repte que suposa el canvi climàtic, cal actuar per adaptar-se als canvis que tenim ja a sobre.

Al nostre país ja són més de 600 els municipis adherits al Pacte d'Alcaldes, per tant, ens els darrers anys s'ha fet molta feina de planificació però també de concreció i execució d'accions que han

⁴²/ <https://www.diba.cat/es/web/alcaldespelclima>
http://www.ddgi.cat/pactedelsalcaldes/?page_id=1024
<http://promocioeconomica.cat/nou-pacte-dels-alcaldes/>
<http://www.dipta.cat/ca/el-pacte-dalcaldes-i-alcaldesses>

generat estalvis d'energia, d'emissions de gasos d'efectes hivernacle i de recursos econòmics als ens locals.

Els municipis adherits al Pacte dels Alcaldes es comprometen a executar accions per assolir reduccions d'emissions de gasos d'efecte hivernacle de com a mínim el 40% a l'any 2030 i l'adopció d'un enfocament conjunt per abordar la mitigació i adaptació al canvi climàtic.

9.4.2 Club EMAS⁴³

EMAS és l'acrònim d'Eco-Management and Audit Scheme, una eina de gestió per a empreses i altres organitzacions, d'aplicació voluntària, que permet avaluar, millorar i donar a conèixer el seu comportament ambiental.

Les organitzacions EMAS estan reconegudes per la Unió Europea mitjançant el logotip que garanteix la veracitat de la informació ambiental que aquestes faciliten.

Per aconseguir l'objectiu de millora ambiental contínua les organitzacions han de complir els següents requeriments bàsics:

- Dur a terme una avaluació que consideri tots els aspectes ambientals lligats a l'activitat de l'organització (procediments, productes, serveis...) així com el compliment de la legislació ambiental que sigui aplicable i l'existència de procediments o bones pràctiques ambientals.
- En funció dels resultats d'aquesta avaluació, establir un sistema de gestió efectiu enfocat al compliment de la política ambiental definida per la direcció de la pròpia organització.
- Dur a terme una auditoria ambiental que assegurï que el sistema de gestió definit prèviament s'adequa i dona resposta als requeriments de la política ambiental i als objectius definits per l'organització i que s'estructura d'acord amb el Reglament EMAS.
- Fer una declaració pública del comportament ambiental de l'organització que reflexi el compliment dels seus objectius ambientals i les accions futures que han de permetre continuar amb el procés de millora ambiental contínua.

El Club EMAS és una associació formada per empreses i altres organitzacions de diferents sectors i dimensions que tenen en comú la voluntat de millora ambiental, materialitzada amb la participació al sistema comunitari de gestió i auditoria ambientals (EMAS), l'abast del qual inclou, com a mínim, un centre ubicat a Catalunya.

⁴³/ <http://clubemas.cat>

Les empreses i organitzacions que formem part del Club EMAS es caracteritzen pel seu esforç voluntari en defensa del medi ambient més enllà del compliment de la legislació ambiental.

La creació del Club EMAS és una iniciativa pionera a la Unió Europea. Actualment compta amb 242 organitzacions enregistrades en EMAS: Aquestes representen un ampli ventall d'activitats i pertanyen al sector públic i privat així com al tercer sector.

L'organització és una iniciativa privada, sorgida de les pròpies empreses registrades en EMAS, però que ha rebut des dels seus inicis la col·laboració i el suport de la Direcció General de Qualitat Ambiental del Departament de Territori i Sostenibilitat.

El club es un espai de trobada per a treballar de manera coordinada en els temes d'interès comú. Essent-hi es forma part d'un col·lectiu que exerceix la seva influència per a donar resposta a les necessitats comunes en relació al sistema EMAS, participar en grups de treball d'àmbits relacionats amb EMAS, gaudir d'una xarxa d'informació específica d'interès pel sistema de gestió ambiental, etc.

Al mateix temps, el club EMAS posa l'experiència dels seus membres a disposició d'aquelles empreses que estiguin valorant la implantació d'EMAS en el si de les seves organitzacions.

9.4.3 RScat. Responsabilitat social a Catalunya⁴⁴

RScat és una iniciativa conjunta impulsada per la Generalitat de Catalunya i les organitzacions empresarials i sindicals més representatives del nostre país que s'emmarca en el Consell de Relacions Laborals, amb la voluntat de promoure el

comportament socialment responsable de les empreses i de la mateixa Administració. Els seu principal objectiu és promoure la competitivitat sostenible i responsable.

RScat vol ser un espai virtual on estan convidades a participar totes les veus de la societat catalana: organitzacions empresarials i sindicals, associacions, organitzacions no governamentals, cambres de comerç, universitats, col·lectius de persones consumidores, administracions, entre altres, que vulguin posar en comú i compartir el seu coneixement sobre la responsabilitat social, amb l'objectiu de crear un referent català que treballi per un desenvolupament sostenible i per difondre l'RS als diferents àmbits.

RScat pretén ser un punt on convergeixin les iniciatives ja existents i aquelles que es creïn en el futur a Catalunya per impulsar la competitivitat responsable a l'entorn d'una missió i d'una visió compartides.

⁴⁴/ <http://rscat.gencat.cat/>

Els principis que defineixen el funcionament d'RScat són els següents:

- **Voluntarietat:** Estem davant d'un nou sistema de gestió basat en la incorporació de compromisos econòmics, socials i ambientals adquirits de forma voluntària. Aquests compromisos van més enllà del compliment de les normes i disposicions legals i distingeixen les organitzacions socialment responsables.
- **Responsabilitat:** Cadascun dels agents del nostre país ha d'interioritzar la responsabilitat de tal forma que aquesta impregni les seves actuacions. Una conducta responsable és només el vehicle mitjançant el qual es poden millorar els resultats tant a nivell social, com a nivell individual.
- **Multidimensionalitat:** La responsabilitat social ha de tenir en compte tots i cadascun dels grups d'interès de l'empresa amb els quals hi interactua: clients, proveïdors, treballadors, la comunitat, el medi natural..
- **Participació:** l'assumpció per part de les empreses i organitzacions de compromisos voluntaris a través del diàleg i la participació dels grups d'interès, que tenen la missió de fer el seguiment i avaluar la informació facilitada per les organitzacions.

Es crea per a fomentar la cultura i els valors de la responsabilitat social a les empreses i organitzacions, a la pròpia Administració i a la ciutadania en general per tal d'aportar un valor afegit que identifiqui els criteris de gestió responsables de les persones i organitzacions, i els converteixi en un clar avantatge competitiu.

Les raons principals són:

- Reforçar i posar en valor una gestió socialment responsable amb les persones i el medi ambient de les organitzacions catalanes
- Fomentar la transparència en la gestió de les organitzacions i facilitar un consum responsable per part de la ciutadania.
- Potenciar un legítim avantatge competitiu de les empreses catalanes en termes de desenvolupament sostenible per tal de posicionar-les en el mercat.
- Contribuir a aconseguir mercats laborals més integrats i amb majors nivells d'inclusió social.
- Crear un model propi de gestió socialment responsable basat en les característiques del teixit empresarial català amb la possibilitat de ser reconegut internacionalment.

9.4.4 Observatori de la Responsabilitat Social de les empreses/⁴⁵

Hi ha diversos elements que fan que el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya (CTESC) hagi pres la iniciativa de dur a terme l'Observatori de la Responsabilitat Social de l'Empresa.

Primerament, es vol remarcar que el CTESC és un òrgan que aporta, com a element diferencial, una àmplia representació institucional que li permet esdevenir un fòrum permanent d'assessorament, anàlisi i debat entre l'Administració i la societat en general. El CTESC recull les propostes dels agents socials que hi són representats, alhora que analitza l'adequació de les polítiques governamentals a les necessitats de la societat. Això li permet fomentar la interacció productiva d'idees i propostes i, en definitiva, és un ens que treballa per potenciar el diàleg social.

En aquest sentit, es promouen diversos estudis sobre la realitat socioeconòmica i laboral a Catalunya i la seva comparació amb la resta d'Espanya i altres països europeus, així com la participació en congressos, jornades, seminaris i conferències. Això permet, a més d'aprofundir en aquesta realitat, detectar tendències, necessitats i problemàtiques puntuals en l'àmbit competencial propi del CTESC.

El CTESC va adoptar la decisió de posar en marxa l'Observatori de la Responsabilitat Social de les Empreses de Catalunya, amb l'objectiu principal de conèixer i transmetre a la societat el grau d'avanç i de compromís de les empreses catalanes en la implantació de les pràctiques de Responsabilitat Social de l'Empresa.

L'Observatori de la Responsabilitat Social de l'Empresa del CTESC pretén recopilar l'opinió, els valors, les polítiques i les bones pràctiques d'RSE que desenvolupen les empreses i organitzacions de Catalunya per tal de poder analitzar, difondre i fer el seguiment global de la seva aplicació.

Els objectius estratègics són:

- Difondre, participar i fomentar el debat social al voltant de l'RSE.
- Aportar les experiències particulars de les empreses.
- Incloure les iniciatives voluntàries, més enllà de la legislació en l'àmbit econòmic, laboral o ambiental, i que tinguin alhora un interès específic en publicitar-ho.
- Implicar empresaris i persones treballadores en el debat sobre l'RSE.

⁴⁵/ <http://ctesc.gencat.cat/observatori/observatori/rse/index.html>

Els Objectius Específics són:

- Recollir experiències de caire descriptiu a partir dels criteris elaborats pel Consell.
- Recull de material documental sobre l'RSE.
- Difondre activitats, portals, iniciatives públiques i privades, xarxes, plataformes...
- Facilitar l'establiment de vies de col·laboració entre les empreses, el sector públic i l'economia social i altres observatoris.
- Difondre els acords dels agents socials sobre mesures per al foment de l'RSE en les empreses i en les polítiques sectorials.

L'RSE, doncs, considera les empreses i les organitzacions com un sistema obert, amb estreta interrelació amb el seu entorn, i que ha de mantenir vincles amb un conjunt heterogeni d'interlocutors (stakeholders), de tal manera que creï sinèrgies amb d'altres factors de caràcter social o mediambiental.

L'RSE, com a model de gestió, se centra en els vectors econòmic, social i mediambiental de l'organització. En el primer cas, alhora, hi ha un vessant intern que fa referència a les persones treballadores de l'empresa, procediments, formació, etc. i un vessant extern que fa referència a la resta de d'organitzacions i persones que hi tenen relació, com poden ser clients, proveïdors, consumidors, etc.

9.4.5 Respon. Cat⁴⁶

Iniciativa empresarial per al desenvolupament de la responsabilitat social a Catalunya

Respon.cat és un organisme que vol implicar les empreses i les organitzacions empresarials més compromeses amb la Responsabilitat Social, amb l'objectiu de promoure un salt qualitatiu i quantitatiu de la Responsabilitat social de les empreses (RSE) a Catalunya. Suposa un espai de trobada i col·laboració entre empreses de sectors, territoris i dimensions

diverses, i és un projecte de país vinculat a la competitivitat sostenible, que focalitza l'RSE com a factor estratègic i cultural de les empreses.

La seva missió és treballar per l'excel·lència social d'empreses i organitzacions presents a Catalunya que desenvolupen cultures organitzatives i estratègies corporatives orientades a la

⁴⁶/ <http://www.respon.cat/>

competitivitat sostenible. Cal repensar com fer empresa al segle XXI millorant la relació amb l'entorn i els grups d'interès

La visió és ser el hub de l'RSE a Catalunya. Es pretén esdevenir el centre de referència a Catalunya en gestió empresarial socialment responsable i un actor internacional de prestigi en la matèria.

Pretén fer evolucionar la Cultura Empresarial a Catalunya integrant noves inquietuds socials, promovent un creixement intel·ligent, sostenible i integrador. Aquesta línia s'adreça sobretot al nivell directiu de les empreses membres, ja que les empreses que gestionen l'RSE o que s'hi incorporen necessiten un espai d'intercanvi directiu on poder compartir el sentit empresarial de l'RSE, enfortir el sentit de lideratge responsable, ajudar a construir l'estratègia corporativa i territorial de l'RSE.

9.4.6 Grup de treball d'Economia circular i verda⁴⁷

La Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat és una associació de municipis compromesos per avançar cap al desenvolupament sostenible. Constituïx una plataforma de cooperació i d'intercanvi on els municipis poden discutir els seus problemes i experiències i promoure i dur a terme projectes d'interès comú. Es va crear a proposta de la Diputació

de Barcelona el 1997. Actualment compta amb gairebé 280 entitats locals de Catalunya, incloses les 4 diputacions catalanes i el Govern de la Generalitat en qualitat d'observador. La Diputació de Barcelona fa la tasca de coordinació i Secretaria tècnica. A més de l'assemblea i la comissió executiva, en la Xarxa s'organitzen grups de treball sobre diverses temàtiques ambientals, formats per tècnics municipals, inclòs un Grup de Treball sobre el consum responsable, que funciona des de fa més de 10 anys i en el qual hi participen uns 50 municipis.

La creació de la Xarxa va contribuir a impulsar un canvi cap a una perspectiva més transversal de les polítiques ambientals municipals, coincidint amb el desenvolupament de les Agendes 21 locals, i amb un marc europeu i internacional favorable. A més d'oferir un marc de reflexió, de col·laboració i suport als municipis, la Xarxa actua com a interlocutor i representant dels seus socis davant d'organismes nacionals o internacionals.

Un dels grups de treball de Xarxa és el Grup de treball d'Economia circular i verda, el qual, dona suport a les accions coordinades i transversals que relacionen aspectes d'economia circular i verda i gestió de residus amb altres temàtiques de treball de la Xarxa.

⁴⁷ <https://www.diba.cat/es/web/xarxasost/consumresponsableresidus>

El Grup de treball incorpora una Comissió de Compra pública Sostenible. Comissió específic vinculada al projecte europeu SPP regions de compra pública sostenible/⁴⁸.

El projecte SPP Regions promou la creació i/o ampliació de 7 xarxes regionals europees d'administracions locals que treballen conjuntament en matèria de contractació pública sostenible (SPP) i contractació pública innovadora (PPI).

Les xarxes de municipis es marquen l'objectiu de col·laborar per a l'elaboració de licitacions que contribueixin a trobar solucions eco-innovadores, i alhora generar capacitat i establir mecanismes de transferència de coneixements pel que fa a les activitats de contractació sostenible i innovadora. El conjunt de licitacions dins el projecte arribaran a assolir estalvis de 54,3 GWh / any d'energia primària i a desenvolupar energies renovables per 45 GWh / any. Les licitacions es focalitzen en contractacions relacionades amb:

- L'ús d'energia en edificis públics
- Vehicles i transport
- Alimentació i càterin

9.5 BONES PRÀCTIQUES

9.5.1 Màquines de cafè de la Guardia Urbana de Barcelona/⁴⁹

Durant el 2006, el Sector de Seguretat i Mobilitat de l'Ajuntament de Barcelona va fer un plec per la gestió unificada dels serveis de màquines d'autoserveis i expendedores de begudes calentes i fredes on s'incorporava, com a requeriment, que el cafè havia de ser de Comerç Just.

Així doncs, com a conseqüència d'aquesta acció, 19 màquines de begudes calentes de les seves instal·lacions han incorporat el cafè de Comerç Just.

Actualment, hi ha 102 màquines de begudes calentes a les dependències municipals i 3 cafeteries de gestió municipal que incorporen el cafè de Comerç Just.

9.5.2 Estalvi i eficiència energètica a instituts d'ensenyament/⁵⁰

Els serveis d'estalvi i eficiència energètica per als edificis d'escoles del Departament d'Ensenyament i l'ICAEN del Generalitat de Catalunya funcionen d'acord amb un esquema d'empresa de serveis

⁴⁸/ SPP Regions: Regional Networks for sustainable procurement. <http://sppregions.eu/catala/>

⁴⁹/ Canviem de codi. El comerç just. Guies d'educació ambiental. Ajuntament de Barcelona. 2007

⁵⁰/ GPP 2020. Activitats implantades a Catalunya. Generalitat de Catalunya, Ecoinstitut i altres. 2016

energètics, on l'empresa adjudicatària és responsable de la gestió energètica de 12 instituts d'ensenyament secundari a la província de Barcelona durant 4 anys. El servei inclou el diagnòstic i l'assessorament tècnic per a l'establiment dels paràmetres òptims d'operació en les instal·lacions, el pla de mesures d'estalvi i al formació i sensibilització. El consum d'energia anual reduït estimat és del voltant del 15%.

9.5.3 DKV celebra 10 anys com a companyia neutra en carboni⁵¹

Entre els principis de la política mediambiental i energètica de DKV, es poden destacar alguns com minimitzar els impactes ambientals derivats del consum de recursos naturals, establir programes de gestió ambiental i energètica en línia amb objectius de la política, difondre la política mediambiental i energètica entre tots els grups d'interès, apostar per productes i serveis sostenibles per prevenir la contaminació, col·laborar en projectes de millora ambiental i energètica a través d'iniciatives voluntàries, sensibilitzar els empleats en matèria mediambiental com a part de la cultura i promoure investigació sobre l'impacte del medi ambient en la salut de la població. DKV és la primera asseguradora a Europa a treballar el mesurament i verificació del cost mediambiental d'una pòlissa.

Pel que fa a la relació amb els empleats, "promou la integració dels valors empresarials per al desenvolupament personal i professional dels empleats, el benestar en l'entorn laboral, i el compromís de tots per construir un món més saludable", segons l'informe . Així, per exemple, durant 2017 va dedicar gairebé 750.000 euros a formació. A més, el 97% dels contractes són indefinits. Amb això, ha aconseguit un índex de satisfacció de la seva plantilla el 86%.

9.5.4 Adquisició i cessió de bicicletes elèctriques a la província de Barcelona⁵²

L'adquisició i cessió de bicicletes elèctriques s'emmarca dins les línies estratègiques de la Diputació de Barcelona en matèria de polítiques de mobilitat sostenible i eficiència energètica, materialitzades en el Pacte dels Alcaldes pel Clima i l'Energia.

La Diputació de Barcelona és

⁵¹ <http://www.respon.cat/dkv-celebra-10-anys-com-a-companyia-neutra-en-carboni/>

⁵² http://www.sppregions.eu/fileadmin/user_upload/Tenders/SPP_Regions_Tender_model_template_eBikes_CAT.pdf

un dels coordinadors regionals del Pacte dels Alcaldes i ofereix suport tècnic, econòmic i material als municipis que es volen adherir i aconseguir els objectius del Pacte.

L'any 2008 la Diputació de Barcelona va iniciar un programa de cessió de bicicletes convencionals dirigides als cossos de Policia local. L'any següent es va ampliar a la resta de treballadors municipals. Amb els anys, aquest programa ha anat evolucionant cap a la mobilitat elèctrica, com a model de mobilitat tova i eficient en el marc dels serveis municipals. En total, en el marc del programa des del 2008 s'han cedit 451 bicicletes (tant convencionals com elèctriques). Un total de 226 municipis o entitats municipals de la demarcació de Barcelona s'han beneficiat d'aquest servei. L'any 2016, ha representat un veritable punt d'inflexió, ja que s'han entregat 201 unitats de bicicletes elèctriques a 103 municipis, un volum molt superior a qualsevol dels anys anteriors.

L'adquisició de les bicicletes elèctriques s'ha fet mitjançant un contracte de subministrament. El contracte es va adjudicar el 6 de juliol de 2016 a l'empresa Freeel Ecomoving Solutions, SL, una nova petita empresa catalana del sector.

Cada ens local pot sol·licitar fins a un màxim de 4 bicicletes i el repartiment s'efectua segons diversos criteris de valoració, que afavoreixen als municipis més petits, al treball en xarxa (Xarxa de Ciutats i Pobles cap a la Sostenibilitat, Pacte d'Alcaldes, Red de Ciudades por la Bicicleta, etc.) i a aquells de demostren un major compromís d'utilització a llarg termini. La Diputació de Barcelona ofereix gratuïtament la cessió d'aquest material com a eina de suport als municipis.

Impactes ambientals

Amb l'ús de les 201 bicicletes elèctriques cedides als municipis l'any 2016 s'evitarà l'emissió de més de 9,6 tones de CO₂ anuals i el consum de 32,10 MWh d'energia primària. Addicionalment, s'han reduït les emissions de NOx i micropartícules en suspensió (PM).

9.5.5 Barcelona de serveis municipals (B:SM)⁵³

L'any 2001 es va implantar el primer Sistema de Gestió de la Qualitat (SGQ), a través de la norma internacional ISO 9.001:2008 i el 2006 integrat amb medi ambient (SGQMA), segons el reglament europeu EMAS, que posteriorment es va adaptar a ISO 14.001:2004.

S'ha implementat l'SGQ a tota la companyia, s'ha aconseguit una gestió més eficient dels recursos i s'han normalitzat els processos. Aquests sistemes de gestió permeten, a més, ser més eficaços i incorporar la filosofia de la millora contínua al treball diari.

⁵³/ <http://ctesc.gencat.cat/experiencies/10560431.html>

El compromís mediambiental, públic i voluntari, de B:SM es relaciona amb l'Agenda 21 de Barcelona. Es remunta a una trajectòria iniciada i treballada amb el primer Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat 2002-2012, signat el 2004 pel Zoo, el 2005 per Montjuïc, el 2007 per Tibidabo seguit de la signatura conjunta de tot B:SM el 2010.

També es va aprovar el Pla d'Acció de Sostenibilitat del Zoo en el marc del compromís ciutadà per la sostenibilitat de l'Agenda 21 de Barcelona. Destaquen: Produir compostatge amb les femtes dels animals del Zoo, el projecte "El Zoo millora la terra" (rebut el Premi de la Setmana Europea de Prevenció de residus), entre d'altres.

Es va participar al Pla de Prevenció de Residus de l'Ajuntament. Per l'activitat dels diferents negocis de B:SM, l'empresa es considera un gran generador. La seva contribució a la generació de residus a la ciutat és important i per tant, la seva implicació en les actuacions previstes al Pla de Prevenció de Residus també.

Dins l'àmbit social, anualment, l'Ajuntament estableix una quantia que ha de ser adjudicada a través de la reserva social Persones perceptors de renda mínima d'inserció. Principalment: Persones amb discapacitat reconeguda igual o superior al 33%, dones víctimes de la violència de gènere (física o psíquica) i persones víctimes de violència domèstica, joves majors de setze anys i menors de trenta provinents d'institucions de protecció de menors.

A B:SM es té la voluntat de fomentar els objectius socials en la contractació. En aquest darrers anys s'ha incrementat gairebé un 40%.

Tot el personal de l'empresa disposa, segons s'inclou al Conveni, de millores de conciliació de vida familiar i laboral com permisos retribuïts per cura de fills o familiars, jornades laborals continuades, reducció de jornada graciable al personal amb jornada intensiva alguns dies de l'any, elecció de centre base/zona, torns específics per facilitar la conciliació...

També es disposen d'avantatges com ajuts econòmics per natalici, escolar i per al personal amb fills discapacitats, dies de permís sense remunerar a banda dels dies d'assumptes personals, complement per malaltia o accident, assegurança d'accident, fons d'ajuda econòmica, bestretes, bonificació als aparcaments de la xarxa B:SM, del 50% en rotació i del 35% en abonaments.

A B:SM promouen i participen en accions per al benefici de la societat i en col·laboració amb organitzacions sense ànim de lucre per tal de relacionar-se amb la comunitat. El 2016 B:SM s'ha adherit al Pacte Mundial de les Nacions Unides, ratificant públicament el compromís de la companyia d'assumir un paper de liderat ge en les àrees de Dret s Humans, Drets Laborals, protecció del medi ambient i anticorrupció.

9.5.6 Cirprotec^{/54}

Durant el 2016, després d'haver estat seleccionada, Cirprotec ha participat en el programa RSE.Pime, organitzat per l'associació empresarial Respon. cat. Per mitjà del procés de capacitat i consultoria, l'empresa ha pogut identificar les seves bones pràctiques i les àrees de millora.

Encara que Cirprotec no disposava fins ara d'una política de responsabilitat social, dins del marc del programa RSE.Pime s'han pogut dur a terme accions d'identificació de grups d'interès i de línies estratègiques en matèria de sostenibilitat i responsabilitat social.

La gestió i posada en valor de les persones que treballen a Cirprotec és un dels eixos centrals de l'organització. Fomenten la implicació de tothom en la consecució dels objectius de sostenibilitat. En aquest sentit, han definit una política anticorrupció i un codi de conducta corporativa, entre d'altres i junt amb iniciatives ambientals, encaminades a seguir fent de Cirprotec una empresa responsable.

Diverses iniciatives i polítiques de l'organització es troben en un marc de compromís de responsabilitat amb l'entorn. En concret, trobem les certificacions de qualitat (ISO 9001) i de medi ambient (ISO 14001) com a punt de partida de la gestió responsable del vector ambiental. Actualment, Cirprotec estan considerant l'adhesió al Pacte Mundial de les Nacions Unides per enfortir el seu compromís, no tan sols en el vessant ambiental, sinó també en la resta de vessants.

L'enfocament centrat en les persones és un dels principals valors de Cirprotec. Optimitzar les condicions de treball i potenciar un bon clima laboral basat en la cultura del mèrit i l'excel·lència són aspectes promoguts per l'empresa, posant en el centre de les seves prioritats l'equip humà. És per aquest motiu que disposa d'un departament consolidat de recursos humans.

L'enquesta de clima laboral, elaborada anualment, permet conèixer la valoració dels treballadors sobre les condicions laborals i les seves preocupacions a l'organització. Així mateix, els resultats obtinguts s'analitzen i s'identifiquen les àrees de millora, cosa que ajuda a establir els objectius de RH per l'any següent. D'aquesta manera, les opinions dels treballadors queden integrades en l'estratègia de personal i d'altres àrees que puguin donar suport a la millora de l'entorn laboral, transformant els resultats de l'enquesta en mesures concretes.

Cirprotec posa gran èmfasi en garantir la seguretat dels seus treballadors, assegurant el compliment normatiu de les instal·lacions així com la realització de formació en seguretat i prevenció. En aquest sentit, Cirprotec disposa d'una plantilla conscient i coneixedora dels possibles riscos i mesures preventives dels seu lloc de treball. Una altra mesura és la realització d'avaluacions, cada vegada amb més freqüència, per assegurar les condicions de l'entorn i la salut i seguretat dels treballadors. Així mateix, els grans clients de Cirprotec els auditen i en

54/ <http://www.respon.cat/>

els qüestionaris incorporen una part enfocada a la prevenció de riscos, a la qual l'entitat dona compliment amb les seves mesures. La superació de dies sense accidents es recompensa amb la celebració d'una festa.

La creació d'un protocol d'actuació davant casos d'assetjament és una altra mesura encaminada a garantir el benestar dels treballadors. Així mateix, promouen la igualtat d'oportunitats. Cirprotec, a diferència de la resta del sector, disposa d'una paritat entre homes i dones, també en fàbrica, en un sector compostat majoritàriament per homes.

Cirprotec descriu com a objectiu principal el ser reconeguts com a especialista en el seu sector, assegurant l'alta qualitat i innovació en productes i serveis alhora que respectant el medi ambient i garantint l'eficiència i sostenibilitat de la seva activitat.

Amb aquest objectiu establert, l'empresa ha desenvolupat una estratègia desplegada a través d'un Sistema integrat de Gestió de la Qualitat i el Medi ambient i que impulsa la implicació de tota la plantilla i dels col·laboradors de l'empresa.

En el marc d'aquesta estratègia, Cirprotec ha obtingut la certificació de la ISO 14000 i la ISO 9001 per reflectir el seu compromís amb la gestió dels impactes ambientals i la garantia de qualitat dels seus serveis i productes.

Juntament amb l'aposta per la R+D, l'organització treballa en fomentar la millora contínua dels processos i en tots els seus àmbits, des del disseny fins al servei post-venda. Actualment, s'està integrant l'enfocament de cicle de vida en el disseny dels productes.

Així, l'estratègia ambiental i de qualitat es concreta en diversos objectius, fites i indicadors específics que són avaluats i aprovats periòdicament per la Comissió de Qualitat i Medi Ambient. La revisió i canvis de l'estratègia es comunica a totes les persones que treballen per Cirprotec i es troba a disposició del públic a la seva pàgina web.

Cirprotec considera fonamental la implicació dels treballadors en la consecució dels objectius estratègics de l'empresa. En aquest sentit, fa tres anys es va elaborar un Manual de Bones Pràctiques, publicat per la direcció, per al qual també es realitza una formació inicial específica. Eventualment també s'envien correus als treballadors per fomentar la conscienciació ambiental i recordar la importància de la implicació de tothom.

Una de les iniciatives més destacades és la reducció contínua de residus i, en concret, d'embalatges, així com el foment del reciclatge en les àrees de producció. L'organització està plantejant desenvolupar normes d'actuació concretes en aquest sentit i millorar la reducció de residus en altres aspectes com els gots de cafè.

Una altra àrea en la qual estan realitzant millores és en l'eficiència energètica. Concretament, es fa un seguiment del consum energètic i s'ha aconseguit reduir-lo. Van millorar la instal·lació d'aire condicionat i tenen sobre la taula un projecte de substitució de llumeneres per il·luminació LED.

Finalment, Cirprotec intenta fer extensible el seu compromís ambiental a la cadena de valor, motiu pel qual té en compte criteris ambientals i de qualitat en la selecció de proveïdors. Acostumen a demanar certificacions i han realitzat, en certes ocasions, avaluacions in situ, així com altres referències, segons la tipologia del proveïdor. Tanmateix, l'organització aposta per la contractació de proveïdors locals arribant a obtenir el 80% dels materials de proveïdors catalans.

En l'avaluació dels proveïdors, Cirprotec també avalua les pràctiques socials i laborals de certs proveïdors. Al mateix temps, donen compliment a la petició de clients de no utilitzar materials provinents de zones de conflicte.

Per altra banda, l'organització col·labora amb universitats ajudant a estudiants. També estableix convenis amb les mateixes donant l'oportunitat a estudiants de realitzar pràctiques a l'empresa al mateix temps que fomenten l'atracció de talent.

L'acció social de Cirprotec també consisteix en donacions a diferents fundacions, com per exemple la Fundació Vicenç Ferrer, així com la participació en iniciatives socials com el Banc d'Aliments. Cirprotec està desenvolupant una estratègia de sostenibilitat i ha identificat els seus grups d'interès i els eixos estratègics d'acció en responsabilitat social, i actualment està considerant la selecció d'indicadors adients de gestió de la seva estratègia de responsabilitat social. Aquests indicadors seran útils si decideixen publicar el seu primer informe de responsabilitat social.

9.6 MÉS INFORMACIÓ

- Compra pública sostenible
<http://comprasostenible.net/>
- Projecte contractació pública baixa en carboni
<http://www.gpp2020.eu/es/inicio/>
- Compra i contractació pública verda
http://territori.gencat.cat/ca/01_departament/07_perfil_de_contractant/compra_contractacio_publica_verda/guies_per_a_lambientalitzacio/
- Premi Catalunya Ecodisseny
http://residus.gencat.cat/ca/ambits_dactuacio/sensibilitzacio/premis_medi_ambient/premi-catalunya-ecodisseny-2017/indexb.html
- Residu recurs
<http://www.residuorecurso.com/ca/>

- Plans de mediambient. Departament de Territori i sostenibilitat
http://territori.gencat.cat/ca/01_departament/05_plans/02_plans_sectorials/mediambient/
- Consell d'iniciatives locals per la medi ambient de les comarques gironines (CILMA)
<http://www.cilma.cat/categories/tematiques/compres-verdes/>
- Associació Catalana de Municipis
<https://www.acm.cat/>

10. BIBLIOGRAFIA

- *Adquisiciones ecológicas. Manual sobre la contratación pública ecológica*. 3ª edición. La tercera edición del manual s'ha recopilat en el marc del Contracte n. 071201/2014/692772//SER/ ENV.F.1 entre la Comissió Europea i ICLEI - Goverss Locals per a la Sostenibilitat, amb el suport de Public Procurement Analysis (PPA).
- *Análisis de la Compra Pública Innovadora: Oportunidades para las empresas de TEDAE*, Asociación Española de Empresas Tecnológicas de Defensa, Aeronáutica y Espacio. Octubre de 2014.
- *Cuaderno de Ideas. Compra pública de innovación*. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc. Maig de 2016.
- *Contratación y compra pública sostenible e innovadora. Documento preliminar del Grupo de Trabajo 6 del CONAMA 2016*. Coordina: Asociación para la Sostenibilidad y el Progreso de las Sociedades, 2016.
- *Estado de desarrollo de la compra pública verde en España*. José Luis de la Cruz Leiva. Fundación General de la Universidad de Alcalá. Aportación al CONAMA 2014.
- *GUÍA 2.0 para la Compra Pública de Innovación*. Direcció General d'Innovació i Competitivitat. Ministeri d'Economia i Competitivitat.
- *Guía para autoridades públicas sobre la contratación pública de innovación*. Procurement of Innovation Platform, ICLEI – Goverss Locals per a la Sostenibilitat.
- *Guía para la participación de los trabajadores y sus representantes legales en las políticas de responsabilidad social empresarial*. Institut Sindical de Treball, Ambient i Salut, CCOO d'Indústria i PRO. Any 2016. Projecte SCORE.

ENLLAÇOS D'INTERÈS

- European Commission, 2012. Green Public Procurement. A collection of good practices. Disponible a:
http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/GPP_Good_Practices_Brochure.pdf
- José Luis de la Cruz Leiva, 2014. Estado de desarrollo de la compra pública verde en España. Fundación General de la Universidad de Alcalá. Disponible a:
<http://www.conama.org/conama/download/files/conama2014/CT%202014/1896711304.pdf>
- IHOBE (Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc), 2007. Buena práctica. Introducción de criterios ambientales en els pliegos de contratación del servicio de limpieza. Disponible a: http://www.ihobe.eus/documentos/MCCPV/BP7_cast.pdf
- UNEP, 2013. Sustainable public procurement: A global review. Disponible a:
[http://www.unep.org/resourceefficiency/Portals/24147/SPP_Full_Report_Dec2013_v2%20NEW%20\(2\).pdf](http://www.unep.org/resourceefficiency/Portals/24147/SPP_Full_Report_Dec2013_v2%20NEW%20(2).pdf)
- OECD, 2015. Going Green: Best practices for sustainable procurement. Disponible a:
https://www.oecd.org/gov/ethics/Going_Green_Best_Practices_for_Sustainable_Procurement.pdf
- City of Sydney, 2013. Green Environmental Sustainability Progress Report. Disponible a:
http://www.cityofsydney.nsw.gov.au/__data/assets/pdf_file/0015/132243/Report-Green-Environmental-Sustainability-Progress-Report-Quarter-2-201213.pdf
- Appolloni A., Sun H., Jia F. i Li X., 2014. Green Procurement in the private sector: a state of the art review between 1996 and 2013. Journal of cleaner production. Disponible a:
<https://www.researchgate.net/publication/265468789>
- ILO SME Unit, 2016. Good procurement practices and SMEs in global supply chains: What do we know so far? Publicacions de l'Organització Internacional de Treball. Disponible a:
http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_emp/---emp_ent/---ifp_seed/documents/publication/wcms_486227.pdf
- Pàgina web d'EPEAT, 2013. "Ford Motor Company Case Study". Disponible a:
<http://www.epeat.net/ford-motor-company/>
- Nestlé, 2013. Nestlé Responsible Sourcing Guidelin. Disponible a:
http://www.nestle.com/asset-library/documents/library/documents/corporate_social_responsibility/nestle-responsible-sourcing-guidelines.pdf
- www.cityswitch.net.au
- Google, 2016. Achieving Our 100 % Renewable Energy Purchasing Goal and Going Beyond. Disponible a: <https://static.googleusercontent.com/media/www.google.com/en//green/pdf/achieving-100-renewable-energy-purchasing-goal.pdf>

- Ajuntament de San Sebastián, 2017. “¿Qué es la compra verde?”. Disponible a: www.donostia.eus
- Govern Basc, 2016. Programa de compra y contratación pública verde del País Vasco 2020. Disponible a: http://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/compraverde/es_def/adjuntos/ACG_AnexoProgramaCompraVerde.pdf
- CEREM, 2015. “¿Qué es la compra pública?”. <http://www.cerem.es/blog/que-es-la-compra-publica-verde>
- Ajuntament de Barcelona, 2013. Informe ambiental. Barcelona, ciutat compromesa amb el medi ambient. Disponible a: http://www.ajsosteniblebcn.cat/informe-ambiental-2013-ambientalizacion-municipal_57941.pdf
- Govern d'Aragó, 2009. 2º Catálogo de criterios, productos y proveedores para compras verdes. Disponible a: http://www.aragon.es/estaticos/GobiernoAragon/Departamentos/AgriculturaGanaderiaMedioAmbiente/MedioAmbiente/Documentos/Areas/EducaSensib/catalogo_comprasverdes.pdf
- EcoinTELigencia. “Modelo de compras responsable: criterios sociales”. Disponible a: <http://www.ecointeligencia.com/2016/02/modelo-compras-responsable-criteris-socials/pdfGu%C3%ADa+para+la+implementaci%C3%B3n+de+un+modelo+de+gesti%C3%B3n+de+compras+verdes.pdf>
- IHOBE, 2013. Comprometidos con la tracción ambiental en la cadena de suministro. Disponible a: <http://www.basqueecodesigncenter.net/Publicaciones/ficha.aspx?IdMenu=ea-b5beb3-997d-433d-a976-7131ac06088e&Cod=d142e92a-3ced-4628-b6d1-d3da3a0c-b834&Idioma=es-ES&Tipo=>
- International Green Purchasing Network (IGPN), 2003. “Concept and significance of Green Purchasing”. Disponible a: [http://www.igpn.org/workshop/pdf/Presentation%20by%20H%20Sato%20\(English\).pdf](http://www.igpn.org/workshop/pdf/Presentation%20by%20H%20Sato%20(English).pdf)
- IHOBE, 2011. Etiquetado ambiental de producto. Guía de criterios ambientales para la mejora de producto. Disponible a: https://www.ecoembes.com/sites/default/files/archivos_publicaciones_empresas/guia-etiquetado-ambiental-18.pdf
- CRANA, 2009. Compras sostenibles para PYMES. Disponible a: http://www.mas-business.com/docs/Compras_Sostenibles_PYMES.pdf
- Proyecto ENECO, 2012. Guía de compras responsables. Disponible a: http://www.crana.org/themed/crana/files/docs/057/147/guia_eneco.pdf
- Foro Pro Clima Madrid, 2013. Catálogo de iniciativas ambientales por empresas. Disponible a: <https://www.madrid.es/portales/munimadrid/es/Inicio/Medio-ambiente/Publicaciones/Jornada-Monografica-Foro-pro-clima-2013-Promocion-movilidad-sostenible/?vgnnextfmt=default&vgnnextoid=70bdf19348666410VgnVCM2000000c205a0aRCRD&vgnnextchannel=f6ff79ed268fe410VgnVCM1000000b205a0aRCRD>

ANNEXOS

ANNEX I. EXEMPLES D'INICIATIVES DE CVSR DESENVOLUPADES A L'ESTAT ESPANYOL

A continuació es descriuen alguns exemples de les actuacions de diferents administracions públiques de l'àmbit espanyol que destaquen per la seva amplitud de desenvolupament, ambició en els objectius o innovació en el seu plantejament.

Criteris de classificació

- Criteris ambientals en el procés
- Criteris ambientals i socials en el procés
- Criteris socials en el procés
- Criteris d'innovació en el procés

Compra i contractació pública verda	Des de la Generalitat de Catalunya s'ha promogut l'ambientalització dels acords marc de serveis de neteja de la Comissió Central de Subministraments (serveis de neteja, energia, vehicles, paper, material d'oficina, missatgeria, etc.). Els anys 2005 i 2009 es van aprovar sengles acords vinculats amb les compres públiques verdes: un pel qual es va constituir la Comissió de Seguiment de l'Ambientalització en la contractació administrativa i un altre amb mesures i instruccions en matèria de contractació pública. Com a resultat d'això, el 2010 els contractes relacionats amb el paper i material d'oficina, com tòners i tintes, mobiliari, neteja, electricitat, informàtica i transport de la Generalitat catalana ja tenien en compte criteris ambientals. El 2012 es va crear un grup de treball format per representants de l'Ajuntament de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona amb l'objectiu d'integrar la compra socialment responsable com a eix transversal en les compres públiques de les tres administracions. Més recentment, el juny de 2016, el Govern català va aprovar el Pla nacional de compra pública d'innovació 2016-2020.
Contractes amb centres especials d'ocupació	La Comunitat Valenciana va contractar, l'any 2015, els serveis de manteniment de jardins dels Serveis Centrals de la Conselleria de Transparència, Responsabilitat Social, Participació i Cooperació a través d'un contracte reservat a centres especials d'ocupació. L'Ajuntament de Getxo (País Basc), en el plec de clàusules administratives per a la contractació per gestionar el projecte d'inserció i desenvolupament local per a l'ocupació de persones amb dificultats d'accés al mercat de treball en hostaleria-formació i zona de nens, va incloure-hi clàusules socials tals com la contractació de persones amb dificultats d'accés a l'ocupació.

Compra i contractació pública verda

El **Govern Basc**, a través del Departament de Medi Ambient i Política Territorial, està impulsant la compra i contractació pública verda entre les administracions basques des de l'any 2008. Les compres públiques verdes ja suposen aproximadament el 14 % del PIB de la regió. Des d'IHOBE (Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc) s'ha treballat en el desenvolupament de plecs tècnics que incloguin criteris ambientals en la majoria dels productes i serveis contractats habitualment per les administracions. També s'han recollit exemples reals de plecs de condicions de contractació i compres públiques verdes en diferents àmbits de l'administració regional. S'han creat diversos grups de treball que intenten avançar en el desenvolupament normatiu i tècnic de les compres públiques verdes al País Basc. El 2010 va publicar el *Manual práctico de compra y contratación pública verde*, que recull la normativa a tots els nivells rellevants sobre el tema i exemples de criteris ambientals que es poden utilitzar, així com experiències d'èxit i innovadores de compres públiques verdes, tant del País Basc com de fora.

El 2016 va publicar el *Programa de compra y contratación pública verde del País Vasco 2020*, que estableix el marc d'actuació necessari per mobilitzar l'Administració basca en el seu conjunt i aconseguir que interioritzi i assumeixi la variable ambiental en la seva compra i contractació. En concret, es pretén que, el 2020, el 50 % de les compres públiques de la regió es facin seguint criteris ambientals. Es van fer reunions de reflexió i contacte amb representants del Govern basc, diputacions i administracions locals per identificar els objectius generals i concrets del Programa, així com les àrees on calia treballar amb més intensitat i les oportunitats de desenvolupament econòmic, social i ambiental resultat d'aquest esforç. Algunes de les mesures incloses en aquest programa són la posada en marxa de programes pilot en àmbits nous, l'execució de plecs de condicions que serveixin com a exemple en la contractació dels productes i serveis prioritaris, suport tècnic a les administracions, revisió de contractes públics existents, promoure la compra pública centralitzada, integrar la compra verda en l'oferta formativa, implicar els fabricants i proveïdors en el procés de disseny de compres verdes, difondre bones pràctiques i monitorar resultats.

Amb l'objectiu de promoure la sostenibilitat en els municipis bascos, el 2002 es va crear l'[Udalsarea21](#), la Xarxa Basca de Municipis cap a la Sostenibilitat, que és el fòrum de coordinació i cooperació que dinamitza les Agendes Locals 21 dels municipis bascos i impulsa l'execució dels plans d'acció. Actualment està formada per 203 municipis. Una de les seves àrees de treball és la promoció de compres públiques verdes. A més, IHOBE publica informes periòdics sobre l'evolució de las compres públiques verdes en les diferents institucions basques. Així mateix, recullen l'actualitat destacada en la matèria, tant de l'àmbit europeu com del País Basc o de la resta de l'Estat.

Compres públiques verdes

Andalusia ha creat recentment la Xarxa Andalus de Compra Pública Sostenible. És un projecte creat per la Federació Andalus de Municipis i Províncies (FAMP) i l'Agència Provincial de l'Energia de Cadis. La xarxa té per objectiu donar suport a les activitats que desenvolupen compres públiques sostenibles en el territori i oferir un marc per a la cooperació entre les administracions públiques i les empreses aplicant models de gestió pública sostenible. La iniciativa forma part del projecte europeu Greens, en el qual participen 14 entitats més de 8 països europeus (Itàlia, Suècia, Xipre, Espanya, Alemanya, Lituània, Eslovènia i Bulgària) i forma part del Programa Horitzó 2020. El projecte té com a objectiu "capacitar les autoritats i els treballadors públics en l'aplicació correcta de les polítiques de compra pública sostenible, especialment pel que fa a productes i serveis consumidors d'energia". El 2006 la Junta d'Andalusia ja havia aprovat el Programa de compra pública, ètica i sostenible.

A l'**Aragó**, el Departament de Desenvolupament Rural i Sostenibilitat va publicar el 2009 el II Catálogo de criterios, productos y proveedores sobre compras verdes. Aquesta publicació formava part del pla d'acció que incloïa més de 150 mesures destinades a mitigar les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle i a adaptar-se millor als efectes del canvi climàtic para donar compliment als objectius de l'Estratègia Aragonesa de Canvi Climàtic i Energies Netes (EACCEL). El catàleg incloïa prop de 400 referències d'empreses, proveïdors i productes sostenibles respectuosos amb el medi ambient, tant en la seva fabricació com en el seu ús. El treball de promoció de les compres públiques verdes ja havia començat el 2004, amb la realització de diversos seminaris sobre el concepte i les mesures d'implantació. Els acords de Govern de 2005 i 2007 en relació amb la lluita contra el canvi climàtic van ser importants en l'impuls donat a la compra pública verda a la regió. Sota l'acord de 2005 es van fer auditories de consum d'energia i aigua en diversos edificis públics de la regió. Sota l'acord de 2007 se substitueixen lluminàries per tecnologia més eficient i s'inclouen criteris ambientals en els contractes de neteja, en la compra de material d'oficina i ofimàtica i en l'adquisició de vehicles.

Un altre dels territoris que porta més temps treballant de manera activa la promoció de les compres públiques verdes en les seves administracions públiques és **Catalunya**. Després que el 2009 s'aprovés l'acord del Govern de mesures en matèria de contractació pública, s'ha treballat per incorporar de manera progressiva els criteris ambientals en les principals homologacions de proveïdors en el marc del Sistema Centralitzat de Compres de la Generalitat. Amb l'objectiu de formar i informar els treballadors de les administracions implicades, així com de les empreses contractistes, la Direcció General de Qualitat Ambiental del Departament de Territori i Sostenibilitat ha elaborat les guies següents que permeten als departaments i a les empreses públiques adscrites incorporar criteris ambientals en els seus contractes:

- Guia de solvència tècnica i gestió ambiental
- Guia d'ambientalització de menjadors col·lectius
- Guia d'esdeveniments ambientalment correctes
- Guia d'ambientalització de la contractació del tèxtil
- Guia per a la compra verda de vehicles
- Guia per a l'adquisició verda de vehicles. Adreçada a empreses i públic en general
- Guia per a l'adopció de criteris mediambientals en els contractes de manteniment d'instal·lacions d'edificis

COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

Clàusules socials en la contractació pública	La Comunitat Autònoma de Castella i Lleó, a través de l'Acord 59/2012, de 26 de juliol, pel qual s'aproven directrius vinculants per als òrgans de contractació de l'Administració de la Comunitat de Castella i Lleó sobre incorporació de clàusules socials en la contractació pública, va establir que els òrgans de contractació, en el moment de definir l'objecte del contracte, i sempre que la seva naturalesa ho permeti, inclouran de manera expressa el valor social de les obres, els productes o els serveis que necessitin contractar, tals com el foment de l'ocupació de persones en situació o en risc d'exclusió social, la inserció laboral de persones amb discapacitat, el foment de l'estabilitat en l'ocupació, la promoció de la igualtat efectiva entre dones i homes i l'impuls de mesures de conciliació de la vida familiar i la vida laboral a les empreses.
Conciliació de la vida familiar i la vida laboral	L'Ajuntament de Castelló va incloure en el contracte del servei d'Escola de matí i vesprada del curs 2012-2013, condicions per facilitar la conciliació de la vida familiar i la vida laboral, atenent nens en horaris adequats a jornades laborals no coincidents amb els horaris escolars habituals (de 7:30 a 9:00 i de 17:00 a 18:30 hores) i afavorir la incorporació de les dones i els homes al món laboral en condicions d'igualtat, especialment la de dones víctimes de violència de gènere.
Compra i contractació pública verda i socialment responsable	En l'àmbit de l'Administració local, l'Ajuntament de Barcelona és una de les administracions pioneres. L'any 2001, va institucionalitzar el Programa Oficina Verda per al conjunt de l'Administració local. Al principi només es va treballar en la incorporació de criteris ambientals en les contractacions centralitzades, els grans contractes gestionats per l'Àrea de Serveis Urbans i Medi Ambient i en els contractes d'obres gestionats pel Patronat Municipal de l'Habitatge. Uns quants anys més tard, el 2006, el treball es va estendre a tot tipus de contractacions i es va aprovar el Programa Ajuntament Sostenible (A+S), pel qual s'establien els objectius ambientals i socials que haurien de formar part dels objectius municipals. Aquests objectius es van acordar durant un procés participatiu que va involucrar més de 300 treballadors públics. A més, des del Programa A+S es treballa de manera habitual amb ONG, universitats i col·lectius socials, ambientals i empresarials. Com a part del Programa A+S també es van aprovar els mecanismes per executar el programa: formació, informació, assessorament tècnic específic i desenvolupament de les eines necessàries per donar compliment als objectius del programa. El 2013 es va aprovar la Mesura de Govern i el Decret d'Alcaldia per a la contractació pública responsable amb criteris socials i ambientals, i el 2015, les Instruccions tècniques per a l'aplicació de criteris de sostenibilitat. Com a resultat de tot aquest treball, s'han incorporat criteris ambientals en el 100 % dels contractes municipals (electricitat, equips informàtics, esdeveniments, fusta, material d'oficina, neteja i recollida selectiva de residus d'edificis, paper, productes tèxtils, projectes d'obres, serveis d'alimentació, vehicles i, finalment, verd urbà i biodiversitat). Aquests són alguns dels resultats destacables d'aquests contractes: el 100 % de l'energia elèctrica consumida per tots els equipaments i les instal·lacions de l'Ajuntament de Barcelona, els seus instituts municipals i els organismes associats és d'origen renovable, la qual cosa va suposar, només el 2014, una reducció de 44.215,3 tones de CO₂ associades a la producció d'energia elèctrica; des de l'any 2001, s'inclouen criteris de sostenibilitat en els contractes d'adquisició dels equips informàtics; el 100 % de les guarderies municipals ofereixen alimentació d'origen ecològic; el 70 % del paper utilitzat és reciclat, i el 78 % de la fusta té algun tipus de certificació de sostenibilitat.

Criteris socials i ambientals en contractes de neteja de carrers i recollida d'escombraries	El nou contracte de neteja de carrers i recollida d'escombraries que va licitar l'Ajuntament de Barcelona el 2009 va incloure una sèrie d'elements que ajudaven a millorar la sostenibilitat ambiental del servei, tals com més freqüència en el servei de neteja, vehicles més eficients, ús de combustibles més nets i vehicles de baix nivell de soroll, separació de la brossa orgànica i col·locació de contenidors de reciclatge per tota la ciutat. Per permetre la participació de petites empreses, el contracte de la ciutat es va dividir en quatre àrees i es va treure un concurs per a cada una d'elles. Altres criteris ambientals que formaven part del plec de condicions incloïen la implantació de mesures d'eficiència en el consum d'aigua durant el procés de neteja de maquinària, reciclatge de deixalles o mesures d'eficiència energètica en les instal·lacions de neteja. Finalment, cada lot va ser guanyat per una empresa diferent. D'entre els resultats ambientals d'aquest contracte públic destaquen la reducció del soroll, l'ús de combustibles alternatius (35 % biodièsel, 35 % gas i 35 % dels vehicles són elèctrics o híbrids). El nombre de punts de reciclatge ha augmentat un 37 % i la recollida separada de la brossa orgànica s'ha estès per tota la ciutat. En total, 5.000 persones treballen en aquest servei. En paral·lel, l'Ajuntament de la ciutat va posar en marxa campanyes d'educació sobre la separació correcta dels residus i el reciclatge.
Criteris socials en la compra i contractació pública	L'Ajuntament de Madrid ha estat pioner en la introducció de clàusules socials en els seus contractes de compra i contractació pública. Es tracta de clàusules que premien polítiques d'igualtat, l'estabilitat en l'ocupació, les condicions laborals i l'accessibilitat. Es valoren millor les empreses que presentin millors condicions de treball, incloent salaris millors, estabilitat en l'ocupació, la promoció de la formació contínua als seus treballadors o que es faciliti la conciliació amb la vida personal.
Criteris ambientals en la contractació de serveis	Un exemple molt específic de la introducció de criteris ambientals és el de l'Hospital Universitari d'Orense, gestionat pel Servei Galleg de Salut (SERGAS). El 2011, el SERGAS va rebre 72 milions d'euros de fons europeus a través del Ministeri d'Economia i Competitivitat per posar en marxa dos programes d'innovació. Un tenia com a objectiu que l'hospital fos eficient en el consum d'energia a través de la implantació de mesures d'estalvi d'energia i a través de l'ús de programes que permetessin millorar-ne l'ús. Per aconseguir l'objectiu es va treballar en la selecció de criteris específics i especificacions tècniques que es poguessin utilitzar en la selecció dels proveïdors dels serveis. De manera complementària a aquest contracte, SERGAS es va marcar una sèrie d'objectius ambientals i d'estalvi d'energia, en la mateixa direcció que els que estaven inclosos en el contracte de l'Hospital Universitari d'Orense. Eren els següents: generar el 100 % de l'energia utilitzada per a l'aigua calenta sanitària i la calefacció amb biomassa i cogeneració per assegurar un servei energètic sense producció de CO₂, generar la meitat de l'energia necessària per a l'aire condicionat i el 70 % de l'electricitat a través de sistemes de cogeneració i recuperació de la calor. Es calcula que les mesures posades en marxa a través d'aquest programa de contractació pública verda tindran com a resultat una reducció del 15 % del consum d'energia primària i una reducció de més del 53 % de les emissions de CO₂. El grup de telecomunicacions EiTB (Ràdio i Televisió Basca) va traslladar les seves oficines a una nova seu el 2007. EiTB dona feina a unes 600 persones. Aquest canvi va obligar a la negociació de nous contractes de serveis, també el de neteja. El nou contracte va incloure criteris ambientals, entre els quals la valoració d'empreses amb sistemes de gestió ambiental, l'ús de productes amb etiqueta ecològica, l'ús de materials plàstics fàcils de reciclar i l'eliminació de productes PVC. A més, les empreses adjudicatàries del servei havien de formar els seus treballadors en matèria ambiental i de salut laboral i gestionar de manera correcta els residus produïts a l'edifici. IHOBE va col·laborar amb EiTB en la definició dels criteris ambientals que es van tenir en compte en el concurs.

Criteris ambientals en la compra pública	Un altre exemple específic on s'han introduït criteris ambientals en el programa de compra pública és el de l'Empresa Municipal de Transports de Madrid (EMT). L'EMT és responsable del funcionament dels autobusos públics a la ciutat de Madrid i la seva gestió depèn de l'Ajuntament. La companyia disposa d'uns 2.000 autobusos i opera un total de 217 línies per tota la ciutat. Al llarg dels anys ha anat incorporant a la seva flota les diferents tecnologies disponibles al mercat que permeten als autobusos circular amb combustibles més nets i eficients. El 2011 va incorporar en el seu programa de compra pública de nous autobusos el requeriment que els vehicles funcionessin amb electricitat, gas natural comprimit (GNC) o sistemes híbrids. Altres criteris ambientals introduïts van ser el nivell de soroll durant el funcionament, l'impacte ambiental de les substàncies utilitzades pels autobusos com líquids de fre, gasos de l'aire condicionat, lubricants, pneumàtics o components electrònics, i finalment s'hi va incorporar la gestió dels busos antics retirats. Més recentment, l'EMT ha anunciat l'adquisició de nous autobusos elèctrics de mides diferents al llarg de 2017 i 2018.
Compra pública en innovació	L'Smart Procurement European Alliance (SPEA) és un projecte de la Unió Europea gestionat conjuntament per les ciutats de Barcelona, Eindhoven i Birmingham. El seu objectiu és fomentar i potenciar la contractació pública de solucions innovadores en l'àmbit de l'eficiència energètica en els edificis municipals de les ciutats sòcies, promovent la innovació dels serveis públics millorant-ne la qualitat i l'eficiència i, al mateix temps, donant l'oportunitat a les pimes de participar en la seva contractació pública. http://www.speaproject.eu/ El projecte Coruña Smart City va rebre una menció d'honor en els premis a la Millor Compra Pública Innovadora 2014, iniciativa de la Comissió Europea que reconeix els processos de contractació i compra de serveis i productes més innovadors d'Europa. Contracte mixt de serveis i subministrament, és la provisió, desenvolupament, suport i manteniment d'un sistema de telegestió de les xarxes de proveïment i sanejament integrat amb la Plataforma Tecnològica de Coruña Smart City i cofinançat per FEDER del Fons Tecnològic. El projecte Papirus té per objectiu introduir un nou procés de contractació pública enfocada a proveir de materials caracteritzats pel consum d'energia zero en la reparació i construcció d'edificis de quatre localitats europees, una de les quals, Sestao (Biscaia). L'Ajuntament de Valladolid ha desenvolupat una bateria de mesures per actuar en totes les fases de la contractació del seu sector públic amb l'objectiu d'incorporar la innovació com a pauta de treball en tots els seus contractes públics. Entre moltes d'aquestes mesures cal destacar: • Plans de formació per a pimes per al personal municipal • L'aprovació de la Instrucció 1/2015, pera impulsar l'eficiència i la sostenibilitat en la contractació pública de l'Ajuntament • La reserva anual de contractes específicament per a pimes innovadores • La inclusió d'una «clàusula de progrés tecnològic» en els contractes de llarga durada El Projecte SMARTZA és un dels projectes d'R+D impulsat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat (MINECO) en la convocatòria INNPACTO 2012, que pretén millorar de manera substancial l'eficiència energètica, fomentar l'ús de les energies renovables i estendre l'aplicació de les TIC a la ciutat de Zamora. L'objectiu final del projecte és aconseguir un espai urbà més habitable i sostenible, tant des del punt de vista energètic com ambiental.

FONTS DOCUMENTALS

- <http://www.transparencia.gva.es/documents/162282364/162406386/Gu%C3%ADa+de+CI%C3%A1usulas+de+Responsabilidad+Social/4420cf90-8d86-47b9-9d7c-9cddc4e0dfe9>
- http://www.madrid.es/UnidadWeb/UGNormativas/Normativa/2016/ficheros/Instruccion1_2016.pdf
- http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue57_Case_Study116_Galicia.pdf
- http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/news_alert/Issue39_Case_Study83_Madrid_alternative_vehicles.pdf
- <http://www.espormadrid.es/2017/02/un-autobus-100-electrico-en-pruebas-en.html>

ANNEX II. EXEMPLES D'INICIATIVES DE CVSR DESENVOLUPADES A LA UNIÓ EUROPEA I EN L'ÀMBIT INTERNACIONAL

Criteris de classificació

- Criteris ambientals en el procés
- Criteris ambientals i socials en el procés
- Criteris socials en el procés
- Criteris d'innovació en el procés

Compra pública verda

JAPÓ

L'any 2000 el Japó va aprovar la Llei de contractació verda, per adoptar un nou marc regulatori sobre compres verdes amb el qual tots els nivells de govern i institucions públiques havien d'incorporar criteris verds en els seus contractes públics. S'hi van incloure 246 categories corresponents a 19 tipus de productes i serveis: paper, material d'oficina, mobiliari, telèfons mòbils, serveis d'enllumenat, calefacció, uniformes i altres materials tèxtils, projectes d'obra civil, etc.

En paral·lel, i de manera complementària, des del Ministeri de Medi Ambient es va crear la Xarxa de Compradors Verds (Green Purchasing Network). Està formada per empreses privades, agències públiques, organitzacions de consumidors i ONG i manté actualitzada una base de dades de productes i serveis verds que inclouen més de 15.000 productes. La Xarxa s'encarrega de promoure la compra verda, tant en el sector públic com en el privat. Un estudi de l'any 2010 conclou que el 2005 el Govern nacional ja havia gastat prop de 162 mil milions de dòlars en aquest tipus de compres i els governs locals, 510 mil milions de dòlars. Com a àrees en què cal treballar de manera addicional s'han identificat l'ús de criteris de compres verdes per governs subnacionals i la integració de criteris socials i de compres ètiques.

SUÈCIA

Suècia va començar els seus esforços per augmentar la quantitat de productes i serveis ambientalment sostenibles el 1995. Tres anys més tard es va crear el Comitè per a la Compra Pública Sostenible i Ecològica, amb l'encàrrec d'estendre la compra pública verda per tot el país. Des de 2007, aquest país ha adoptat un pla d'acció que també inclou indicadors socials.

Des de llavors, ha desenvolupat una sèrie d'eines que apleguen criteris ambientals per ser incorporats en contractes públics per al proveïment de diferents tipus de serveis i productes. Gràcies a aquestes eines, s'ha pogut estendre el nombre d'organitzacions públiques que fan una compra pública verda per tot el país, malgrat que les compres públiques verdes són voluntàries i només algunes han de ser sostenibles de manera obligatòria (per exemple, la compra de vehicles).

Segons les dades ofertes per l'Agència de Protecció Ambiental sueca, el nombre d'institucions públiques que han incorporat criteris de sostenibilitat en les seves polítiques de compres públiques ha passat del 42 % el 2004 al 63 % el 2013. Les companyies estatals són les menys avançades en la incorporació de criteris de sostenibilitat ambiental i social en les seves compres, mentre que els ajuntaments són els més avançats i gairebé tots ja apliquen la compra verda.

Exemples de compres verdes en el consum d'energia municipal a Europa	L'AJUNTAMENT DE KOLDING (DINAMARCA) I LA COMPRA D'IL·LUMINACIÓ EFICIENT: LA IMPORTÀNCIA DEL DIÀLEG SOCIAL EN LA DEFINICIÓ DE CRITERIS DE COMPRA L'Ajuntament de Kolding és un dels pioners a Europa en el desenvolupament de les compres públiques verdes. Va començar el 1998, quan va adoptar una política municipal de compres verdes. Aquest ajuntament té 8.000 empleats i és l'empresa més gran de la regió del sud de Dinamarca. Actualment ha incorporat criteris verds en pràcticament totes les compres públiques. El 2011 van treure a subhasta pública la compra de làmpades de llum altament eficients (tecnologia LED i similars) per a ús exterior i interior. Ho van fer unint-se a d'altres ajuntaments de la regió a través del grup 12-City Purchasing Group, per, d'aquesta manera, augmentar l'escala de la compra. Per permetre que les petites i mitjanes empreses tinguessin opcions de competir en el concurs, van dividir les bombetes necessàries en tres tipus diferents (bombetes de petit voltatge, bombetes halògenes de 230 volts i bombetes de 230 volts no halògenes). Els criteris de selecció es van desenvolupar a través d'una mesa de diàleg amb proveïdors de làmpades eficients i amb el suport tècnic del Centre Danès d'Il·luminació.
	ITÀLIA I LA CONTRACTACIÓ DE SERVEIS ENERGÈTICS PER ESTALVIAR ENERGIA ALS EDIFICIS PÚBLICS: LA IMPORTÀNCIA DE MESURAR EL CONSUM ENERGÈTIC Amb la finalitat de reduir els costos de la despesa en energia i promoure la ecoinnovació en el sector dels serveis energètics, l'empresa pública encarregada de les compres públiques d'àmbit nacional CONSIP (Concessionària Servizi Informativi Pubblici), que depèn del Ministeri d'Economia i Finances, va treure un contracte marc sobre gestió del servei integrat de l'energia que incloïa la gestió del servei de calefacció, millores en l'eficiència energètica i la reducció del consum energètic i de les emissions de CO₂. El servei d'investigació i recopilació de dades de CONSIP va ser clau per començar a treballar en el procés de compra pública verda en el sector de l'energia. El 2006, CONSIP va fer un estudi d'anàlisi de costos de la factura pública vinculat a l'energia en el qual va identificar que el cost de la calefacció d'edificis públics suposava el 41 % del total de la factura de l'energia nacional i al voltant de 3,4 mil milions d'euros a l'any, el 5 % del mercat energètic italià. A partir d'aquell moment va començar la feina d'incloure criteris d'estalvi i de sostenibilitat ambiental en els contractes públics d'energia. L'objectiu era assolir millores del 5-10 % en termes econòmics i energètics. Això formava part del compromís del Govern italià de compliment de la Directiva europea 2006/32/EC, sobre eficàcia energètica i serveis energètics. Per definir les condicions del marc de contractació pública es va obrir una ronda de consultes amb empreses i les principals organitzacions sindicals. El contracte es va dividir en 5 lots. Els criteris de costos tenien un pes del 70 % i els de qualitat, del 30 % del total. Els criteris selectius incloïen especificacions tècniques sobre el rendiment energètic de l'edifici (límit mínim de temperatura interior dels edificis, instal·lació de tecnologia de mesurament del consum energètic, assistència presencial i en línia, avaluació dels consums òptims i auditoria energètica per a cada edifici) i la publicació d'un informe d'avaluació de cada un dels edificis inclosos en el contracte. Els contractes tindrien una durada variable d'entre 5 i 7 anys depenent de les característiques de l'edifici. Es va calcular que l'estalvi d'energia d'aquest contracte seria del 27 % del cost de l'energia (uns 100 milions d'euros a l'any), la reducció de 4.800 tones de CO₂ amb una inversió de 800 milions d'euros.

ESLOVÈNIA I LA COMPRA D'ENERGIA VERDA I VEHICLES EFICIENTS

Com a part de l'encàrrec de l'Agència de Contractacions Públiques, establerta el 2010, s'incloïa la incorporació de criteris verds en com a mínim la meitat de vuit tipus de productes i serveis utilitzats per les administracions públiques del país. Entre aquests productes s'incloïa l'energia, que tenia un objectiu del 100 % de compra pública d'energia verda (sobretot hidràulica i biomassa). Altres productes inclosos van ser el paper, els ordinadors i altre material electrònic d'oficina i els vehicles.

Actualment, l'agència realitza compres públiques en nom de 130 administracions públiques del país i forma part del treball desenvolupat pel Ministeri d'Administracions Públiques en la promoció de compres públiques verdes. Com a primer pas, en nom de 120 administracions públiques es va treure un concurs de compra d'energia verda que requeria un mínim del 30 % d'energies renovables o cogeneració. Finalment, l'empresa guanyadora va oferir un 60 % de producció d'energia verda.

Els criteris utilitzats en els contractes de compra de vehicles incloïen el compliment mínim de les especificacions d'emissions EURO 5 (emissió d'un màxim de 115 g/km de CO₂ per a vehicles petits i de 180 g/km en minibusos). El principal criteri de selecció, el cost d'operació durant la vida útil del vehicle.

El 2011 el Govern va aprovar un decret sobre compres verdes que estipulava els criteris ambientals a tenir en compte en la compra d'11 productes i serveis i identificava quins requeriments cal demanar a les empreses guanyadores per assegurar el compliment d'aquests criteris.

Exemples de compres socialment responsables

ITÀLIA: IGUALTAT DE GÈNERE I COMPRES PÚBLIQUES

L'obligació d'igualtat de gènere que s'aplica sobre les autoritats públiques va entrar en vigor l'abril de 2007 en virtut de la Llei d'igualtat (2006). Es tracta d'una eina legal amb el potencial d'oferir avenços importants quant a igualtat de gènere en el sector públic, amb impacte també en el sector privat a través de les contractacions.

L'obligació d'igualtat de gènere del sector públic inclou el requisit d'assegurar el compliment de la Llei d'igualtat salarial. Els sistemes d'igualtat de gènere obliguen les autoritats públiques a adoptar objectius que tractin les causes de les diferències salarials entre homes i dones i a considerar maneres de tractar-les, per exemple, modificant els mètodes de contractació, introduint condicions laborals flexibles i fent revisions d'igualtat salarial.

L'obligació d'igualtat de gènere ha impulsat iniciatives en molts nivells del sector públic i arriba fins a les condicions d'ocupació que apliquen els contractistes del sector privat. Amb aquest objectiu, s'han redactat directrius de contractació per encoratjar el sector públic a promoure bones pràctiques pel que fa a diversitat i igualtat salarial entre els contractistes.

El febrer de 2006 es va publicar una guia orientativa sobre la promoció de la igualtat de gènere en les contractacions del sector públic. En aquesta publicació s'indiquen diverses mesures positives que han de prendre les autoritats públiques per complir amb els requisits de l'obligació d'igualtat de gènere en les funcions de contractació. El codi de bones pràctiques corresponent a aquesta obligació d'igualtat de gènere es va publicar el 2007.

	SUÈCIA: FACILITAR L'ACCÉS ALS CONTRACTES PÚBLICS A LES PIMES I ORGANITZACIONS D'ECONOMIA SOCIAL Per facilitar l'accés a les oportunitats de contractacions públiques per a les pimes, les organitzacions d'economia social i les organitzacions voluntàries que treballen amb grups socialment desfavorits, a vegades la Swedish Social Insurance Agency (Agència de Seguretat Social de Suècia) inclou la participació d'aquests grups en l'estudi inicial de la contractació, amb l'objectiu de tenir totalment en compte els seus problemes específics a l'hora de redactar els plecs de condicions. Per identificar el risc d'incompliment de les normes socials, l'Agència analitza aquests riscos a l'inici de la contractació.
Alimentació saludable per a escoles	EAST AYRSHIRE COUNCIL (ESCÒCIA): ALIMENTACIÓ SALUDABLE PER A ESCOLES East Ayrshire Council (Escòcia) és responsable de la gestió de 44 escoles de primària i 9 escoles de secundària i ofereix al voltant d'1,3 milions d'àpats a l'any a l'alumnat d'aquestes escoles. El concurs per promoure aquests menjars, tret el 2008, va incloure entre els seus objectius reduir la quantitat de menjar processat en cada àpat, reduir l'empaquetatge dels productes oferts i augmentar els productes ecològics i frescos amb l'objectiu final de reduir l'impacte ambiental de l'alimentació dels alumnes i millorar l'impacte en la seva salut. Aquest contracte formava part d'una iniciativa més àmplia sobre promoció i implantació de l'alimentació saludable en escoles angleses anomenada Hungry for Success (Fam d'èxit). A més, el programa incloïa la posada en marxa de campanyes d'educació sobre alimentació sostenible a les escoles. Les empreses estaven obligades a adjuntar a la seva oferta les especificacions tècniques sobre com preveien mesurar la certificació d'aliments ecològics, el benestar animal dels productes derivats de producció ramadera, la seguretat alimentària i acords sobre producció i transport. Un 10 % dels criteris de selecció corresponien a la categoria d'«ús de recursos», que incloïa la reducció de l'impacte ambiental del procés, reciclatge i compostatge, reducció d'empaquetatge, millora de la biodiversitat i compliment de la protecció animal per sobre dels estàndards mínims. Perquè els productors més petits poguessin accedir al concurs, es va dividir el total de productes a proveir en 8 lots (carn, pollastre, peix, fruita, verdura, llet, ous, formatge i productes secs). Aquesta divisió fou clau per mobilitzar els productors locals, que en molts casos es van aliar per presentar una oferta conjunta. El valor econòmic dels productes contractats va ser d'aproximadament 480.000 euros a l'any. L'augment de preu de les ofertes 'verdes' i ètiques davant d'ofertes no verdes es va compensar a través d'una revisió dels menús. Malgrat que el consum local no formava part dels criteris d'adjudicació, es va calcular que al voltant del 70 % dels aliments eren productes propers. També va millorar la quantitat de menjar que cada nen prenia en cada menú diari, just al revés de la trajectòria existent abans de promoure l'alimentació saludable, quan els estudiants cada vegada deixaven més menjar al plat. Es van estalviar 37,7 tones de CO₂ a l'any per cada escola. El 2009, aquest programa va servir d'exemple per ampliar la política de compres d'aliments sostenibles en hospitals, escoles i presons d'àmbit nacional.

COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES

Neteja sostenible en escuelas i altres edificis públics	VENELLES (FRANÇA): NETEJA SOSTENIBLE EN ESCOLES I ALTRES EDIFICIS PÚBLICS Evitar l'ús de productes peril·losos i augmentar l'ús de productes segurs per a la salut i el medi ambient va ser l'objectiu del programa de compra pública de la ciutat de Venelles, a la regió d'Ais de Provença de França, on viuen unes 8.000 persones. Venelles va començar la seva política de compres verdes l'any 2009. El 2011 va ampliar la seva política de compres verdes als productes de neteja de les seves dues guarderies i els seus tres col·legis. Es van provar diversos productes que es consideraven saludables per al medi ambient i la salut i es van escollir els que funcionaven millor en condicions reals. Les condicions tècniques per escollir els millor productes incloïen característiques de biodegradabilitat, empaquetatge i potencial de reducció dels residus produïts. Aquestes característiques tenien un 20 % del pes en l'elecció del producte.
Criteris de sostenibilitat social en la gestió dels residus urbans	PORTUGAL: GESTIÓ SOCIALMENT SOSTENIBLE DELS RESIDUS URBANS Des de l'any 1982 —any en què es van unir per gestionar els seus residus— Lipor, l'entitat que gestiona els residus urbans de gairebé un milió de persones que viuen en vuit municipis portuguesos (Espinho, Gondomar, Maia, Matosinhos, Porto, Póvoa de Varzim, Valongo and Vila do Conde), desenvolupa una gestió integrada dels residus basada en la millora de les infraestructures i en campanyes de concienciació a la ciutadania. Actualment ocupa unes 220 persones. Des de 2008 ha treballat per incorporar criteris de sostenibilitat social en el seu funcionament i s'ha convertit en un model per a la resta de Portugal. Lipor va introduir per primera vegada un codi de conducta per als seus proveïdors amb l'objectiu d'establir compromisos amb els principis de la Declaració dels Drets Humans, les Convencions principals de l'OIT (Organització Internacional del Treball) i el compliment de la legislació nacional. Va fer atenció especial a les mesures de salut ocupacional, el compliment de la legislació nacional sobre hores de treball i al salari i va demanar a tots els proveïdors que fessin extensiu aquest codi de conducta als seus propis proveïdors i subcontractats. El codi de conducta s'aplica a empreses que presten serveis de transport, neteja, material d'oficina i serveis d'auditoria. A més, es va portar a terme una auditoria d'aquests compromisos als proveïdors de Lipor amb l'objectiu d'identificar àrees de millora. La necessitat d'assegurar que els proveïdors disposen de tota la informació sobre les clàusules socials dels contractes i una relació estreta amb ells va ser una de les lliçons apreses per Lipor.

Integració de criteris ambientals i socials en el procés global de compra pública

MALMÖ (SUÈCIA): EXEMPLES DE CVSR INTEGRADA EN TOTS ELS CONTRACTES PÚBLICS D'ÀMBIT INTERNACIONAL

A Malmö hi viuen aproximadament 300.000 persones. Abans, la ciutat es caracteritzava pel seu desenvolupament industrial, però des de fa uns anys, quan va apostar per la sostenibilitat com a estratègia de desenvolupament i de futur, la ciutat ha canviat radicalment. Com a part d'aquesta estratègia es van aprovar programes de construcció sostenible i alimentació ecològica als centres escolars i altres centres públics. La ciutat va començar a integrar criteris de CVSR el 2007 en un bon nombre de productes, incloent flors, cafè, plàtans i tèxtils. Ràpidament les clàusules socials i ambientals es van estendre a altres àmbits després d'un compromís polític del govern de la ciutat. Tres vegades a l'any es fa una avaluació del percentatge de productes comprats per l'Administració sota les categories de verdes i ètiques. Abans de començar un procés nou de compra pública, Malmö investiga primer si es pot col·laborar amb altres autoritats públiques que tinguin requeriments semblants i analitza si s'han produït nous avenços en CVSR en els productes i serveis d'interès.

Una de les qüestions a les quals es presta atenció especial són les condicions laborals amb què estan produïts els béns consumits en l'àmbit municipal. El 2010 es va fer una anàlisi de risc de violació dels drets laborals en els productes contractats per l'Administració pública, seguint les Convencions principals de l'OIT. Se'n van identificar tres grups —equipament electrònic, mobiliari i material d'oficina— i es va desenvolupar un codi de conducta per a aquestes tres categories que tenia en compte específicament els temes laborals i que havia de ser signat per les empreses proveïdores. També s'inspeccionen els proveïdors per comprovar la veracitat dels informes. Altres municipis s'han unit a aquest codi i ara també tenen en compte les condicions laborals dels productes comprats amb fons públics. Els propers sectors a ser inclosos en aquest codi de conducta són l'alimentació i els materials utilitzats pels serveis de salut.

La col·laboració entre les diferents administracions suecas, la formació del personal encarregat de desenvolupar els diferents passos del procés de contractació pública, el compromís polític i el monitoratge dels resultats són algunes de les raons de l'èxit d'aquesta experiència.

EL CAS DE SIDNEY (AUSTRÀLIA): INCORPORACIÓ DE CRITERIS AMBIENTALS I SOCIALS EN LES COMPRES PÚBLIQUES LOCALS

Com a part de la política ambiental de Sidney, el Govern de la ciutat ha desenvolupat un programa de política pública sostenible que incorpora tant criteris ambientals com socials i ètics, amb l'objectiu de maximitzar l'impacte ambiental i social positiu de les compres públiques en la comunitat local. El govern local treballa de manera molt propera amb els proveïdors locals i té programes d'ajuda no només perquè siguin més verds sinó també perquè trobin solucions amb la millor relació cost-efecte. Entre els projectes on s'han incorporat criteris de sostenibilitat destaquen la construcció de carreteres i edificis, el manteniment de zones verdes, la il·luminació pública, les noves tecnologies relacionades amb el consum d'energia i aigua d'edificis i en els diferents esdeveniments públics organitzats per l'Ajuntament al llarg de l'any.

S'han desenvolupat i implantat cursos de formació als treballadors públics i s'han desenvolupat directrius d'aplicació dels criteris de sostenibilitat en compres públiques per assegurar que s'identifiquen les millors opcions disponibles i s'inclouen en els contractes públics.

La compra pública verda és un dels elements fonamentals per aconseguir els objectius ambientals de la ciutat de Sidney en les seves operacions. Entre aquests elements destaca la reducció del 70 % de les emissions de GEH el 2030, que el 30 % d'electricitat subministrada provingui de fonts d'energia renovables per a aquell mateix any, que no hi hagi electricitat que provingui del carbó, que el 76 % dels residus de la construcció siguin recuperats el 2030 i que el 66 % dels residus siguin recuperats el 2014.

FONTS DOCUMENTALS

- The Landmark Project. Good practice in socially responsible public procurement approaches to verification across Europe. http://www.landmark-project.eu/fileadmin/files/en/latest-achievements/LANDMARK-good_practices_FINAL.pdf

ANNEX III. EXEMPLES DE COMPRES VERDES I BONES PRÀCTIQUES EN UN CENTRE DE TREBALL

A continuació s'ofereix una sèrie d'exemples de compres verdes i de bones pràctiques (BP) que es poden implementar en les operacions bàsiques de subministrament i manteniment de les instal·lacions d'oficines en els centres de treball.

Aquestes actuacions no requereixen res més que petits canvis per incidir positivament en la consecució dels objectius ambientals que persegueix la compra verda i socialment responsable.

Per tenir una aproximació el més realista possible de la situació ambiental d'un centre de treball es poden establir una sèrie de paràmetres a mesurar, que queden constituïts en els grups següents:

Grup 1.- Energia

Grup 2.- Aigua

Grup 3.- Inputs materials

Grup 4.- Substàncies tòxiques i perilloses

Grup 5.- Gestió dels residus

GRUP 1.- ENERGIA

El consum d'energia és la partida controlable més gran en una empresa i de corba creixent si no s'apliquen bones pràctiques que redueixin costos o mals usos.

Segons l'IDAE (Institut per a la Diversificació i l'Estalvi Energètic), més del 50 % del consum energètic de les oficines està associat a la climatització.

BP i política de compres en aparells elèctrics, electrònics i ofimàtics:

- Utilitzar energies alternatives, tant elèctriques com tèrmiques, per a l'autoconsum (instal·lar panells solars, contractar energia verda).
- Aprofitar al màxim la llum natural. Fer servir temporitzadors, lluminàries de màxima eficiència amb reflectors en lloc de difusors, làmpades de baix consum i de llarga durada.
- Aïllar tèrmicament les instal·lacions, finestres i conduccions de climatització. Construir amb criteris bioclimàtics i comprovar l'origen dels materials de construcció (com fustes certificades).
- Consumir controladament la calefacció, la refrigeració i l'aigua calenta. Per exemple, mitjançant la compra i la instal·lació de sistemes d'apagada automatitzada, així com variant les condicions de confort (tant a l'estiu com a l'hivern).
- Netejar periòdicament làmpades i lluminàries. Fer un manteniment preventiu d'equips que garanteixi el funcionament correcte i el consum mínim de matèries (tintes, paper, tòners, refrigerants...).
- En adquirir nous electrodomèstics, tenir en compte els models A++ i A+++ i l'apagada autònoma en ordinadors, impressores, fotocopiadores...
- Conèixer el significat dels símbols i marques ecològiques. Prioritzar la compra d'elements recarregables. Valorar l'adquisició d'equips i utensilis amb elements reciclats.
- Tenir informació actualitzada sobre proveïdors de productes amb garantia de qualitat ambiental. En adquirir aquest tipus de productes, informar-se de les polítiques del fabricant per a l'eliminació de substàncies tòxiques com PVC o pirotardants.
- En adquirir aquest tipus de productes, tenir en compte criteris de sostenibilitat sobre la base de consum, eficiència energètica i rendiment. Aquesta eficiència s'ha de referir tant a l'aparell com, si escau, als components, elements o peces opcionals.
- Adquirir perifèrics informàtics (impressores, faxos, escàners, etc.) escollits pel baix consum, amb accessoris reutilitzables o recarregables, que es puguin compartir en xarxa i de baix contingut en emissions d'ozó.

Objectiu: reduir el consum d'electricitat; reduir les emissions de CO₂ i els costos d'energia.

GRUP 2.- AIGUA

El cost real de l'aigua és superior als costos que paguem de subministrament i depuració. Per exemple, tal com succeeix amb l'energia, utilitzem grans quantitats d'aigua de manera indirecta cada vegada que comprem un nou producte, sobretot, paper. Aquí rau la importància de reduir les compres i de reutilitzar els materials en la mesura del possible.

BP i política de compres en recursos hídrics:

- Instal·lar a les aixetes dispositius de baix consum o acoblar-hi reductors de cabal, que permeten una neteja correcta amb menys consum d'aigua. La instal·lació d'aquests dispositius permet reduir el consum d'aigua de 20 litres/minut a 8 litres/minut (40 %).
- Instal·lar aixetes amb monocomandament, ja que regulen millor la temperatura de l'aigua i n'estalvien fins a un 50 %. Instal·lar dispositius d'autotancament en les mànegues. Això redueix fins a un 10 % el consum d'aigua. Instal·lar en els dipòsits d'aigua dels vàters èmbols reguladors de les descàrregues, que permeten controlar el volum d'aigua utilitzat.
- Evitar que les aixetes degotin, ja que una aixeta que gotegi, a raó d'una gota per segon, suposa un malbaratament de 30 litres d'aigua al dia, aproximadament un 10 % del que consumeix una persona.
- Fer un manteniment adequat de la instal·lació de llauneria per detectar fuites i evitar pèrdues, amb les quals es pot perdre fins a un 20 % d'aigua.

Objectiu: reduir el consum d'aigua; reduir els costos d'aigua.

GRUP 3.- INPUTS MATERIALS

PAPER

El paper i el cartró constitueixen l'aportació principal als residus generats a les oficines, les quals també són els centres més grans d'utilització de paper, per la qual cosa es converteixen en llocs privilegiats per posar en marxa mesures que tendeixin a un ús més eficient d'aquest material. Així millorarà el comportament ambiental i alhora s'estalviarà temps i diners.

BP i política de compres en paper:

- Ús prioritari de paper reciclat, o el que contingui més fracció de fibres reciclades (paper que s'ha fet servir o de preconsum –paper procedent de retalls d'impremta sense utilitzar-). Paper que no hagi estat blanquejat amb clor (TCF). Tot això es pot assegurar adquirint papers certificats.

- Si no fos possible, utilitzar paper ecològic.
- Si en cal d'una qualitat especial, també se'n pot trobar de tipus ecològic.
- Adquirir també en paper reciclat targetes, materials administratius impresos i sobres.
- El paper net es pot aprofitar per fabricar paper reciclat. Si se separa de la resta de residus, es converteix aquest residu en un recurs.
- Adquirir aquest producte a proveïdors certificats que garanteixin que el paper és reciclat, postconsum i TCF.
- No acceptar certificats no reconeguts per un organisme oficial.
- Comprar, en la mesura del possible, a l'engròs, exigint als proveïdors la reducció de l'embalatge.
- Els equips d'informàtica que es comprin han d'estar preparats per imprimir i fotocopiar a doble cara i en paper reciclat. Cal fer-ne un manteniment correcte per evitar el malbaratament derivat d'avaries.
- Portar una comptabilitat anual a l'empresa del consum dels diferents tipus de paper per posar en marxa plans d'actuació adreçats a reduir el consum d'aquest producte.
- Establir sistemes de recollides selectives de paper a totes les instal·lacions.
- Mantenir una política d'informació al personal i a qui utilitzi les dependències de l'empresa sobre les bones pràctiques d'ús i reciclatge de paper que se segueixen a l'entitat.

Objectiu: reduir el consum de paper; reduir els costos de paper, augmentar l'ús de papers reciclats.

MATERIALS D'OFICINA

Tots els materials plàstics d'oficina són difícils de reciclar. Els que, a més, porten PVC en la seva composició (separadors, carpetes plàstiques, embalatges...) generen dioxines i furans quan s'incineren, elements reconeguts com a tòxics i possibles cancerígens.

BP i política de compres en materials d'oficina:

- En adquirir aquests productes, comprovar la no-presència de PVC o de dissolvents orgànics en els components.
- Escollir preferentment materials exempts d'emanacions nocives, duradors, transpirables, resistent a les variacions de temperatura, fàcilment reparables, obtinguts amb matèries renovables, reciclades i reciclables.
- Sol·licitar als proveïdors que envasin els productes en recipients fabricats amb materials reciclats, biodegradables, retornables o, almenys, reutilitzables. Comprar evitant l'excés d'embolcalls i la producció de residus.

- Assegurar-se de no adquirir productes que ja tinguem. Redistribuir les existències per evitar caducitats de productes no utilitzats.
- Mobiliari totalment desmuntable per separar-ne els diferents materials quan acabi la seva vida útil i poder-los reciclar.

Objectiu: reduir l'ús de materials d'escriptori; reduir els seus costos i augmentar l'ús de reciclats.

GRUP 4.- SUBSTÀNCIES TÒXIQUES I PERILLOSES

PRODUCTES DE NETEJA

Cal plantejar-se la necessitat d'utilitzar productes de neteja amb un impacte químic ambiental baix o nul.

BP i política de compres en productes de neteja:

- Adquirir només productes que ofereixin informació sobre tots els seus components, ús, aplicacions i fitxes de seguretat.
- Seleccionar productes amb una formulació senzilla. La majoria de les accions desinfectants i de neteja es poden portar a terme amb pocs principis actius de diverses substàncies.
- Adquirir productes a base de matèries primeres renovables com les d'origen vegetal.
- Evitar quan sigui possible l'ús de matèries petroquímiques.
- Adquirir productes en envasos grans per reduir la producció de residus i que, a més, siguin reciclables.
- Adquirir els productes que siguin menys agressius amb el medi ambient i la salut de les persones (detergents biodegradables, sense fosfats, productes de neteja no corrosius...).
- Contractar serveis de neteja d'edificis que incloguin restriccions a l'ús de determinats productes químics.

TÒNERS

BP i política de compres en tòners:

- És molt important considerar la ventilació en les sales de màquines on s'utilitzin.
- En manipular-los i emmagatzemar-los, és molt important mantenir-los en llocs frescos i a prova de riscos d'explosió.

- En adquirir el producte, comprar cartutxos reciclats amb garantia d'envasat per evitar vessaments.
- Utilitzar sistemes de recollida d'envasos buits o recórrer a gestors autoritzats a tractar aquest tipus de residus.

Objectiu: reduir la compra i l'ús de productes que continguin substàncies tòxiques.

GRUP 5.- GESTIÓ DELS RESIDUS

En termes generals, la gestió dels residus en empreses consisteix a reduir-ne la producció, a reutilitzar-los i a reciclar-los abans d'enviar-los al contenidor.

BP i política de compres en matèria de residus:

- Evitar productes d'un sol ús i prioritzar elements recarregables (bolígrafs, piles) amb una vida útil més llarga, a granel, etc.
- Evitar l'excés d'embalatges.
- Seleccionar i classificar residus en origen. Disposar de contenidors i cubells diferenciats i diferents per a aquesta finalitat.
- Contractar serveis de neteja d'edificis que incloguin la recollida selectiva dels residus (paper i cartró, vidre i envasos) i el seu lliurament a recuperadors o el dipòsit en els seus contenidors específics.

Objectiu: reduir la producció de residus i augmentar les taxes de reciclatge.

ANNEX IV. RECURSOS DE REFERÈNCIA SOBRE COMPRES VERDES I SOCIALMENT RESPONSABLES I CONTRACTACIÓ PÚBLICA

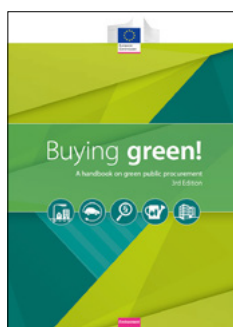
ORGANISMES INTERNACIONALS

Adquisiciones sociales. Una guía para considerar aspectos sociales en las contrataciones públicas. Comissió Europea. Direcció General d'Ocupació, Assumptes Socials i Igualtat d'Oportunitats, Unitat D.2; Direcció General de Mercat Interior i Serveis, Unitat C.3. 2010

Les contractacions públiques socialment responsables (CPSR) tenen per objectiu establir un exemple i influir en el mercat.

Els objectius d'aquesta guia són (a) sensibilitzar les entitats adjudicatadores sobre els possibles avantatges de les CPSR, i (b) explicar de manera pràctica les oportunitats que ofereix el marc legal actual de la UE perquè les autoritats públiques puguin tenir en compte els aspectes socials en les contractacions públiques i, d'aquesta manera, prestar atenció no només al preu sinó també a l'oferta socialment més avantatjosa. Per elaborar aquesta guia, la Comissió va fer nombroses consultes a les autoritats públiques dels estats membres i a molts d'altres que hi estaven interessats i també a participants. Aquesta guia es va editar principalment per a les autoritats públiques, però també amb la intenció que pugui inspirar els compradors del sector privat.

Buying green! A handbook on green public procurement 3rd Edition. La tercera edició d'aquest manual s'ha recopilat en el marc del Contracte n. 071201/2014/692772//SER/ENV.F.1 entre la Comissió Europea i ICLEI - Governos Locals per a la Sostenibilitat, amb el suport de Public Procurement Analysis (PPA), 2016.

Green Public Procurement (GPP, Contractació Pública Verda - CPV) és una eina important per assolir objectius ambientals en relació amb el canvi climàtic, l'ús de recursos i el consum i la producció sostenibles, tenint en consideració de manera especial el sector públic a Europa i la seva despesa en mercaderies i serveis.

Aquest manual s'ha dissenyat per ajudar les autoritats públiques a planificar i aplicar amb èxit la contractació pública ecològica. S'hi expliquen les possibilitats que ofereix el dret de la Unió Europea d'una manera pràctica i s'hi examinen mètodes simples i eficaços per ambientalitzar els contractes.

Adquisiciones ecológicas. Manual sobre la contratación pública ecológica. 3.ª edición. Comissió Europea. (TRADUCCIÓ AL CASTELLÀ DE L'OBRA ESMENTADA ANTERIORMENT).

¡Compras ecológicas! Manual sobre la contratación pública ecológica.

Comissió Europea, Oficina de Publicacions Oficials de les Comunitats Europees, 2005.

Si els poders públics decideixen compres, mercaderies i serveis que respectin el medi ambient, estaran contribuint de manera significativa al desenvolupament sostenible. L'encert en les compres comporta un estalvi energètic i de materials, redueix els residus i la contaminació i fomenta pautes sostenibles de comportament.

Costs and Benefits of Green Public Procurement in Europe. Service contract number: DG ENV.G.2/SER/2006/0097r -General Recommendations-. Öko-Institut e.V./ICLEI. 2007.

Atès el poder de mercat de les activitats de compra de les autoritats públiques, les contractacions públiques ecològiques (CPE; GPP, en anglès) poden contribuir de manera important a reduir els impactes ambientals i a modificar els patrons de producció i consum insostenibles. A més dels efectes directes positius sobre els impactes ambientals, les CPE també poden estimular la innovació de les tecnologies ambientals i servir d'exemple per a la contractació privada.

L'estudi "Costos i beneficis de la contractació pública ecològica a Europa" consta de 4 parts: Part 1: Comparació dels costos del cicle de vida dels productes verds i no verds; Part 2: Costos addicionals per a les autoritats de compres individuals de comprar productes ecològics (costos administratius i de productes); Part 3: El potencial de les CPE per a la difusió de tecnologies ambientals noves o desenvolupades recentment - Estudis de cas, i Part 4: Recomanacions generals basades en les conclusions de les parts precedents.

EU GPP criteria

Criteris de contractació pública ecològica de la UE per facilitar la inclusió dels requisits ecològics en els documents de licitació pública.

Guía de Contratación Pública Socialmente Responsable. Red de Economía Alternativa i Solidaria (REAS), 2014

La Directiva de contractació pública 2014/24/UE indica en el seu considerant n. 2 que "la contractació pública exerceix un paper clau en l'estratègia Europa 2020, essent un dels instruments basats en el mercat que s'han d'utilitzar per aconseguir un creixement intel·ligent, sostenible i integrador, garantint al mateix temps un ús més eficient dels fons públics, facilitant la participació de les petites i mitjanes empreses en la contractació pública i permetent que els contractants utilitzin millor la contractació pública en suport d'objectius socials comuns".

Aquesta guia incorpora clàusules socials en la licitació de contractes públics. A més, recorre les fases de preparació dels contractes i d'adjudicació, instruccions i acords generals.

Juego de herramientas para la formación en CPE. Comissió Europea, DG Medi Ambient, 2008.

Joc d'eines desenvolupat per a la Comissió Europea per ICLEI – Governos Locals per a la Sostenibilitat. Està dissenyat per ser utilitzat per compradors públics i per formadors en CPV (GPP, en anglès). Consta de 3 mòduls independents: 1) Un mòdul estratègic que pretén augmentar el suport polític a les CPE, 2) Un mòdul jurídic que pretén aclarir qüestions jurídiques i 3) Un mòdul operatiu adreçat a encarregats de compres.

En la introducció, la presentació “¡Comprar verde!” defineix el concepte de CPV, n'estableix l'immens potencial per millorar els impactes ambientals en els patrons de consum i producció i proporciona exemples pràctics d'implementació d'aquest tipus de compra.

Normes i procediments en les licitacions públiques

Cada any, més de 250.000 autoritats públiques de la UE gasten prop del 14 % del PIB en l'adquisició de serveis, obres o subministraments. Totes les empreses registrades a la Unió Europea tenen dret a competir per contractes públics en altres països de la UE.

Amb la finalitat d'establir condicions d'igualtat per a les empreses de tot Europa, la legislació de la UE estableix unes normes mínimes. Aquestes normes, que s'incorporen al dret de cada país, afecten les licitacions el valor monetari de les quals supera una determinada quantitat. Les licitacions que superen els llindars solen despertar un interès transfronterer, ja que el valor dels contractes anima les empreses a presentar ofertes fora del seu propi país.

¿Por qué adoptar un enfoque de ciclo de vida? PNUMA, 2004.

El 2002, el PNUMA es va unir a la tasca de la Societat de Toxicologia i Química Ambiental (SETAC) per llançar la Iniciativa del Cicle de Vida, creant una aliança internacional dissenyada per posar en pràctica el concepte de cicle de vida. La iniciativa respon a la crida de diversos governs mitjançant la Declaració de Malmö (2000) per crear una economia de cicle de vida, i constitueix una aportació al marc de programes de deu anys per promoure patrons sostenibles de consum i producció, un dels compromisos de la Cimera Mundial de Desenvolupament Sostenible celebrada a Johannesburg (2002).

ADMINISTRACIÓ PÚBLICA – ENTITATS PÚBLIQUES

Reial decret legislatiu 3/2011, de 14 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de contractes del sector públic. BOE-A-2011-17887.

Aquesta llei té per objecte regular la contractació del sector públic, a fi de garantir que s'ajusta als principis de llibertat d'accés a les licitacions, publicitat i transparència dels procediments, i no-discriminació i igualtat de tracte entre els candidats, i d'assegurar, en connexió amb l'objectiu d'estabilitat pressupostària i control de la despesa, un ús eficient dels fons destinats a la realització d'obres, l'adquisició de béns i la contractació de serveis mitjançant l'exigència de la definició prèvia de les necessitats a satisfer, la salvaguarda de la lliure competència i la selecció de l'oferta econòmicament més avantatjosa.

És igualment objecte d'aquesta llei la regulació del règim jurídic aplicable als efectes, compliment i extinció dels contractes administratius, en atenció a les finalitats institucionals de caràcter públic que s'intenta realitzar a través d'aquests contractes.

Inserció de criteris de sostenibilitat en els contractes públics de subministrament de productes tèxtils. Programa de compra pública responsable en l'Administració general de l'Estat, 2009. guia se edita en el marco del Programa de Compra Pública

L'objectiu d'aquest programa és promoure la inserció de criteris ètics, socials i ambientals en les compres i contractacions de l'Administració general de l'Estat, fent incidència especial en els contractes relacionats amb aliments, tèxtils i productes forestals.

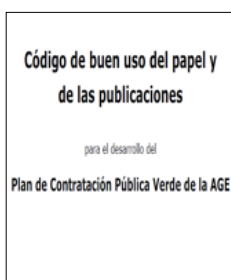
Integració laboral de les persones amb discapacitat. MEYSS. Servei Públic d'Ocupació Estatal, 2015.

Les persones amb discapacitat constitueixen un grup vulnerable i nombrós al qual la manera en què s'estructura i funciona la societat ha mantingut habitualment en condicions d'exclusió sobradament conegudes. Aquest fet ha comportat la restricció de les seves llibertats i drets bàsics condicionant o obstaculitzant el seu desenvolupament personal, així com el gaudi dels recursos i serveis disponibles per a tota la població i la possibilitat de contribuir amb les seves capacitats al progrés de la societat.

La integració social de les persones amb discapacitat és un dret constitucional, i correspon a aquests poders públics portar a terme polítiques que eliminin les barreres que la impedeixin o dificultin.

La incorporació al mercat laboral d'aquest col·lectiu és un factor destacat per aconseguir la seva plena integració.

En aquesta publicació es resumeixen els tipus de contractació i les ajudes que es destinen a la inserció laboral de les persones amb discapacitat. Es tracta d'un compendi de les mesures existents fins al moment que pretén servir de guia tant a empreses i institucions com als treballadors.

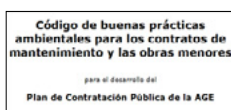

Codi de bon ús del paper i de les publicacions per al desenvolupament del Pla de contractació pública verda de l'AGE. MAPAMA, 2011.

El paper es troba entre els 10 primers grups de productes inclosos per la Comissió Europea en el desenvolupament de la política de contractació i compra pública verda i, com a tal, ha estat igualment un dels grups considerats en el Pla de contractació pública verda de l'Administració general de l'Estat (PCPV-AGE). Els criteris i directrius inclosos en aquest codi s'estenen al paper d'ús en oficines —DIN-A3 i DIN-A4—, que és el que amb caràcter general es fa servir en el funcionament intern de l'Administració pública. Sense perjudici d'això, gran part dels criteris que s'esmenten en aquest pla poden ser d'aplicació a d'altres tipus de paper utilitzats en el desenvolupament de les tasques administratives. El codi inclou el cicle complet de la contractació, incloses la fase prèvia d'identificació de necessitats i la posterior d'execució i control, establint les consideracions ambientals que es poden tenir en compte en les diferents fases. Ordre del Pla de contractació pública verda de l'Administració general de l'Estat (PCPV-AGE), no es tracta d'un codi tècnic, sinó d'un codi de bones pràctiques per a la contractació pública verda.

El repte rau a aconseguir que els contractes de manteniment i d'execució d'obres menors es converteixin en un instrument de millora ambiental contínua, i per a això cal que es redactin adequadament. Aquest codi pretén orientar les persones responsables d'aquests contractes perquè a través d'aquests documents es puguin aprofitar, en la mesura del possible, els avenços i les millores de tipus ambiental que el mercat pot oferir.

El codi inclou el cicle complet de la contractació, incloses la fase prèvia d'identificació de necessitats i la posterior d'execució i control, establint les consideracions ambientals que puguin ser tingudes en compte en les diferents fases.

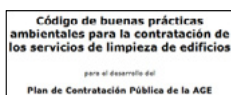

Codi de bones pràctiques ambientals per als contractes de manteniment i les obres menors per al desenvolupament del Pla de contractació pública de l'AGE. MAPAMA 2011.

Els serveis de neteja comprenen el desenvolupament d'aquelles activitats la finalitat de les quals és eliminar la brutícia i mantenir en un estat de bones condicions d'higiene un determinat espai per a l'ús al qual està destinat. Si a tot això s'afegeix que la neteja d'edificis és un contracte de gran rellevància

econòmica per a l'Administració pública, s'entén per què ha estat un dels grups prioritaris establerts per la Unió Europea (UE) en l'estratègia de compra i contractació pública verda. El repte rau a aconseguir formular els contractes de manera que permetin mantenir les condicions d'higiene necessàries amb el menor impacte ambiental possible. Aquest codi té com a finalitat orientar els responsables d'aquests contractes sobre els aspectes ambientalment rellevants que han de considerar en cada un d'ells. Es redacta com a ordre del Pla de contractació pública verda de l'Administració general de l'Estat i inclou tot el cicle de la contractació, des de la fase prèvia d'identificació de necessitats fins a la posterior d'execució i control, establint les consideracions ambientals que es poden tenir en compte en les diferents fases.

Codi de bones pràctiques ambientals per a la contractació dels serveis de neteja d'edificis per al desenvolupament del Pla de contractació pública de l'AGE. MAPAMA, 2011.

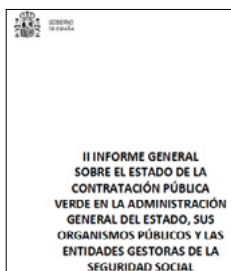
Partint de la base que els èxits assolits en els grups de productes i serveis que són objecte del PCPV són una valuosa experiència que permet fer extensives les bones pràctiques a d'altres grups de productes i serveis, sembla oportú continuar analitzant els criteris i recomanacions que per a diversos grups de productes i serveis està elaborant la Comissió Europea, de cara a la seva futura consideració i inclusió com a requisits en els plecs de prescripcions dels contractes del sector públic i en la planificació sobre CPV, com a mesura orientada a facilitar el compliment de les obligacions de protecció de la salut humana i del medi ambient.

Informe general sobre l'estat de la contractació pública verda. Ministeri de Medi Ambient, Medi Rural i Marí, 2008.

L'objectiu principal d'aquest pla era implantar pràctiques respectuoses amb el medi ambient en la contractació pública, de manera que, abans del 31 de desembre de 2010, s'assolís l'objectiu fixat per la Unió Europea en la Revisió de l'estratègia de la Unió Europea per a un desenvolupament sostenible de l'any 2006.

Aquest pla establia objectius quantificats per a la incorporació de consideracions ambientals en les adquisicions i contractacions de 8 grups de productes, serveis i obres considerats com a prioritaris.

Segon informe general sobre l'estat de la contractació pública verda en l'Administració general de l'Estat. MAPAMA, 2015.

El Pla de contractació pública verda recull una sèrie d'actuacions per executar-lo i fer-ne el seguiment general i per incorporar consideracions ambientals en la contractació pública. En aquest sentit, el seu apartat IV estableix que executar-lo és responsabilitat de cada ministeri, en coordinació amb els seus organismes públics.

Per garantir el seguiment de la seva execució, s'estableix l'obligació d'elaborar, amb una periodicitat biennal, un informe general sobre l'estat de la contractació pública verda, que, per al seu coneixement, es trametrà al Consell de Ministres. Per al desenvolupament d'aquest informe general, el Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Marí, a través de la Direcció General de Serveis, va dissenyar un procediment de control consistent en l'elaboració d'un qüestionari que es va remetre a cada departament ministerial el mes de febrer de 2010. Els qüestionaris sol·liciten informació sobre el compliment dels objectius i mesures per als grups de productes, serveis i obres que es troben recollits en l'annex del Pla de contractació pública verda.

Guia 2.0 per a la compra pública d'innovació. Ministeri d'Economia i Competitivitat, Direcció General d'Innovació i Competitivitat, 2015.

A finals de 2011, el Ministeri d'Economia i Competitivitat va publicar la Guia de la compra pública innovadora, un cop informada favorablement per la Junta Consultiva de Contractació Administrativa de l'Estat. Aquesta actualització de la guia ha intentat mantenir la major part de continguts inclosos en la versió original, especialment quant als conceptes que s'hi definien. Malgrat això, s'ha optat per atribuir una nova denominació a la guia, que passa a ser «de compra pública innovadora» a «de compra pública d'innovació», expressió que s'ajusta millor al concepte anglosaxó amb el qual s'identifica aquest fenomen (Public Procurement of Innovation), i emfatitza la importància d'aquesta nova política pública en utilitzar el substantiu (innovació) en lloc de l'adjectiu (innovadora), que podria denotar un caràcter simplement accessori.

Des del punt de vista sistemàtic, la nova versió de la guia incorpora algunes novetats. Així, després d'un apartat genèric dedicat al concepte i al marc jurídic de la innovació, on es dona compte del concepte d'innovació que s'ha d'utilitzar a efectes de la contractació pública, s'hi ha afegit un apartat dedicat a l'ús estratègic de la contractació pública per afavorir la innovació, amb el qual es pretén subratllar que els procediments de compra pública d'innovació han de ser la darrera baula d'una estratègia, i de la qual formen part igualment altres actuacions prèvies que tenen per objectiu crear unes condicions en el mercat favorables a la innovació (consultes prèvies al mercat, publicitat anticipada, demanda avançada, vigilància tecnològica, agregació de la demanda, etc.). En el marc d'aquesta estratègia no es pot oblidar el potencial innovador de les pimes i la necessitat d'adaptar les condicions de les licitacions per afavorir la seva participació.

El Govern basc adopta el seu nou Programa de CPV. Servei Central de Publicacions del Govern basc, 2016.

El Govern basc va aprovar el Programa de contractació pública verda del País Basc 2020. Aquest programa amplia l'abast dels objectius del Govern central i promou accions per establir la compra i la contractació verda com un estàndard i assegurar un compromís efectiu amb el mercat.

Incorporació de criteris socials, ambientals i altres polítiques públiques en la contractació de l'Administració de la Comunitat Autònoma i del seu sector públic. BOPV, 19 de juny de 2008. Pàgina 15911.

Acord del Govern basc destinat a aprovar la instrucció, continguda en el seu annex, per a la incorporació de criteris socials, ambientals i els derivats d'altres polítiques públiques en la contractació de l'Administració de la Comunitat Autònoma i de les entitats que integren el seu sector públic.

Guía práctica de la "Oficina Verde". Recomendaciones para respetar el medio ambiente en su oficina. Departament de Comerç i Indústria del Regne Unit. Departament de Medi Ambient del Regne Unit - IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2002.

Traducció adaptada del document Green Efficiency; running a cost-effective, environmentally aware office. Aquesta publicació analitza els impactes ambientals més comuns en una oficina típica.

Els consells fan èmfasi en la prevenció de residus a través d'una millor gestió de les compres, que és el mètode més rendible per reduir els costos i l'impacte dels residus.

Aquesta guia serveix d'ajuda a les persones que treballen en oficines a l'hora de reduir el seu impacte sobre el medi ambient —i les seves despeses— optimitzant l'ús dels recursos. Ajuda a identificar l'impacte sobre el medi ambient i els aporta idees que es poden posar en pràctica amb poc o cap esforç.

Guía de evaluación de aspectos ambientales de producto. Desarrollo de la norma certificable de ecodiseño UNE-150301. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2004.

Els primers passos en la implantació de l'ecodisseny al País Basc van tenir lloc l'any 2000, amb la presentació de les primeres experiències pilot en ecodisseny portades a terme per empreses basques, en el Manual práctico de ecodiseño. Operativa en 7 pasos. Aquella iniciativa va ser una de les primeres accions empreses pel Departament de Medi Ambient i Ordenació del Territori del Govern Basc per facilitar a les empreses el camí d'integrar la pràctica de l'ecodisseny en els seus processos industrials.

Aquesta guia és un instrument perquè aquesta capacitat d'innovació que tenen totes les empreses que dissenyen els seus productes sigui una realitat. Al mateix temps, des del Departament de Medi Ambient i Ordenació del Territori del Govern Basc es pretén activar el mercat dels productes ecodissenyats, objectiu en el qual s'avança a través de les compres públiques verdes, l'impuls al consum ambientalment sostenible, la col·laboració amb les grans empreses tractores i la sensibilització del mercat industrial i ciutadà del fet que molts productes ecodissenyats tenen beneficis tangibles.

Guia de suport per a l'avaluació ambiental de producte amb l'objectiu de poder reduir l'impacte ambiental que es generi. Inclou un procediment exemple, així com una eina de suport, Ecoindicador'99, que permet quantificar aspectes ambientals.

Compra pública verde: incorporación de criterios ambientales en las compras y contrataciones de la Administración Vasca. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2009.

Programa d'accions formatives destinades a 1) Presentar el context general de la compra i contractació pública verda (CCPV) en l'àmbit d'Europa i de la Comunitat Autònoma del País Basc; 2) Mostrar diferents estratègies i experiències de CCPV a l'Estat i en diversos tipus d'administracions (Govern estatal, governs autonòmics, diputacions, ajuntaments...), i 3) Posar en pràctica (amb ponències interactives i casos pràctics) les eines recollides en el Manual de CCPV mitjançant l'aclariment dels aspectes legals, l'ús dels criteris ambientals en plecs reals, el reconeixement de la documentació i maneres d'identificar els productes i serveis ambientalment millors.

Análisis de ciclo de vida y huella de carbono. Dos maneras de medir el impacto ambiental de un producto. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2009.

Aquesta publicació descriu els principis metodològics d'anàlisi de cicle de vida (ACV) i de petjada de carboni aplicada a la mesura i avaluació del comportament ambiental d'un producte. Entre els aspectes que cobreix per a ambdós conceptes hi ha les seves característiques principals, el marc normatiu que els regula, les etapes necessàries per aplicar-los i una llista de les diferents eines i bases de dades existents en el mercat que permeten aplicar-los.

Etiquetado ambiental de producto. Guía de criterios ambientales para la mejora de producto. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2011.

En els darrers anys s'han desenvolupat diversos mecanismes l'objectiu dels quals és proporcionar informació sobre el comportament ambiental dels productes i serveis. Aquests sistemes, representats mitjançant símbols o etiquetes que incorporen alguns productes, s'han unit a d'altres símbols ja presents que, si bé en diversos casos també tenen un significat/origen ambiental, no aporten informació ni identifiquen productes més respectuosos amb el medi ambient, sinó que són fruit de marcatges legals obligatoris.

Aquest manual descriu els sistemes de reconeixement ambiental de productes, les seves característiques i les diferències entre uns i altres.

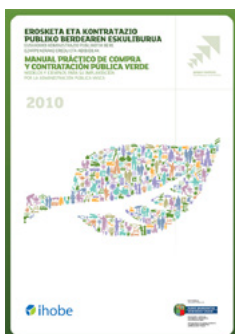
Comprometidos con la tracción ambiental en la cadena de suministro. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2013.

Durant molts anys, la tracció ambiental de proveïdors ha estat relacionada amb la preocupació d'una empresa tractora per assegurar l'adequat compliment legal, així com la implantació d'aspectes bàsics relatius a la gestió ambiental en el conjunt de les seves empreses proveïdores. No obstant això, l'enfocament que es presenta en aquest document va més enllà i intenta mostrar la tracció, no ja dels proveïdors sinó de tota la cadena de subministrament, i no centrada exclusivament en els aspectes generals de la gestió d'una empresa sinó en tots els elements que intervenen en les consideracions ambientals dels acords comercials i de negoci entre empreses.

Beneficios de la compra pública ambientalmente responsable. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2014.

L'objectiu d'aquest document és identificar els diferents beneficis que la compra i contractació pública verda comporta per als agents implicats en el procés (administracions, figures polítiques, societat, proveïdors, sector privat...). No s'han considerat només els beneficis ambientals derivats de la compra pública, sinó també els econòmics, socials i polítics. El document il·lustra amb exemples reals i quantificats cada un dels beneficis de la compra pública per a aquests agents.

Manual práctico de compra y contratación pública verde. Modelos y ejemplos para su implantación por la Administración Pública Vasca. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2014.

El manual s'adreça a tots els agents implicats en els processos de compra i contractació pública. El principal objectiu és que sigui utilitzat per la mateixa Administració, tot i que altres entitats no públiques o fins i tot les empreses que

ofereixen determinats productes o serveis també poden trobar-hi informació realment útil per a la seva activitat.

Aquest manual pretén donar directrius clares i pràctiques perquè els objectius plantejats en relació amb la compra i contractació pública verda es puguin tractar de la manera més senzilla i progressiva possible. Es va elaborar amb la participació d'un gran nombre d'administracions públiques basques, entre altres, el mateix Govern basc, les tres diputacions forals, les tres capitals basques i un altre gran nombre de municipis. A més de la participació de l'Administració basca, també hi ha col·laborat els sectors industrials dels productes i serveis tractats, la qual cosa permet un avenç coordinat, en tot moment, entre l'oferta i la demanda d'aquests productes i serveis.

A més d'aquesta informació i com a part central del manual, es desenvolupen les clàusules ambientals dels productes i serveis prioritzats per als diferents procediments de contractació pública (obert, negociat i compra directa). Finalment, s'ofereix una sèrie de llistes de reconeixement per a proveïdors (checklist) per facilitar la presentació de la documentació necessària en les ofertes.

Guía básica de implantación de compra pública verde en municipios. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2015.

Citem la introducció del propi document: “Con el siguiente documento, no se pretende establecer criterios técnicos sino aportar directrices básicas para asegurar que, como personal municipal responsable de compras y contrataciones, sepáis qué y cómo introducir cláusulas ambientales en este proceso. Con esto queremos que conozcáis las herramientas disponibles y las posibilidades de apoyo existentes tanto desde vuestras propias organizaciones, a través del personal técnico de medio ambiente, como a través del propio IHOBE, Sociedad Pública de Gestión Ambiental del Gobierno Vasco.

Así pues, os respondemos a las típicas dudas que os pueden surgir a lo largo de este proceso de incorporación de cláusulas ambientales en compras/ contrataciones”.

Cuaderno de ideas. Compra pública de innovación. IHOBE, Societat Pública de Gestió Ambiental del Govern Basc, 2016.

La rellevància de la innovació ha estat sobradament reconeguda internacionalment tant en el sector públic com en el privat. La Unió Europea ha demostrat el seu suport a la Compra Pública d'Innovació (CPI) a través de diverses polítiques relacionades amb l'estratègia Europa 2020. La importància de la compra pública d'innovació radica en el fet que omple un buit existent

entre els processos de compra i contractació, les noves tecnologies i els qui se'n beneficien. Moltes vegades el comprador públic es veu limitat pels procediments o pel desconeixement de les possibles solucions que el mercat li pot oferir. Gràcies a la CPI i a les noves directives europees de contractació, ara existeixen procediments regulats que poden ajudar les administracions públiques a aconseguir solucions innovadores que suposaran beneficis que d'una altra manera no s'haguessin obtingut. La CPI, a més, haurà de produir un efecte tractor en el mercat a causa de la gran capacitat de compra que tenen les administracions públiques. D'aquesta manera els organismes públics estarien fomentant el desenvolupament de noves tecnologies i processos.

Guía para la inclusión de cláusulas sociales y medioambientales en la contratación pública. Junta d'Andalusia, 2016.

La Junta d'Andalusia considera necessari incorporar clàusules socials i ambientals en la seva contractació pública per tal de lluitar contra les desigualtats i corregir determinades situacions i barreres que impedeixen que la ciutadania tingui les oportunitats necessàries per desenvolupar una vida digna en un medi ambient també sa i sostenible.

La integració d'aspectes socials i ambientals en la contractació pública com a mitjà d'implantació s'ha traduït en els darrers temps en noves anàlisis i en un nou desenvolupament de la regulació, tant en l'àmbit comunitari com en el nacional i l'autonòmic.

En l'adjudicació dels contractes de la Junta d'Andalusia es valoraran aquelles empreses que siguin socialment i ambientalment responsables i que apostin especialment per l'ocupació de persones que pertanyen a col·lectius amb dificultats d'accés a l'ocupació i per accions ambientals sostenibles.

Programa de compra pública, ètica i sostenible. Conselleria de Medi Ambient d'Andalusia.

Pretén inserir un programa de compra pública responsable a la Junta d'Andalusia que integri els aspectes socials, ètics i ecològics amb la finalitat de contribuir al desenvolupament sostenible.

Guía para la contratación pública responsable en Andalucía. Inserción de criterios éticos, sociales y ambientales en la contratación administrativa. IDEAS – BAKEAZ per a la Junta d'Andalusia, Conselleria de Medi Ambient, 2006.

Eina per a les autoritats públiques que decideixin incorporar criteris de compra responsable en els seus processos de contractació.

[Seminario compras verdes: La contratación de productos y servicios con criterios ambientales.](#) Govern d'Aragó, 2004.

Document de síntesi d'un seminari celebrat l'octubre de 2004, organitzat pel Departament de Medi Ambient del Govern d'Aragó.

[Compras verdes. Compra y contratación pública ecológica en Aragón. 2.o catálogo de criterios, productos y proveedores.](#) Govern d'Aragó, 2009.

En aquest catàleg de compra verda d'Aragó s'hi pot trobar, com a novetat d'àmbit europeu, la posada en marxa d'eines d'ajuda amb criteris per a diferents sectors de compra; d'àmbit estatal, la nova Llei de contractes de l'Estat, el Pla de contractació pública verda de l'Administració general de l'Estat, els seus organismes públics i les entitats gestores de la Seguretat Social, i el recentment aprovat Projecte de Llei d'economia sostenible. I d'àmbit autonòmic, l'aprovació de l'Estratègia aragonesa de canvi climàtic i energies netes i el seu Pla d'acció, del qual aquesta publicació és una de les seves accions. Com a novetats concretes en la forma i en el fons del 2n catàleg destaquen l'increment en el nombre de productes, de 106 a 392, així com l'agrupament de criteris i productes que en l'anterior catàleg apareixien per separat. Els sectors representats s'han reorganitzat incloent el d'il·luminació i agrupant els de subministrament d'aliments i servei d'àpats sota el genèric d'Organització d'esdeveniments.

[Guía para incorporar la perspectiva de género en las subvenciones y los contratos públicos.](#) Govern de Navarra - Institut Navarrès per a la Igualtat, 2009.

Aquesta guia pretén facilitar la redacció de clàusules a professionals i entitats públiques i privades que vulguin incorporar l'enfocament de gènere en les seves convocatòries de subvencions i plecs de contractació, a través d'una anàlisi jurídica accessible i amb una proposta metodològica molt concreta. El marc legislatiu existeix i obliga, però a partir d'aquí cal articular com fer-ho. La incorporació de clàusules de gènere en les subvencions i contractacions públiques és una via per fer visibles i contribuir a eliminar les situacions de discriminació de gènere. Una proposta atractiva i coherent amb el desenvolupament humà democràtic.

[Guía de contratación pública sostenible.](#) Fundació Centre de Recursos Ambientals de Navarra (CRANA) - IDEAS per a la Comunitat Foral de Navarra, 2008.

En la seva primera edició digital, aquesta guia és una publicació del Fòrum de Consum de Navarra, promogut pel Centre de Recursos Ambientals de Navarra i en col·laboració amb el Servei Navarrès de Consum i la Xarxa d'Economia

Alternativa i Solidària (REAS Navarra). El 2008, IDEAS va editar la guia ampliant els continguts en compra pública ètica. En la present edició s'han actualitzat les bones pràctiques i s'han clarificat alguns aspectes relacionats amb l'aplicació dels criteris socials.

Les administracions públiques han de potenciar la seva capacitat d'influència en els àmbits econòmic, social i ambiental, però a més la sostenibilitat no és una responsabilitat exclusiva del sector públic. La idea clau és de coresponsabilitat social i precisament per fomentar-la en la contractació pública hi ha una palanca excel·lent, establint sinergies entre administracions públiques, empreses mercantils, agents socials i la pròpia ciutadania, la qual cosa porta al territori socialment responsable.

La compra pública sostenible consisteix en la integració d'aspectes socials, ètics i ambientals en els processos i fases de la contractació pública. El seu contingut uneix diferents concepcions de la contractació pública responsable com són la compra ètica, la compra verda o la compra social, ja que recull les seves característiques, fonaments i objectius.

Guia de la contractació de productes tèxtils ambientalment correcta. Model GPP toolkit. Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat. Direcció General de Qualitat Ambiental, 2011.

Aquesta guia pretén ser una eina que faciliti la integració d'aspectes ambientals en la contractació pública de subministraments de productes tèxtils i té com a finalitat principal la definició de criteris ambientals a sol·licitar en els processos de contractació corresponents. Des d'aquest punt de vista, malgrat que s'adreça a les administracions públiques, la guia ha de ser útil també per als treballadors i els usuaris d'aquests productes.

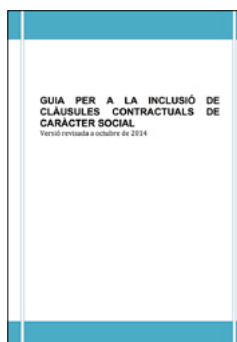
Se centra en l'estudi dels impactes ambientals associats a la producció, l'ús i l'eliminació dels productes tèxtils i fixa criteris ambientals sobre les fibres, l'ús de substàncies tòxiques, el disseny i la durabilitat dels productes i l'embalatge. No obstant això, atesa la complexitat de l'obtenció de dades i la normativa en matèria de contractació pública, no s'hi fixen criteris sobre consums i emissions de les plantes de fabricació.

Guia d'esdeveniments ambientalment correctes. Model GPP toolkit. Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat. Direcció General de Qualitat Ambiental, 2011.

Aquesta guia pretén ser una eina per a les administracions que plantegin l'organització d'un esdeveniment, independentment de la temàtica, la durada i l'àmbit en el qual es desenvolupi. Els actes i esdeveniments que s'han tingut en compte a l'hora d'analitzar els aspectes ambientals són les jornades, congressos, presentacions i inauguracions, fòrums, cursos i seminaris.

Té com a finalitat principal l'adopció de criteris ambientals en el desenvolupament de l'activitat a partir dels requeriments que es poden sol·licitar en el procés de contractació dels serveis o subministraments vinculats.

Guia per a la inclusió de clàusules contractuals de caràcter social.

Generalitat de Catalunya. Departament d'Economia i Coneixement. Junta Consultiva de Contractació Administrativa, 2012.

En l'àmbit de la Generalitat de Catalunya, l'Acord de Govern de 9 de desembre de 2009, de mesures en matèria de contractació pública, va aprovar el catàleg de mesures i d'instruccions que s'han d'adoptar en l'activitat contractual ordinària dels òrgans de contractació de l'Administració de la Generalitat i dels organismes autònoms, entitats i empreses vinculats o dependents que integren el sector públic, a partir de l'1 de gener de 2010. Aquest catàleg de mesures conté un apartat relatiu a l'adopció de mesures socials i de foment de l'ocupació i preveu, entre altres mecanismes, la incorporació de clàusules socials en els plecs de clàusules administratives particulars.

L'objectiu d'aquesta guia és ajudar els òrgans de contractació a efectuar les reflexions necessàries a l'hora d'introduir aquest tipus de clàusules en la seva activitat contractual ordinària.

Guia per a la compra verda de vehicles.

Generalitat de Catalunya. Departament de Territori i Sostenibilitat. Direcció General de Qualitat Ambiental, 2015.

L'estratègia Catalunya 2020 (ECAT 2020) aprovada per Acord de Govern, de 8 de maig de 2012, és un acord estratègic per a la competitivitat de l'economia catalana i la millora de l'ocupació, que tendeix cap a un model productiu més competitiu, més sostenible i més inclusiu, el qual inclou la incorporació dels paràmetres de l'economia verda en la despesa i la contractació pública.

La finalitat de la guia és facilitar als òrgans de contractació la incorporació de requeriments ambientals en el procediment de contractació dels vehicles i dels serveis de manteniment que puguin anar associats al contracte. Per aconseguir-ho, la part central de la guia inclou els criteris i les clàusules ambientals que s'han d'incloure en els plecs de condicions. Al seu torn, els annexos de la guia incorporen recomanacions per a la diversificació de la flota segons les condicions d'ús i una sèrie de bones pràctiques relacionades amb l'adquisició i ús dels vehicles.

El document s'adreça al personal que intervé en la contractació, compra o seguiment de vehicles i al personal que els utilitza. Però també és útil per a qualsevol contractació de serveis que impliqui o comporti l'ús de vehicles. L'objectiu és dotar les persones del coneixement necessari perquè aprofitin els avantatges de les noves tecnologies, introdueixin aspectes ambientals de manera segura i senzilla en els seus criteris de compra i s'obtinguin així beneficis econòmics i ambientals.

Impuls a l'economia verda i a l'economia circular. Competitivitat – Eficiència – Innovació. Una estratègia del Govern de la Generalitat de Catalunya. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya núm. 6881 - 28.5.2015. CVE-DOGC-A-15146102-2015.

El Pla de Govern 2013-2016 recull l'oportunitat de “promoure l'economia verda” (eix 1, objectiu 16), així com la necessitat d'elaborar un “pacte nacional sobre polítiques de sostenibilitat: impuls i desenvolupament de l'economia verda com a àmbit estratègic” (eix 6, actuació executiva 178).

Aquest objectiu i aquesta actuació executiva responen als diferents mandats i recomanacions internacionals relatius a la necessitat d'impulsar un model d'economia verda i circular per assolir un creixement econòmic sostenible al llarg del temps, sobre la base de la innovació i la competitivitat.

Aquesta necessitat s'identifica en primer lloc en l'Informe sobre l'economia verda, publicat el 2011 pel Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (PNUMA), i la subscriu la comunitat internacional en la Conferència de les Nacions Unides per al Desenvolupament Sostenible de Río + 20 (2012), la qual reconeix l'economia verda com un instrument important per avançar cap al desenvolupament sostenible i com una oportunitat per a la reactivació econòmica i la creació de llocs de treball dignes.

Guia pràctica per a la inclusió de clàusules de responsabilitat social en la contractació i en subvencions de la Generalitat i el seu sector públic. Generalitat Valenciana, 2016.

És una eina a disposició de totes les administracions públiques de la Comunitat Valenciana. Aquesta publicació pretén servir com a referència als òrgans de contractació i als que elaboren les bases reguladores de subvencions per a la inclusió de clàusules de responsabilitat social.

El seu objectiu és implantar i incorporar de manera progressiva i transversal el valor de la responsabilitat social en l'Administració valenciana, mitjançant la integració de criteris socials, ambientals i ètics en la contractació i en la concessió d'ajudes públiques.

Acord de la Comissió Permanent de la Junta Consultiva de Contractació Administrativa de 18 de desembre de 2009. Informe 5/09. Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia i Hisenda, Direcció General de Patrimoni, Junta Consultiva de Contractació Administrativa.

Possibilitat que una o més entitats adjudicatadores concloguin un acord marc.

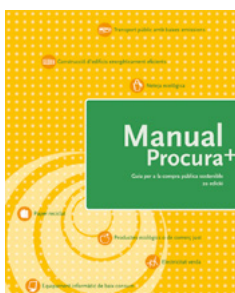
Guía para una contratación pública socialmente responsable en el sector público autonómico gallego. Junta de Galicia. Vicepresidencia i Conselleria de Presidencia, Administracions Públiques i Justícia. Assessoria Jurídica General, 2014.

Aquesta guia té per objectiu facilitar als poders adjudicadors del sector públic autonòmic gallec el compliment del mandat del legislador autonòmic de realitzar una contractació pública socialment responsable, mostrant les possibilitats que la contractació ofereix per al desenvolupament de polítiques socials a través del disseny dels contractes des d'una perspectiva social i oferint exemples, no exhaustius, de la incorporació d'aspectes socials en la contractació pública.

La compra y contratación pública sostenible. Cabildo de Tenerife, Àrea de Sostenibilitat, Medi Ambient, Aigües i Seguretat.

Document que pretén orientar les administracions públiques, a través de la compra i contractació pública sostenible, en la integració de consideracions ambientals, ètiques i socials en l'adquisició de béns i en la contractació de serveis.

Manual Procura +. Guía per a la compra pública sostenible. ICLEI per a la Diputació de Barcelona, 2007.

El manual conté: 1) Consells pràctics sobre com integrar la sostenibilitat en la contractació pública. 2) Informació sobre el cost de la compra sostenible. 3) Un model de gestió per implantar la compra sostenible de manera sistemàtica. 4) Criteris de compra sostenible, dissenyats per ser directament utilitzables, per a set grups de productes prioritaris: autobusos, productes de neteja, electricitat, alimentació, construcció i rehabilitació, equipament informàtic i paper d'oficina. 6) Un mètode per supervisar el rendiment: la mesa de resultats de compra.

Guía práctica para el desarrollo de la contratación pública sostenible. Sostenibilidad en las compras y contrataciones públicas paso a paso. IDEAS-BAKEAZ per a la Diputació de Còrdova, Delegació de Medi Ambient i Promoció Agropecuària.

Mitjançant aquesta guia, la Diputació de Còrdova feia públics els criteris ètics, socials i ambientals en els contractes administratius de les seves actuacions amb l'objectiu de contribuir a un desenvolupament sostenible i promoure el benestar social.

Manual práctico de cláusulas sociales para la inserción sociolaboral. La contratación pública socialmente responsable como herramienta de generación de empleo para personas con dificultades de acceso al mercado laboral. Diputació de Màlaga, 2009.

Document orientat a la inclusió de clàusules socials en la contractació pública, incidint en la promoció d'ocupació per a persones en situació o en risc d'exclusió social, amb l'objectiu d'afavorir la seva incorporació sociolaboral.

Guía práctica de compras responsables para empresas. Recomendaciones prácticas en materia de selección y gestión de proveedores. Foro Provincial de Empresas Socialmente Responsables de Málaga – CEM, Confederación de Empresas de Málaga – Diputació de Màlaga.

Descripció d'un procés de compra responsable en una organització i recomanacions pràctiques en matèria de selecció i gestió de proveïdors.

Colección "Escuela de Alcaldes". Manual de compra verde. Diputació de Palència, 2010.

Aquesta guia de bones pràctiques ambientals en matèria de contractació local és un document que la Diputació de Palència utilitza com a punt de partida perquè l'Administració local de Palència estableixi i promogui polítiques de compra i contractació orientades a la protecció del medi ambient i al desenvolupament sostenible. El document s'emmarca dins del Sistema de gestió mediambiental de la Diputació de Palència, com a guia per introduir criteris ambientals en les relacions econòmiques amb tercers, tant subministraments o compres com contractes de serveis diversos.

Guía práctica para la incorporación de cláusulas sociales en la contratación pública. Delegació de Promoció Econòmica i Ocupació, Àrea de Cultura, Joventut i Cooperació Local. Diputació de Granada.

L'objectiu d'aquesta guia és facilitar la redacció d'aquest tipus de clàusules a les entitats locals que vulguin incorporar-les en els seus plecs de contractació, facilitant un model per a la incorporació de clàusules socials en la contractació pública, adaptable a cada entitat, així com una anàlisi jurídica i plantilles de clàusules socials per facilitar el coneixement d'altres experiències, explicant les seves diferents tipologies i modalitats d'implantació. No hi ha dubte que la seva aplicació és compatible amb els principis d'eficàcia i eficiència que regeixen l'execució de la despesa pública, no suposant la introducció de clàusules socials l'atribució als òrgans de contractació d'una llibertat incondicionada per a la selecció de l'oferta ni la infracció dels principis generals aplicables a l'activitat contractual de l'Administració, en especial els de concurrència, igualtat i no-discriminació i les llibertats de prestació de serveis i circulació de béns.

Guia de l'oficina verda. Guies d'educació ambiental, n. 5. Ajuntament de Barcelona. Sector de Manteniment i Serveis. Direcció de Serveis d'Educació i Participació Ambiental.

La *Guia de l'oficina verda*, dirigida al personal de l'Ajuntament de Barcelona, pretén ser una eina en aquesta direcció. Un conjunt d'informacions i de consells que ajudaran a millorar en la coherència ambiental, relacionats amb l'ús del paper, el material d'oficina i d'arxiu, el material d'informàtica i ofimàtica, les màquines de begudes, etc. Criteris i consells útils a l'hora d'adquirir, utilitzar i reciclar els productes.

Oficina Verda per a empreses del sector d'oficines i despatxos. Guies d'educació ambiental, n. 25. Ajuntament de Barcelona. Sector de Serveis Urbans i Medi Ambient. Direcció d'Educació Ambiental, 2004.

En el procés de transició cap a un desenvolupament sostenible, tenen una importància capital la implicació i la corresponsabilitat de tots els agents socials, cívics i econòmics. L'Agenda 21 de Barcelona té com un dels seus objectius principals potenciar l'activitat econòmica orientada cap a un desenvolupament sostenible. Una dimensió d'aquest objectiu és aconseguir canvis en el funcionament tant de les administracions públiques com de les empreses que suposin un compromís social i ambiental més gran.

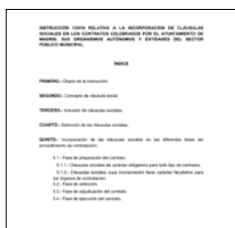
Aquesta guia és un recurs més en aquest sentit, dona consells per desenvolupar bones pràctiques i així poder minimitzar l'impacte ambiental d'aquest sector d'importància creixent a la ciutat.

Guia de contractació pública social. Gerència de Presidència i Economia. Direcció de Coordinació de Contractació Administrativa. Ajuntament de Barcelona, 2016.

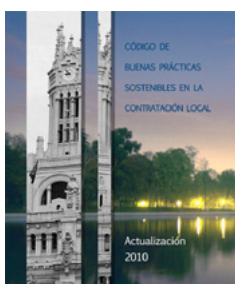
L'Ajuntament de Barcelona impulsa la contractació pública socialment responsable incorporant en la compra pública municipal objectius de justícia social, sostenibilitat ambiental i codi ètic.

En aquesta guia es concreten mesures socials —d'inclusió social, d'igualtat de gènere i de justícia social— per incentivar la contractació de les obres, els subministraments i els serveis a empreses i professionals que executin els contractes públics amb un model de negoci basat en salaris dignes, contractació laboral estable amb protecció de la salut laboral, sostenibilitat ambiental i comportament ètic, a fi de promoure la participació democràtica dels agents productius i impulsar la innovació social.

Instrucció 1/2016 relativa a la incorporació de clàusules socials en els contractes celebrats per l'Ajuntament de Madrid, els seus òrgans autònoms i entitats del sector públic municipal

El seu objectiu és incorporar clàusules socials en els processos de contractació pública de l'Ajuntament de Madrid, els seus organismes autònoms i les entitats del sector públic municipal en totes les fases del procediment contractual, ja sigui a través d'especificacions tècniques, de criteris de solvència o adjudicació o a través de condicions especials d'obligat compliment durant l'execució del contracte.

Código de buenas prácticas sostenibles en la contratación local. Ayuntamiento de Madrid, 2010.

El Código de buenas prácticas ambientales en materia de contratación local es va aprovar el 15 de juliol de 2005 per Acord de la Junta de Govern Local de l'Ajuntament de Madrid. Tenia per objectiu convertir-se en un instrument d'ajuda per a les administracions públiques d'aquest ens, per promoure polítiques de contractació pública que afavorissin la creació i difusió de béns i serveis respectuosos amb el medi ambient.

Catálogo de iniciativas ambientales por empresas. Foro Pro Clima Madrid – Ayuntamiento de Madrid, 2013.

El Foro Pro Clima Madrid, constituït el juny de 2008, compta amb la participació de 60 de les principals empreses que operen en diversos sectors econòmics (energia, construcció, transport, telecomunicacions, finances, alimentació...) a la ciutat de Madrid. El Foro Pro Clima es configura com una plataforma per a l'intercanvi d'experiències, la difusió d'accions innovadores i la promoció de noves iniciatives, amb l'objectiu de reduir l'impacte ambiental de la seva activitat i fomentar el desenvolupament sostenible a través d'un ús cada vegada més eficient de l'energia, l'aigua i els recursos naturals.

El VI Catálogo de Iniciativas Ambientales, corresponent a l'any 2013, està compost per 27 iniciatives adreçades a l'ús de materials més sostenibles en la construcció, a la renovació de les flotes amb vehicles que utilitzen tecnologies i combustibles menys contaminants, el desenvolupament d'auditories energètiques i sistemes de gestió ambiental, l'ús d'energies renovables, la gestió de residus, la reducció de la contaminació atmosfèrica, l'eficiència energètica, la compra verda i l'ús eficient de l'aigua i les matèries primeres, així com a l'impuls de la sensibilització ambiental.

Guia bàsica d'eficiència energètica en edificis municipals. Agència d'Energia de Barcelona, 2011.

Els objectius principals d'aquesta guia són: 1) Servir de suport als titulars de noves edificacions municipals ajudant-los a adquirir els coneixements tècnics necessaris que els permetin exigir a les promotores requisits d'eficiència energètica addicionals als normatius. 2) Marcar una sèrie de requisits mínims exigibles en l'àmbit de l'eficiència energètica en el cas de rehabilitacions d'edificis municipals ja existents. 3) Proporcionar consells de bones pràctiques i bon ús energètic als responsables i usuaris de les instal·lacions municipals existents.

Guía CARPE de compra responsable. Eurocities, 2004.

Les ciutats gasten enormes sumes de diners diàriament per adquirir productes, pagar serveis i encarregar treballs necessaris per a l'administració municipal i per servir els seus ciutadans. Les investigacions sobre això mostren que més del 50 % del consum públic a la Unió Europea es porta a terme en els àmbits municipals i regionals. Les ciutats són consumidores a gran escala i poden utilitzar la força de mercat que representen per canviar la situació: poden comportar-se com a consumidors responsables i tenir en compte els aspectes socials, ambientals i ètics dels cicles de vida i les cadenes de subministrament dels productes i serveis que adquireixen.

LIFE Green TIC. Reduciendo la huella de carbono de las tecnologías de la información y la comunicación. Proyecto LIFE 12 ENV/ES/000222. Manual de compra verde para tecnologías de información y comunicación. Fundació Patrimoni Natural de Castella i Lleó. Ajuntament de Logroño. Fundación San Valero. 2015.

Guia sobre les opcions d'ecoetiquetatge i etiquetatge energètic en el sector TIC i per a cada grup de productes elèctrics i electrònics d'ús quotidià.

ALTRES ENTITATS

[Ahorro y gestión eficiente de la energía](#). ISTAS, 2010.

Aquesta guia ofereix, en primer lloc, les raons per avançar en el camí quotidià de l'estalvi i l'eficiència energètica en el si de l'empresa. Entre aquestes raons destaquen els resultats econòmics immediats. Així mateix, la guia pretén aportar recursos per assolir aquests objectius.

La publicació pretén poder convèncer del fet que les raons per al canvi van més enllà dels resultats sobre les empreses, en benefici de la societat i el medi ambient d'àmbit global.

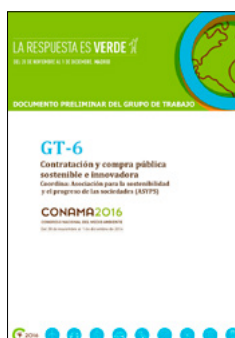
[Análisis de la Compra Pública Innovadora: Oportunidades para las empresas de TEDAE](#). Asociación Española de Empresas Tecnológicas de Defensa, Aeronáutica y Espacio, 2014.

Aquest tutorial té per objectiu analitzar els diferents mecanismes de compra pública innovadora, així com les oportunitats per a les empreses de TEDAE, (Asociación Española de Empresas Tecnológicas de Defensa, Aeronáutica y Espacio).

[Compras sostenibles para PYMEs](#). CRANA, Fundació Centre de Recursos Ambientals de Navarra, 2009.

Mitjançant el foment de la contractació sostenible, les administracions públiques incentiven les empreses perquè desenvolupin polítiques sostenibles. En alguns productes i en els sectors d'obres i serveis, l'impacte pot ser molt significatiu, ja que les compres fetes pels poders públics inclouen un important segment del mercat: ordinadors, edificis amb eficiència energètica, transports públics, etc.

[Contratación y compra pública sostenible e innovadora. Documento preliminar del Grupo de Trabajo 6](#). CONAMA 2016. Coordina: Asociación para la Sostenibilidad y el Progreso de las Sociedades.

El Comercio Justo en las Compras Públicas. Manual práctico sobre Comercio Justo y Contratación Pública Responsable. IDEAS i BAKEAZ per al Fons Andalus de Municipis per a la Solidaritat Internacional, 2011.

L'objectiu general d'aquest projecte és augmentar l'impacte del comerç just al sud i a Europa mitjançant la creació de sinergies entre autoritats locals i organitzacions de comerç just. Es pretén oferir una eina pràctica que els possibiliti desenvolupar accions de suport al comerç just a través de les seves polítiques de compra i contractació.

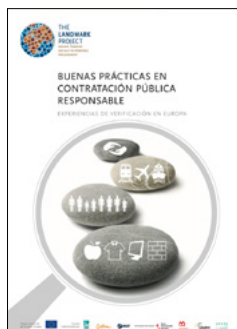
El Comercio Justo y su introducción en las Instituciones Públicas. SETEM, 2009.

Document que pretén promoure i orientar la inclusió de criteris ètics en els processos de compra i contractació pública.

Estado de desarrollo de la compra pública verde en España. José Luis de la Cruz Leiva per a la Fundació General de la Universitat d'Alcalá. CONAMA, 2014.

Document que analitza l'impacte i l'estat d'implantació de la compra i la contractació pública verda a l'Estat espanyol.

Buenas prácticas en contratación pública responsable. Experiencias de verificación en Europa. The Landmark Project, 2014.

Malgrat algunes dificultats, els avenços en el camp de la contractació pública socialment responsable (CPSR) assolits en moltes regions europees permeten ser optimistes. Molts municipis han adoptat una resolució per garantir el respecte de les convencions fonamentals de l'OIT en les seves activitats de contractació de productes i serveis. A més, moltes administracions públiques es troben en diferents etapes pel que fa a l'aplicació i el desenvolupament del procés de verificació per garantir que els proveïdors compleixen els estàndards socials requerits. Aquesta publicació destaca alguns exemples d'aquest progrés, partint de la informació facilitada per diversos governs locals del continent. Els casos presentats parteixen de la descripció d'algunes experiències de verificació i tenen l'objectiu d'aportar la informació necessària per poder aplicar mesures concretes de contractació sostenible. Els exemples també pretenen mostrar quins aspectes cal tenir en compte a l'hora de garantir el compliment dels criteris socials. S'hi descriuen sistemes de verificació i control que s'han aplicat a un ventall de grups de producte d'alt risc. La manera de plantejar la verificació i el seguiment que han escollit les administracions públiques difereix tant pel que respecta als objectius (per exemple, l'exclusió del treball infantil, les convencions fonamentals de l'OIT o altres aspiracions ètiques de comercialització) com pel seu abast (per exemple, declaracions del licitador senzilles, codis de conducta, etiquetes i certificacions, qüestionaris de seguiment i auditories).

Guía de compras sostenibles. Proyecto ENeco. ECODES, 2010.

El projecte ENeco en què s'emmarca aquesta guia pretén promoure un desenvolupament econòmic transfronterer sostenible a través de la gestió ambiental i energètica de les pimes i el desenvolupament de l'ecoeconomia, en les diferents regions participants d'Espanya, França i Andorra.

La guia té com a finalitat principal establir pautes, exemples de bones pràctiques i eines que facilitin una gestió més sostenible i responsable de les compres i del consum de les empreses.

Guía para autoridades públicas sobre la Contratación Pública de Innovación. Procurement of Innovation Platform, ICLEI - Goversns Locals per a la Sostenibilitat.

Aquesta guia ofereix informació detallada sobre la compra pública en innovació, incloent casos pràctics d'autoritats públiques de diferents parts d'Europa, explicacions de procediments, definicions i respostes a preguntes freqüents.

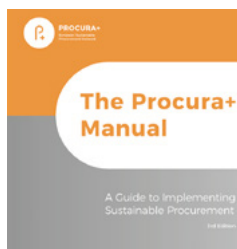
Guía del usuario de la herramienta CCV-CO₂. Procura+, 2011.

Eina europea de càlcul desenvolupada per ajudar a calcular els costos del cicle de vida (CCV) i les emissions de CO₂ de diferents productes i assessorar en la presa de decisions relacionades amb la contractació. El seu objectiu específic és l'avaluació de productes innovadors, aquells que encara estiguin en la fase de desenvolupament i d'introducció al mercat.

Las claves de la compra pública responsable. FORÉTICA, 2013.

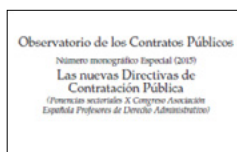
Aquest estudi té com a origen la investigació sota el títol Compra pública responsable a la Unió Europea. L'objectiu d'aquest document és servir de guia a les administracions públiques perquè puguin conèixer les tendències nacionals i internacionals, destacar els reptes i oportunitats principals i facilitar les metodologies existents per desenvolupar-les i, posteriorment, valorar-les.

[The Procura+ Manual \(2007\)](#). ICLEI, 2016.

Aquest manual proporciona guies per a qualsevol entitat pública sobre com fer compres públiques i contractacions més sostenibles.

Procura+ és la pàgina web que recull informació sobre la campanya que l'associació ICLEI (Governs Locals per a la Sostenibilitat) ha posat en marxa per facilitar la integració de criteris de sostenibilitat en la compra pública.

[Observatorio de los Contratos Públicos. Número monográfico Especial](#).

Monogràfic amb les noves directives de contractació pública (recull de les ponències sectorials del X Congrés de l'Associació Espanyola de Professors de Dret Administratiu).

ENLLAÇOS A PORTALS I PÀGINES WEB D'INTERÈS

[Agència d'Innovació i Desenvolupament d'Andalusia, IDEA](#)

L'Agència d'Innovació i Desenvolupament d'Andalusia, IDEA és l'agència de desenvolupament regional del Govern andalús, a més d'un instrument especialitzat fonamentalment en el foment de la innovació en la societat andalusa. Fa un esforç important de suport a l'empresariat andalús mitjançant la gestió i concessió d'incentius a les empreses i la gestió de projectes i programes de la Conselleria d'Ocupació, Empresa i Comerç, així com amb la construcció d'infraestructures industrials i tecnològiques.

Principals àrees d'actuació: 1) Finançament i Desenvolupament Empresarial; 2) Espais d'Innovació i Sectors Estratègics, i 3) Captació d'Inversions i Serveis Avançats.

[Life Cycle Costing](#)

Pàgina de la Comissió Europea, DG Medi Ambient, sobre GPP. Hi destina aquest capítol sobre el LCC (Life-cycle costing). El càlcul del cicle de vida és l'anàlisi de tots els costos (directes i indirectes, variables i fixos) assignables a un producte/servei des que se n'inicia la concepció de la idea fins al final de la seva vida útil, per o per a qualsevol agent associat a les fases de la vida del producte/servei (proveïdor, productor, consumidor...).

Pla de contractació pública verda de l'Administració general de l'Estat, els seus organismes públics i les entitats gestores de la Seguretat Social. MAPAMA, 2015.

Aquest pla té per objecte principal implantar pràctiques respectuoses amb el medi ambient en la contractació pública de manera que s'assoleixin uns objectius per a una sèrie de grups de productes i serveis, considerats prioritaris per la Comissió Europea per incorporar-hi criteris ambientals, amb la finalitat de servir de suport a la implantació de les polítiques estatals de defensa del medi ambient i el clima, així com les d'estalvi i eficiència energètica.

Els productes i serveis inclosos en aquest pla fan referència als àmbits de la construcció i manteniment, el transport, l'energia, els equips d'oficina, el paper i les publicacions, el mobiliari, els serveis de neteja i la prestació dels serveis d'esdeveniments.

Manuales de bones pràctiques ambientals en les famílies professionals. MAPAMA.

L'antic Ministeri de Treball i Assumptes Socials, a través de la Unitat Administradora per al Fons Social Europeu, i l'antic Institut Nacional d'Ocupació, en col·laboració amb la Xarxa d'Autoritats Ambientals, van elaborar aquests manuals de bones pràctiques ambientals per a les diferents famílies professionals en què s'organitza la formació ocupacional.

Aquests manuals van sorgir com a complement necessari per al mòdul de sensibilització ambiental, donant continuïtat a una idea que, amb caràcter general i bàsic, integraven consideracions ambientals transversals en els cursos de formació ocupacional.

Etiqueta Ecològica Europea (EEE). MAPAMA.

Entrada al portal web de l'Etiqueta Ecològica Europea allotjada en el Ministeri d'Agricultura i Pesca, Alimentació i Medi Ambient.

Contractació centralitzada. Portal del Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.

La Direcció General de Racionalització i Centralització de la Contractació té com a missió principal l'impuls, la gestió i el seguiment de la contractació centralitzada en el sector públic estatal.

Pretén ser l'organització de referència a Espanya per a la compra pública centralitzada, per eficiència, flexibilitat i capacitat de materialització de l'estalvi, aconseguint els objectius amb més transparència, de manera socialment responsable i buscant l'excel·lència operativa per satisfer els organismes, els clients, els proveïdors, els empleats i la societat en general.

Barcelona + sostenible.

A Barcelona, l'Agenda 21 Local es concreta en el programa Barcelona + Sostenible. El marc de referència per al període 2012-2022, consensuat per més de 800 organitzacions de la ciutat, és el Compromís Ciutadà per la Sostenibilitat.

Coruña Smart City

Iniciativa de l'Ajuntament de la Corunya perquè la ciutat esdevingui líder en benestar i qualitat de vida, gràcies a l'ús massiu i intel·ligent de les noves tecnologies. Una ciutat amb més i millors oportunitats per al seu desenvolupament econòmic i sostenible.

La seva execució suposa la culminació de tot un conjunt d'iniciatives i actuacions que l'Ajuntament està executant durant els darrers anys. Malgrat tot, és important no per ser el punt de culminació d'un projecte, sinó per les possibilitats de desenvolupament que aporta a la Corunya, donant pas a un nou model de ciutat i de gestió del municipi que aconsegueix un equilibri entre els diferents components urbans: ambiental, social i econòmic.

EUROCITIES

EUROCITIES és la xarxa de les principals ciutats europees. Els seus membres són els governs locals i municipals escollits de les principals ciutats europees.

EUROCITIES va ser fundada el 1986 pels alcaldes de sis grans ciutats: Barcelona, Birmingham, Frankfurt, Lió, Milà i Rotterdam. Avui dia reuneix els governs locals de més de 130 de les ciutats més grans d'Europa i de 40 ciutats associades, entre els quals governen 130 milions de ciutadans en 35 països.

A través de sis fòrums temàtics, una àmplia gamma de grups de treball, projectes, activitats i esdeveniments, ofereix als seus membres una plataforma per compartir coneixements i intercanviar idees. Treballa amb les institucions de la UE per respondre als problemes comuns que afecten el dia a dia dels europeus.

El seu objectiu és reforçar el paper important que els governs locals han d'acomplir en una estructura de governança multinivell; donar forma a les opinions de les parts interessades a Brussel·les i, en darrer terme, canviar l'enfocament de la legislació de la UE de manera que permeti als governs municipals tractar els reptes estratègics en l'àmbit local.

Foro RSE Málaga

L'objectiu general del Foro RSE Málaga és identificar reptes comuns i projectes conjunts de responsabilitat social empresarial que, sota una metodologia basada en la participació i la col·laboració de tots els seus integrants, reforci el compromís de l'entramat d'empreses socialment responsables de la província de Màlaga. Altres objectius d'aquest fòrum són: 1) Convertir Màlaga en un referent com a província socialment responsable a mitjà termini. 2) Donar suport al teixit productiu malagueny per a dotar-lo de competitivitat i solidesa a través de la RSE. 3) Difondre i sensibilitzar empreses, l'administració i la societat en general en matèria de RSE, i 4) Prioritzar l'ètica en els negocis i la RSE com una manera d'entendre l'empresa.

Green Public Procurement

Portal web de la DG de Medi Ambient de la Comissió Europea.

Green Purchasing Criteria. Pàgina web de Duport Associates Ltd.

Portal web de la companyia Duport, assessora empresarial, sobre criteris pràctics per a empreses en les seves compres verdes.

Hungry for Success. Web del Govern escocès.

Un enfocament escolar complet per als àpats escolars a Escòcia. [Informe final del panel d'experts de l'executiu escocès sobre àpats escolars](#), 2002.

Presenta una sèrie de recomanacions de llarg abast connectant els àpats escolars amb el pla d'estudis com un aspecte clau de l'educació per a la salut i la promoció de la salut.

Aquestes normes seran aplicades per les autoritats locals que treballen junt amb els professionals de la restauració, les escoles i les comunitats escolars, mestres, pares i alumnes. Estem davant d'un sistema de normes nacionals sota control local. L'informe és un primer pas en un viatge cap a un enfocament d'àpats integrals per a nens en general a les escoles d'Escòcia i clarament adreçat a institucions finançades amb fons públics.

ICLEI

Pàgina web de l'associació de Governos Locals per a la Sostenibilitat, en què es pot consultar diversa informació sobre les iniciatives, projectes i campanyes impulsats per fomentar la sostenibilitat d'àmbit global.

Observatori de Contractació Pública

Segons la seva pròpia definició, l'Observatori de Contractació Pública és un lloc de trobada per als professionals de la matèria des d'on debatre i analitzar les novetats introduïdes en la seva ordenació jurídica, així com per suggerir noves propostes d'actuació per modernitzar la contractació pública i materialitzar-hi els principis d'eficiència, integritat i bona administració.

Procura Plus

Pàgina web on es recull informació sobre la campanya que l'associació ICLEI ha posat en marxa per facilitar la integració de criteris de sostenibilitat en la compra pública. S'hi pot trobar informació de com adherir-se a la campanya i els beneficis que això suposa. També ofereix manuals i experiències pràctiques d'àmbit internacional sobre la contractació pública sostenible.

Xarxa Basca de Municipis cap a la Sostenibilitat

Udalsarea 21, Xarxa Basca de Municipis cap a la Sostenibilitat, és el fòrum de coordinació i cooperació que dinamitza les Agendes Locals 21 dels municipis bascos i impulsa l'execució dels plans d'acció. Està integrada per 169 municipis bascos, protagonistes principals d'aquesta xarxa, els departaments de Medi Ambient, Planificació Territorial i Habitatge del Govern basc, representats per la Direcció de Transports i l'Agència Basca de l'Aigua (URA), el Departament de Salut del Govern basc i la Societat Pública de Gestió Ambiental IHOBE. Aquesta col·laboració institucional és l'element clau que tracciona la xarxa i uneix tots els esforços en una mateixa direcció, assolir un desenvolupament sostenible efectiu en els municipis bascos.

La Xarxa Basca de Municipis cap a la Sostenibilitat es va constituir el 20 de desembre de 2002 amb 16 municipis, els quals, un cop finalitzada la fase de disseny de l'Agenda Local 21, van reafirmar el seu compromís per seguir treballant per la sostenibilitat local mitjançant la implantació d'accions recollides en els seus respectius plans d'acció locals.

Responsabilitat en la compra. Portal web del projecte RESPIRO.

RESPIRO és un projecte europeu en què participen entitats com [ICLEI](#) i [EUROCITIES](#), entre altres, que intenta facilitar i promoure l'intercanvi d'experiències sobre la inclusió de requeriments socials i ètics en les accions de compra i contractació de subministraments entre sectors, tant públics com privats, i els seus proveïdors potencials. El projecte va concloure a finals de 2007.

Dedica una atenció especial als sectors de la construcció i el tèxtil i la confecció.

Projecte Papiirus

L'objectiu general del projecte internacional PAPIRUS (Public Administration Procurement Innovation to Reach Ultimate Sustainability) és promoure, implementar i validar solucions innovadores permetent a la Comunitat Europea assolir una construcció sostenible. El projecte implica la introducció d'un nou procés de contractació pública enfocada a proveir materials caracteritzats per un consum d'energia zero en la reparació i construcció d'edificis en quatre localitats europees.

El projecte implica professionals del sector públic, el qual representa un percentatge significatiu del total d'edificis existents a Europa. El sector públic s'ha convertit en un factor important per estimular i servir com a model en la transformació del mercat cap a productes, edificis i serveis més eficients.

Projecte SMARTZA

SMARTZA és un dels projectes d'R+D impulsat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat (MINECO) en la convocatòria INNPACTO 2012, que pretén millorar de manera substancial l'eficiència energètica, fomentar l'ús de les energies renovables i estendre l'aplicació de les TIC a la ciutat de Zamora. L'objectiu final del projecte és aconseguir un espai urbà més habitable i sostenible, tant des del punt de vista energètic com ambiental.

The Nordic Swan Ecolabel

The Nordic Swan Ecolabel va néixer fa 25 anys quan el Consell de Ministres nòrdic va fundar The Swan (El cigne) per ajudar els consumidors a escollir productes respectuosos amb el medi ambient. Tot va començar amb el paper i les piles, però avui dia permet escollir entre més de 10.000 productes i serveis que porten aquesta etiqueta ecològica.

The Blue Angel

Blue Angel és una etiqueta ambiental constituïda pel Govern federal d'Alemanya per protegir les persones i el medi ambient. Estableix estàndards molt exigents, és independent i s'ha consolidat, amb més de 35 anys d'existència, com una guia per seleccionar productes respectuosos amb el medi ambient.

The Smart Procurement European Alliance (SPEA) project

Se centra a millorar l'eficiència energètica dels edificis municipals amb l'objectiu d'incorporar l'estalvi d'energia i les energies renovables a aquests edificis i desenvolupar procediments de gestió sostenible en les ciutats de la Comunitat Europea.

Topten info. Portal d'eines de Topten.

Portal d'eines de consulta en línia que presenta els millors equips per a diferents categories de productes —electrodomèstics, bombetes de baix consum, equips ofimàtics, electrònica de consum...— d'acord amb criteris d'eficiència energètica, qualitat i el seu impacte sobre la salut i el medi ambient. Els principals destinataris de la informació de Topten són els consumidors, grans compradors i legisladors.

